

DOLENSKI LIST

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA OKRAJA NOVO MESTO

LASTNIK IN IZDAJATELJ: Okrajni odbor SZDL Novo mesto — Izhaja vsak četrtek — Posamezna številka 20 din — LETNA NAROCNINA 900 din, polletna 450 din, četrtletna 225 din; plačilna je vnaprej — Za inozemstvo 1800 din oziroma štiri ameriške dolarje — TEKOCI RACUN pri Narodni banki, podružnici v Novem mestu, številka 606-11/3-24

Stev. 26—27 (588—589) Leto XII.
NOVO MESTO, 29. JUNIJA 1961

UREJUJE uredniški odbor — Glavni in odgovorni urednik Tone Gošnik — NASLOV UREDNIŠTVA IN UPRAVE: Novo mesto, Glavni trg št. 3 (vhod iz Dilančeve ulice) — Poštni predal Novo mesto 33 — TELEFON uredništva in uprave št. 127 — Nemaščeni rokopiši in fotografije vračamo — TISKA Casopisno podjetje "Delo" v Ljubljani

Praznik nerazdružnega bratstva in enotnosti naših narodov

V terek bo preteklo dvajset let od usodnega 4. julija 1941, ko je Komunistična partija Jugoslavije pozvala naše narode k oboroženi vstaji in jih z visoko dvignjeno zastavo Marxa, Engelsa in Lenina popeljala v štiriletno narodnoosvobodilno vojno in revolucijo. Četrty julij slavimo upravičeno kot enega izmed naših najpomembnejših dnevo, saj je zgodovina že potrdila, da je bila vojna jugoslovanskih narodov proti mnogokrat močnejšemu okupatorju edino pravilno, rešilno in veličastno revolucionarno dejanje. Le z neizčrpnim zaupanjem Partije v moč ljudskih množic in s polnim zaupanjem jugoslovanskih narodov v pravilno politiko Partije in v njeno poslanstvo je bilo mogoče izdati zgodovinski poziv na oboroženo vstajo in začetek vseljudske revolucije.

Ko je tovariš Tito 19. aprila 1959 ob 40-letnici ustanovitve KPJ govoril o revolucionarnem boju Komunistične partije Jugoslavije, je med drugim dejal:

»Najpomembnejše poglavje v slavni zgodovini naše KPJ je tisto obdobje, v katerem je izpolnila veliko nalogo organizatorja in voditelja narodnoosvobodilne vojne in socialistične revolucije. Komunistična partija je imela odločilno vlogo v tem burnem štiriletnem obdobju osvobodilne borbe in v nadalj-

njem revolucionarnem razvoju nove socialistične Jugoslavije, v obdobju, polnem zgodovinskih dogodkov življenjskega pomena, junaštva ljudskih množic in dinamike družbeno-političnega položaja. Od pravilne politike KPJ in njenega boja je bila pravzaprav odvisna bodočnost narodov Jugoslavije. Partija je pogumno prevzela to zgodovinsko odgovornost, ker se je čutila sposobna, da izpolni natežavnejše naloge. Vojna in revolucija sta najtesneje povezali usodo in življenje naših narodov z usodo Komunistične partije...

Srečni smo, ko ob dvajsetletnici začetka naše revolucije znova izpričujemo, da sta pravilna politika KPJ in njen boj odločila usodo in bodočnost naših narodov. Poziv na oboroženo vstajo pred 20 leti je bil hkrati tudi poziv k neoljživemu bratstvu in enotnosti naših narodov. V revoluciji je zrasla svobodna, enakopravna skupnost jugoslovanskih narodov. V vojaško premagani, a nikoli podjarmljeni Jugoslaviji je bil ključ KPJ hkrati tudi poziv na boj za novo družbeno ureditev. Pod vodstvom delavskega razreda je za ceno prelite krvi revolucionarjev nova ureditev nastajala in se razvijala že med vojno. Ves čas revolucije je Partija skrbelo za množičnost vstaje, nenehno je zbirala vse sile za boj in zmago, hkrati pa je od vsega začetka budno skrbelo, da se ne bi vrnila stara, osvovljena oblast. Zato je že med vojno uveljavljala različne politične ukrepe in dejanja, ki so revolucionarno posegala v temelje družbeno-gospodarskega sistema. Čeprav so bili zmagi namenjeni vsi napori in so prav splošni narodnoosvobodilni cilji omogočili zbiranje najširših množic za dosego končnih uspehov, je imel boj za narodno osvoboditev hkrati tudi značaj socialistične revolucije. Za vedno je bil odstranjen protiljudski sistem kapitalističnega izkoriščanja in ustvarjena nova oblast. Zveza de-

lavskega razreda kot vodilne družbene sile s kmeti in z drugimi delovnimi sloji je postala v novi oblasti posebna oblika diktature proletariata. Njena demokratičnost je rasla iz najširše podpore ljudskih množic, ki so šele zdaj prvikrat v svoji zgodovini začutile svojo, ljudsko oblast. Končna ureditev narodnostnega vprašanja v bratski skupnosti enakopravnih narodov je še bolj združevala vse sile v boju za svobodo in socializem.

Osvoboditvi domovine je sledilo težavno obdobje obnove in postopnega ustvarjanja pogojev za socialistično izgradnjo države. Revolucionaren je bil poseg v lastniške odnose proizvajalnih sredstev, ki jih je v imenu ljudstva prevzela družba. Temeljita agrarna reforma je uredila vprašanje zemlje in njenega lastništva. Z ogromnimi napori ljudstva je bilo obnovljeno gospodarstvo, zgrajeni pa so bili novi temeljni objekti v industriji in proizvodnji energije. Gospodarska izgradnja in obsejna politična ter kulturna dejavnost sta docela spremenili podobo naše dežele in preobrazili lik delovnega Slovence nove Jugoslavije.

Z znanim odporom proti Stalinovemu pritisku je KPJ odstranila tudi korenine birokratizma v naši deželi. Začeli smo graditi nov gospodarski in družbenopolitični sistem, ki je ustrezal našim razmeram in našemu razvoju. Z zakonom o delavskem samoupravljanju pa smo leta 1950 postavili pomemben mejnik v razvoju socialistične demokracije. Sproščene so bile neslutene moči ustvarjalnih množic; pot za nadaljnji razvoj socialističnih družbenih odnosov v Jugoslaviji je bila s tem začrtana tako odločno, da nam po dobrih desetih letih dogodki in ves naš napredek vsak dan znova potrjujejo, kako pravilen in demokratičen je bil sprejeti zakon. Uresničevanje novega gospodarskega sistema je mogoče samo v pogojih delavskega samoupravljanja in

splošnega družbenega upravljanja, ki ga čedalje bolj krepiamo in s katerim družba postopoma prevzema od države funkcijo upravljanja.

Pri vsem tem delu nam je v velikansko oporo in zadoščenje izreden ugled, ki ga uživa Jugoslavija med vsemi miroljubnimi narodi in državami sveta. Načela ustvarjalnega miroljubnega sožitja, ki so vodila zadnje dve desetletji nas, so postala tudi načela svetovne politike. Dosledno vztrajanje na teh načelih in podpora, ki jo nudimo osvobojanju kolonialnih narodov, sta nadaljevanje naše znane politike miru.

Poziv Centralnega komiteja naše Komunistične partije pred 20 leti je naletel na takojšen odmev. S približno 12.000 člani in s kakimi 30.000 člani SKOJ je naša Partija začela osvobodilno vojno. Naša dežela je bila pred 20 leti v okupirani Evropi prva in edina, katere Komunistična partija je brez obotavljanja pozvala ljudstvo k oboroženi vstaji proti fašističnim okupatorjem in ki je sama stopila na čelo tega boja. Prve oborožene akcije — 7. julija v Srbiji, 13. julija v Črni gori, 22. julija v Sloveniji, 27. julija v Hrvaški ter v Bosni in Hercegovini, 11. oktobra 1941 v Makedoniji — so prerasle v splošno oboroženo vstajo po vsej državi. To je bil naš prispevek boju Sovjetske zveze proti fašizmu, to je bil naš delež internacionalistične dolžnosti. Zato je in ostane 4. julij — DAN BORCA — naš veliki praznik in v letošnjem jubilejnem letu ga slavimo združeni četrstej kot kdajkoli prej. Varovali smo naše revolucionarne pridobitve in negovali slavne borbene tradicije, ki so sestavni del našega socialističnega razvoja in ki hkrati krepijo vlogo in položaj Jugoslavije na svetu.

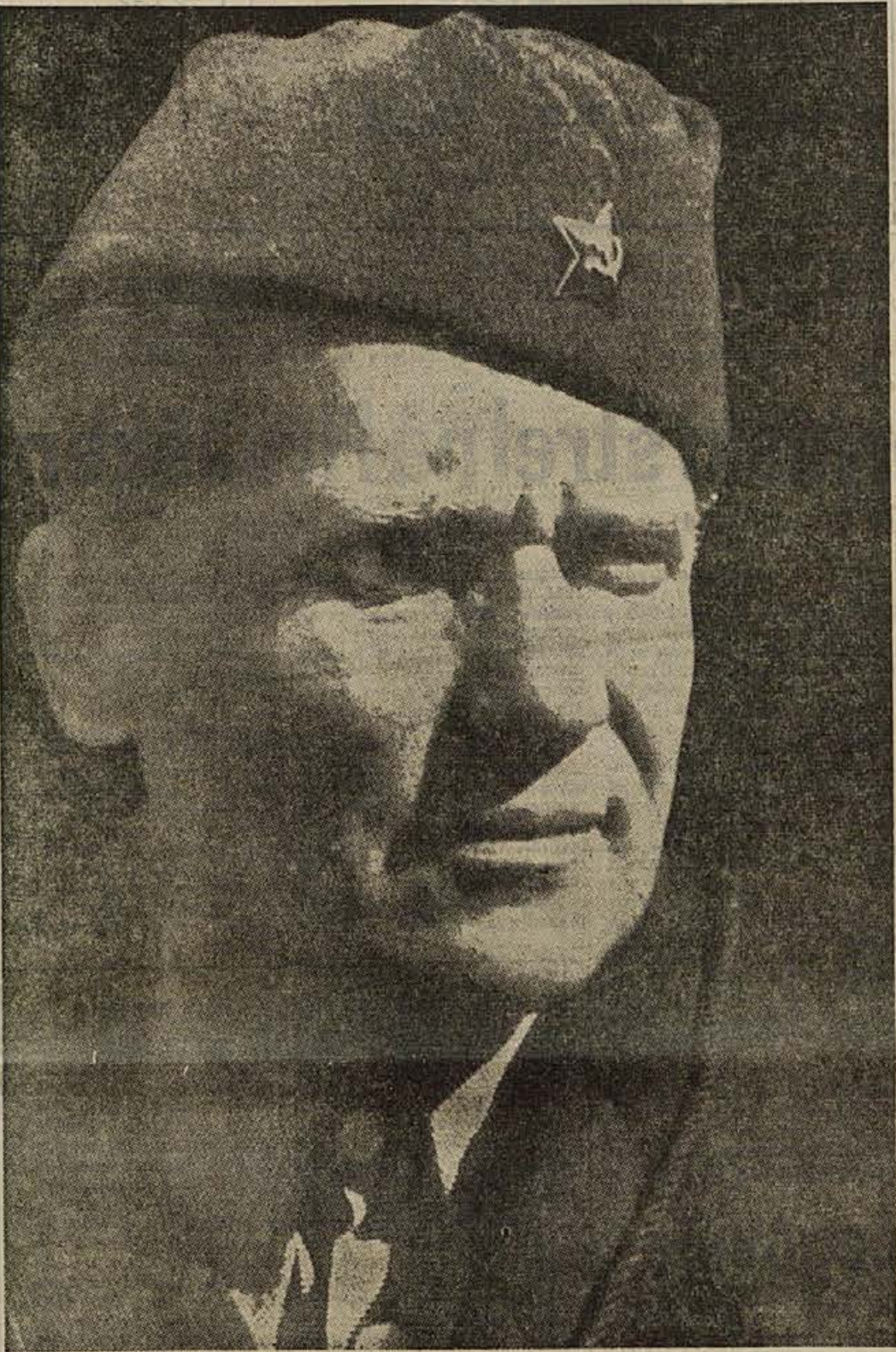
4. julija bo proslava tudi na Debencu

Občinski odbor ZB v Trebnjem bo 4. julija priredil na Debencu nad Mirno proslavo v počastitev 20-letnice ljudske revolucije. Ta dan bo ob enajst uri dopoldne zbor preživetih borcev trebanjske in mirenške doline, nato pa bodo odkrili spominski ploščo vsem borcev in aktivistom, ki so bili tam med okupacijo. — V kulturnem programu bo pel trebanjski pevski zbor, vmes pa bodo zbrane recitalije. Pričakujejo tudi nastop trebanjskih tabornikov.

Debencec je bil med okupacijo pomembno partizansko središče. Tam je bila kurirska postaja, ki je dobavljala sanitetni material tam stala bila prva lekarna in prva milarna Glavnega štaba slovenskih partizanskih oddelkov. Razen tega je bil Debencec prehodna točka od Krke na Stajersko.

VREME

V splošnem bo ostalo vreme bolj nestalno in hladnejše. Padavine z ohladitvijo pričakujemo med 27. in 28. junijem, okrog 1. 3. 5. in 9. julija. Vmes 1. do 3. dneva razjasnitev in lepo vreme. V.M.

Bela krajina proslavlja v Črnomlju

Odkritje spomenika na Gričko v Črnomlju bo osrednja prireditve v nizu proslav dneva borca in 20-letnice vstaje, ki se bodo odvijale v Beli krajini in v hrvaškem predelu onstran Kolpe, saj sta obe področji v letih ljudske revolucije tesno sodelovali.

3. julija zvečer bo v Črnom-

lju na stavbi občinskega odbora odkritje spominske plošče prvemu belokranjskemu okrožnemu narodnoosvobodilnemu odboru. Takoj zatem bodo z Gričke šmle v zrak raketke, nato pa bodo na znanih partizanskih postojankah iz prvih dni vstaje: na Zežlju, Toplem vrhu, Mirni gori, Ma-

vrlenu, Smuku, Mišiem brdu, nad Jugorjem, na Suhorju in drugod zagoreli kresovi. V Črnomlju bo nato srečanje prvoborcev in aktivistov iz 1941 in 1942, ki so sodelovali v pripravljanju vstaje in v vstaji.

4. julija dopoldne bo ob 10. uri na Gričko v Črnomlju množično zborovanje pri spomeniku, ki je dokončno urejen. Vabljeni so gostje iz Karlova, iz Duge Reše, Ozlja, Bosiljevega, Vrbovskega in drugih obrobni krajev NRH, da še enkrat potrdijo bratstvo in enotnost, skovano v prvih dneh vstaje. Množični zborovalec bo spregovoril narodni heroj, general JLA, prvoborec Franc Kočvar-Ciril, ki bo hkrati odkril spomenik. — Po slovesnosti bodo zborovali lahko obiskali nekdanje oarzijske postojanke, zdaj urejene turistične točke: na Mirni gori, do koder je že zgrajena cesta, prevozna za avtomobile; na Mavrlenu in na Vinici, kjer bo otvoritev sodobnega campinga in gostinskega

obrata. Borci se bodo spet srečali v Beli krajini, velikem simbolu partizanstva, in bodo v medsebojnih razgovorih ter v razgovorih z ljudmi oživljali spomine.

BELA KRAJINA VABI VSE PREŽIVELI CLANE OKROŽNEGA NARODNO-OSVODILNEGA ODBORA, VSE PARTIZANE IN VSE AKTIVISTE, KI JIH JE V CASU NOB ZANESLO NA BELOKRANJSKA TLA. — PRAV TAKO PA TUDI VSE DELOVNE LJUDI, NAJ SE NJENEGA VELIKEGA PRAZNIKA — PROSLAVE 20-LETNICE VSTAJE UDELEŽE!

Te dni po sevniški občini

Sporodi krajevnih proslav, ki so jih te dni v večini krajev sevniške občine že utrdili, kažejo na veliko pestrost. V Sevnicah deluje poseben odbor pri kraj. organizaciji SZDL, ki bo pripravil bogat spored. Medtem ko bodo po vseh vrhovih v občini na predvečer 4. in 22. julija zagoreli ogromni kresovi, bo marsikje še posebna prireditve dala podudarka temu jubileju.

V Sentjanžu pripravljajo posebno proslavo za 28. julij. Tega dne posveča prebivalstvo še posebej skomin narodnemu heroju Milanu Majnu, ki je dal vse za svobodo in srečo ljudi v teh krajih. Center proslave bo v Murnečah. Kmetičani združujejo praznik vstaje s 3. julijem, dnevom rudarjev. Ta dan bo kronan z novimi zmagami, saj se jim bodo odprla vrata v dolgo pričakovani zdravstveni dom, ki se popol-

noma nov sveti na soncu pred rudnikom.

Boštanjski mladinci bodo ob podpori občinskega komiteja LMS organizirali 2. julija na Brezovici mladinski shod. Srečali se bodo mladinci Boštanja in kmetijskih rudarjev, Blancani pa bi se skupno s Sevničani pripeljali tja s kamioni.

V Loki vključujejo v proslavo že to nedeljo izvedeni kulturni program, akademijo pa pripravljajo še za 3. julij. Tega dne bodo vse organizacije Studenca organizirale proslavo — partizanski miting. Slabše so priprave (ali pa mor. da le poročila) iz Bučke, Zabukovja ter s predela Malkovec-Tržišče. Brez dvoma pa se bodo tudi tamkaj hitro zganili, saj nas loči do proslavljanja le še nekaj dni.

Na Blancih bo 9. julija posebno slovesno Tega dne se bodo prebivalci spomnili padlih z odkritjem spomenika, povabili pa so svojega starega pri-

jetelja — komandanta kozjanskega odreda Marijana Jerina. Spomenik sam bo skromen, zato pa bo toliko bolj tople spomin na tiste, ki so dali svoje življenje za nas.

Občinski odbor SZDL zbira te dni zadnje prijave za udeležbo ljudi na republiški proslavi 21. julija zvečer v Ljubljani. Tudi priprave za pohod v Žužemberk 22. julija so v teku. Tega dne bodo v Žužemberku odpeljali iz Sevnic in drugih krajev vsa razpoložljiva vozila. Teh je precej, računajo, da bi lahko prepeljali blizu 500 ljudi.

Mesec julij bo res ves v duhu vseljudskega jubileja. Vsi se bodo veselili svobode, uspehov pri delu in obujali spomine na težke dni iz preteklosti.

PRIHODNA ŠTEVILKA
Dolenski lista bo izšla v četrtek, 13. julija 1961.
UREDNIŠTVO in UPRAVA

Za dan borca v občini Videm-Krško

Na predvečer dneva borca bo v dvorani »Svobode« proslava, po njej pa bodo igralci domače »Svobode« uprizorili igro »Raztrganci«. 4. julija bo množično zborovanje v Rorah nad Krškimi, kjer so 28. julija 1941 bili zajeti po Nemcih prvi krški skojevci. Ljudje bodo tu poslušali radijski prenos govora maršala Tita iz Titovega Učica, po govoru bo polaganje vencev pred spomenikom, na koncu pa bo izveden bogat športni program. Člani Partizana se bodo med seboj pomerili v odbojni streljanju z zračno puško, orod-

ni telovadbi, teku na 2000 metrov itd. Zatem bo ljudsko rajanje.

Senovčani bodo združili praznovanje dneva rudarjev s praznovanjem dneva borca. Tega dne bo masovno zborovanje v partizanski vasi Lošče pod Bošnjem.

Prebivalstvo iz Kostanjevice se bo 4. julija zbralo pred gradom, kjer bodo prav tako poslušali prenos govora iz Učica in hkrati prisostvovali otvoritvi novih prostorov tovarne industrije perila.

D. K.

Novo mesto: slavje na Grmu

Odbor za proslavo 20-letnice ljudske revolucije pri občinskem odboru Socialistične zveze Novo mesto vabi vse prebivalstvo, naj se v čimvečjem številu udeleži osrednje belokranjske proslave v Črnomlju. Za vse, ki v Črnomlju ne bi mogli iti, bodo lokalne proslave v Smarjeti, v Birčni vasi in drugod.

3. julija bo otvoritev razstava »Dolenski v letu 1941« v prostornih grmeke kmetijske kole.

4. julija ob osmi uri zjutraj bo otvoritev dvorane množičnih organizacij v Kandiji.

4. julija od 9. ure dalje bo na grmskem vrhu javni televizijski prenos proslave v Titovem Učicu. Na razpolago bo več televizijskih sprejemnikov ter zvočniki. V presledkih med oddajami bo igrala godba. Popoldanski spored bo potekal sproščeno, brez vnaprej določenega programa. V številnih točkah se bodo izvrstili 3 pevski zbori, mladi harmonikaši, razen tega pa bo športno srečanje med pripadniki

JLA in Novomeščani ter strelsko tekmovanje z zračnimi puškami, na katerem se bo lahko pomeril vsak, kdor bo želel. Vsa prireditve se bo odvijala na vrhu grmske kmetijske šole, vmes bo igrala godba, na plesišču bo ples in tudi za hrano in pijačo po zmernih cenah bo poskrbljeno.

Proslavo pričajo krajevne organizacije SZDL in ZB iz Kandije v sodelovanju z Odbojnim komitejem 20-letnice revolucije pri občinskem odboru Socialistične zveze Novo mesto.

»Mama, jaz ljubim ljudi!«

7. julija 1941 je po zborovanju v Beli Cerkvi narodni heroj Žikica Jovanović-Španec ubil dva žandarja-izdajalca. V kratkem se je upor razširil malodane po vsej Srbiji — že konec septembra 1941 so nastali številni močni partizanski odredi, v katerih je bilo nad 25.000 organiziranih in oboroženih borcev — Srbija je minulo vojno nadaljevala svetle tradicije svoje borbene zgodovine, mesto Užice pa je kmalu postalo središče osvobodjenega ozemlja, nove oblasti, zalednih enot, orožarn in partizanskih delavnic: pravcata partizanska republika, ki bo doživela prihodnje dni svoje največje dneve po osvoboditvi: zvezno proslavo ob 20. obletnici začetka revolucije

Prve strele, ki so naznanili oboroženo vstajo Jugoslovanskih narodov, je sprožil 7. julija 1941 Žikica Jovanović v Beli Cerkvi, majhnem naselju rodovitne Radjevine in uporne Srbije.

Jovanović je obiskoval gimnazijo v Valjevu, dokler ga niso zaradi naprednih nazorov izključili. Nadaljeval je v Beogradu. Tu se je kasneje vpisal na filozofsko fakulteto in študiral jugoslovansko književnost.

Leta 1937, star 22 let in tik pred diplomskim izpitom, je odšel v Španijo. Internacionalne brigade so dobile z Žikico hrabrega borca, ki je pred odhodom rekel staršem, da gre študirat v Pariz, šel je pa na pomoč delavcem Madrida in Andaluzije, narodu Lopja de Vega in Garcie Lorca. Kasneje je pisal materi:

»Mama, nisem mogel ostati slep in gluha za bolečine in pozive človeštva. Res nisem mogel jaz sloveka ljubim. To ljubezen si mi vdahnila ti. Razumi to in mi oprost, prošim te, ker sem ti prizadejal bolelost. Tebi in očetu.« Ko se je 1940 vrnil iz Španije z desetimi ranami, iz taborišča in tavanj po Franciji, Afriki in Italiji, ga je v Beogradu pričakala specialna policija. Teplu so ga. Molčal je.

Osvajalec se ni potrkal na vrata domovine, že je Žikica s svojimi tovariši študenti kljubovalno šel po beograjskih ulicah s parolo: »Branili bomo deželo.«

Ko je izbruhnila vojna, je po hitil med prostovoljce, da nadaljuje delo in borbo iz Španije. Toda kraljevi oficirji ga niso sprejeli. Nestrpnji »Spaneci« je moral pofakati še tri mesece, da se je začela prava borba naših narodov, ki jo je on razglasil s svojim prvim uporniškim strelom.

Bil je topel juljski dan. Na razpotju ob cerkvi so imeli tradicionalni kresni semeni. Predsednik občine Bele Crkve je zvedel, da bo vmes tudi neko

zborovanje in je ukazal, naj se semenj zaključijo že pred polnočjo in da se morajo ljudje raziti. Nekateri so odšli, drugi so se umaknili v kavarno, mnogi pa so ostali, ne glede na vplije preplašenega župana. Po polnoči okrog petih je prišlo deset oboroženih partizanov, ki jih je vodil plavalas mladenci — politični komisar Žikica. Pred kavarno, pod košato lipo, se je začelo ljudsko zborovanje. S kavarniške mize so se drug za drugim oglašali govorniki. Zadnji je spregovoril Žikica. Z ognjevitimi besedami je govoril o svobodi in zaključil z vzklikom: »V imenu Komunistične partije Jugoslavije vas pozivam v borbo proti okupatorju in vsem izdajalcem domovine.«

Julijske proslave v brežiški občini

2. julija bo organizacija ZB v Artičah odkrila spomenik Rudiju Rožancu, padlemu prvoborcu v Močniku. Pri odkritju bosta sodelovala tudi občinska odbora ZB iz Brežic in Krškega. Na otvoritvi bo govoril preživel član »Srečove čete« tov. Slovenec-Popaj. Proslave v počastitve 20-letnice ljudske revolucije bodo pred 4. julijem v vseh podjetjih. V Brežicah bo na predvečer dneva borcev partizansko napad na mesto, baklade z ognjemetom in govor. Po končani prireditvi bo ljudsko rajanje.

Na dan borcev bo v Brežicah budnica, nato pa bodo ljudje poslušali Titov govor s centralne proslave v Titovem Užicu.

Na praznovanje 22. julija — dneva vstaje, ki bo v Ljubljani, bo iz brežiške občine odšlo okrog 500 ljudi. Na Žužemberškem proslavo se bo odpejalo 800 do 1000 brežiških občanov. Pri tem bodo vsa podjetja organizirala prevoze za svoje kolektive, avtomoto

Začeli so se prijavljati novi borci: Somrak julijskega večera se je že mešal z vonjem pokosenih trav, ko so partizani odšli z zborovanja, spremljani s toplimi pozdravi ljudstva. Bill so komaj tri sto metrov daleč ob potoku, ko jih je dohitel študent Vladan Bojanić.

»Prišla sta dva žandarja in s puškinnim kopitom razganjata ljudi.«

Žikica se je takoj vrnil. Ko sta ga žandarja opazila, sta zavpila:

»Roke kvišku!«
Mladi partizan, študent filozofije in prekaljeni španski borec jima je zavpil nazaj:

»Proč orožje!«
Žandar je ustrelil. Svinčenka je švignila Žikici mimo glave.

Prvi politični komisar Prve radjevske partizanske čete je hitro pokleknil in s preciznimi zadetki ubil oba izdajalca.

»Tako se bo zgodilo v vsakim, ki bo dvignil orožje proti našemu ljudstvu!« je rekel Žikica, pobral ubitima žandarjema orožje in pohitel za svojimi tovariši.

To se je zgodilo 7. julija 1941. To je bil začetek oborožene vstaje srbskega ljudstva proti okupatorju.

Vse do smrti je Žikica neustrašno delal za okrepitev narodnoosvobodilne borbe. Bil je politični komisar čete, komandant bataljona, komisar bataljona in član poveljstva Grupe odredov zapadne Srbije. Zaradi vedenja do ljudi in svoje hrabrosti je bil povsod priljubljen.

Padel je spomladaj 1942 v vasi Radanovci v borbi proti nedelčevcem in četnikom.

(»Sedma sila«)

društvo pa množično udeležbo svojih članov z lastnimi vozili. Na predvečer julijskih praznikov bodo v brežiški občini goreli kresovi.

Asfalt že od Straže do Polja

Dela na preurejanju ceste Straža—Soteska—Dvor—Žužemberk—Ivančna gorica hitro napredujejo. V preteklem tednu so od Straže do Polja že položili na razširjeni del ceste asfaltne prevleke, od Soteske do Dvora pa ceste pravkar širijo, razvažajo kamenje za ureditev novega cestnega roba in pod. Tudi v neposredni bližini Žužemberka z deli zelo hitro, pravtako živahno pa je v starih in novodprtih kamnolomih vzdož te ceste. Do proslave v Žužemberku bo cesta z obeh strani gotova. Od Ivančne gorice proti Žužemberku jo urejuje ljubljanski podjetje, od Straže ob Krki navzgor pa Tehnična sekcija republiške Uprave za ceste iz Novoga mesta.

Pozdravi iz Trebinja

Iskreno čestitamo vsem domačim, fantom in dekletom ob dnevu borca — 4. juliju. Vojski V. P. 9.127 v Trebinju: Alojz Glas, Jože Jarc, Anton Hren in Martin Zupančič.

Obiščite VI. LETNE ŠPORTNE IGRE elektrogospodarskih podjetij Slovenije!

Julija 1941 je s posebnimi pooblastili in navodili prispel v Sarajevo Svetozar Vukmanović-Tempo. Z voditelji Komunistične partije je organiziral Glavni štab za Bosno in Hercegovino. V Krajini organizirajo vstajo Djuro Pucar-Stari, Po-

javljajo se slavni voditelji in izredno spretni organizatorji, ki so zrasli iz ljudstva in s katerimi je šlo ljudstvo v boj za svobodo in pravice: Dr. Mladen Stojanović, Slavša Vajner-Ciča, Pavle Goranin, Simo Solaja, Vlado Segrt, Kosta Nadž in drugi. Iz pasivne obrambe so prešli v napad: 27. julija so krajiški partizani zavzeli Drvar. To je bil začetek slavnega pohoda bosenskih partizanskih odredov, ki so v naslednjih mesecih osvobodili skoraj dve tretjini Bosne in Hercegovine.

Razen partizanskih odredov so bili v nekaterih krajih Bosne in Hercegovine tudi četniški odredi, ki so se močno razlikovali od srbskih četniških odredov. Vodili so jih odločni kmetje, ki so malone vse leto 1941 sodelovali v borbi, večkrat pod poveljstvom komandantov partizanskih odredov. Toda konec avgusta in v začetku septembra so s posebnimi načrti in nalogami začeli prihajati iz Srbije znani Draževi in Nedelčevi oficirji.

Četniške parole so imele predvsem namen podpirati šovinistično mržnjo proti muslimanom in Hrvatom in števati k bratomorilski vojni. Te parole so bile izraz fašistične hitlerjevske politike med našimi narodi, in naj bi uresni-

čile že propadlo nalogo, ki so jo bili dobili ustaši. Toda z vztrajnim prizadevanjem partizanskih odredov in narodnoosvobodilnega gibanja, ki je začelo dobivati svojo pravo obliko, so bile fašistične nade podminirane.

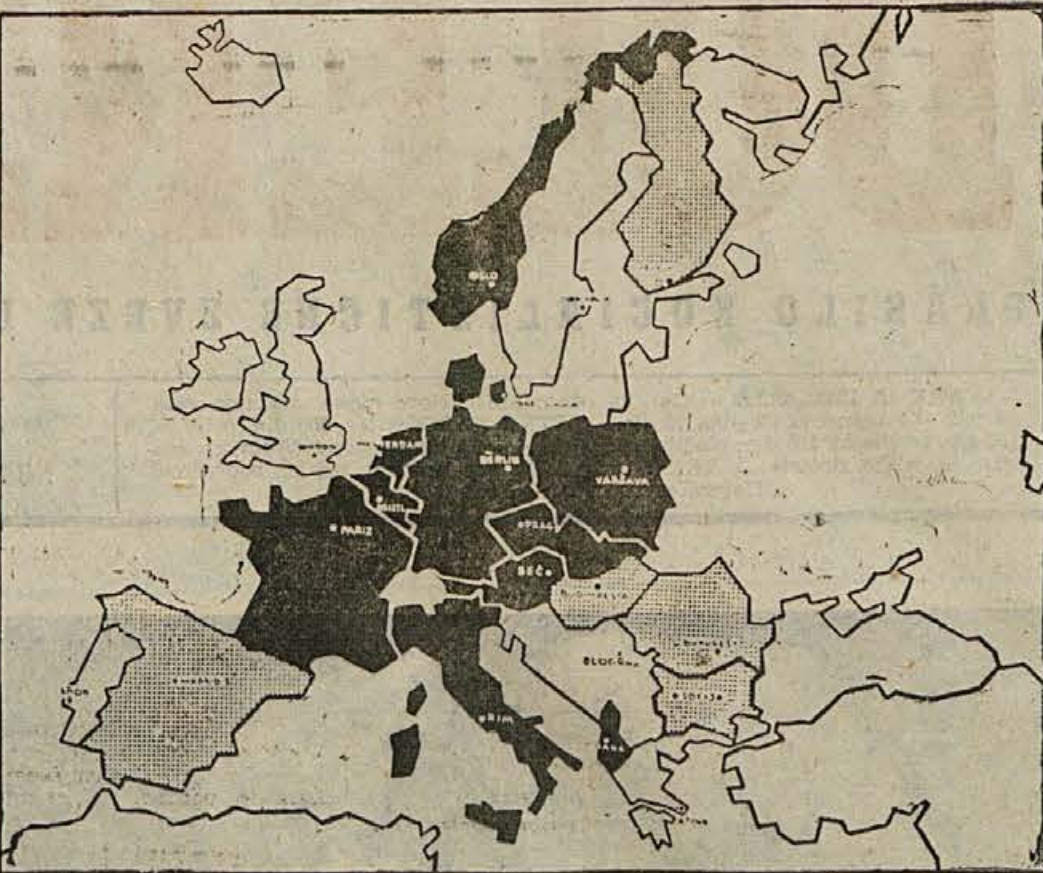
Začela se je težka borba, četniška izdaja je spravila upor v krizo.

V tem času je znova prišel v Bosno tovariš Tito, prihajale so črnogorske in srbske enote, prišli so sremski odredi. Mnogi črne Bosne in Hercegovine so sprevideli, da v borbi proti fašistični pošasti in narodnim izdajalcem niso osamljene in da ima ta borba modro vodstvo, zato je spet oživele zupanje v zmagi. Že 1942 se je začel nov polet v vstaji Bosne in Hercegovine. Skozi neprenehne gozdove in zelene trate so šle mnoge ofenzive. Gorela so mesta in vasi. Ljudstvo je v hudi borbi postavilo vse na kocko. Vse te ofenzive niso mogle zlomiti moralne moči ne odpora ljudstva, iz njih je vojska zmeraj izšla okrepljena in povečana.

Bosna in Hercegovina sta ponosni na svojo vstajo, ponosni pa še na nekaj: v Bihacu je bil organiziran Antifašistični svet narodne osvoboditve Jugoslavije, v stari bosenski prestolnici Jajcu pa so bili na Drugem zasedanju položeni temelji nove Jugoslavije. Na njenih tleh so se pojavili prvi korpusi in divizije ljudske vojske, tu je ljudska vojska zrasla v moderno oboroženo moč. Tu se je začel zalet za osvoboditev vse dežele.

Vinomer: nova gostinško-turistična točka

2. julija bo na Vinomeru pri Metliki svečana otvoritev preurejene stavbe nekdanje gospodinjinske šole. Občina Metlika se s tem pridružuje slovesnosti praznovanja dneva borca ter 20-letnice vstaje in ljudske revolucije v Beli krajini. Občinski odbor Socialistične zveze vabi vse prebivalce naj v dnevi od 1. do 3. julija sodelujejo na raznih krajevnih proslavah. 4. julija pa naj se v kar največjem številu udeležijo osrednje belokranjske proslave v Črnomlju in odkritja spomenika na Gričukl

Takle je bil položaj v Evropi spomladaj 1941: črna barva — države, ki sta jih dotlej Nemčija in Italija že okupirali; pikčasto — države, ki so bile takrat njihove zaveznice. Razen na jugu (proti Grčiji) je bila Jugoslavija obkrožena že od vseh strani... Ze davno pred napadom na našo državo pa je Komunistična partija Jugoslavije opozarjala na nevarnost fašistične agresije. Z dolgoletno protifiljsko politiko je kraljevina s svojimi gnanimi režimi načrtno slabila odporno moč države in tako pretvarjala Jugoslavijo v igračko v rokah velikih sil

Prvi uporniški strel na Hrvaškem

je počil 27. julija 1941 v občini Srb v lapaškem okraju

Dne 22. junija 1941, ko je fašistična Nemčija napadla Sovjetsko zvezo, je bil ustanovljen prvi partizanski odred v Odri pri Sisku. Zatem so bili formirani partizanski odredi na Petrovi gori v Kordunu, v Sumariji v Baniji, v Likli, Dalmaciji, na Kalajuku, v Sloveniji — po vsej Jugoslaviji.

Navzlic besnemu ustaškemu terorju, naglim sodiščem, taboriščem in represalijam, so bile v samem Zagrebu organizirane oborožene skupine že junija 1941. Te skupine so izvrševale atentate in napade po zagrebških ulicah ob belem dnevu. Skozi Zagreb so se vračali španski prostovoljci iz Francije v domovino. Zagrebčani so nudili prvim partizanskim odredom velikansko pomoč z vojaškim materialom. Na desetisoče Zagrebčanov je aktivno sodelovalo v narodnoosvobodilnem gibanju.

Med prvimi in najmočnejšimi žarišči ljudske vstaje je bila junaška Lika, ki je od prve uporniške puške pa do končne osvoboditve pretrpela nepopis-

ne žrtve in si pridobila izredne zasluge.

27. julija je v občini Srb v lapaškem okraju počila prva uporniška puška. Isti dan se je začela vstaja v Bosanski krajini, v industrijskem središču Drvaru, 1. avgusta pa je bil osvobojen Lipac, prvo okrajno središče na Hrvaškem.

Sklepi o splošni ljudski vstaji na Kordunu je bil sprejet na sestanku 16. julija v gozdiču Abec pri Vrzin Mostu. Na tem sestanku sta bila tudi narodna heroja Rađe Končar in Josip Kraš.

V odgovor na ustaški teror je 12. julija 1941 prva vstala srbska vas Luščani v Baniji. Vstaja se je naglo razplamela in že v noči med 23. in 24. julijem so šli banjski borci v prvo organizirano borbo proti ustašem v vaseh Grabovac in Vlahovići.

Zarišče vstaje v Slavoniji so bile planine Papuk in Sunj. Skupina s Papuka je 16. julija porušila progno pri Našicah. Prve uporniške puške v Hrvaškem Primorju in Gorskem

hrvaških ljudskih množic, ki so jih oznanjali največji možni bratstva in enotnosti južnoslovanskih narodov, slovanske solidarnosti, tradicionalni borbeni duh in prakso kmečkih puntarjev od Matije Ivanovića in Matije Gubca, rakoviških upornikov, skupne borbe in upora Hrvatov in Srbov v Bukovini, revolucionarni gibanj leta 1903 do delavskega gibanja in organiziranih akcij v stari Jugoslaviji. Vse to je našlo svoj izraz in potrdilo v narodnoosvobodilni borbi.

Med vsemi sovražnikovimi ofenzivami se je vojska moč osvobodilnega gibanja krepla iz dneva v dan in je že po treh letih, julija 1944, narodnoosvobodilna vojska na Hrvaškem štela 110 tisoč borcev, razporejenih v 16 divizij.

Narodnoosvobodilna borba je zedinila plemenite težnje

(Po »Sedmi sili«)

13. julij — obletnica vstaje črnogorskega naroda

Dne 10. julija se je sestel partijski pokrajinski komite za Crno goro in sklenil začeti oboroženo borbo proti italijanskemu okupatorju. Tri dni zatem, 13. julija, je v Crni gori počila prva uporniška partizanska puška. V nekaj dneh so črnogorski domoljubi osvobodili Kolašin, Bijelo Polje, Berane, Andrijevico, Danilovgrad, Petrovac na morju in razbili več drugih italijanskih utrjenih garnizij. Močne nasprotnikove sile v Nikšiću, na Cetinju in v Podgorici pa so bile obkrožene. Že v prvem naletu so osvobodilne partizanske enote uničile italijansko divizijo »Messina« in »11. mobilni bataljon karabinjerjev«. Črnogorski partizani so ubili 2000, ujeti pa 4000 italijanskih vojakov in oficirjev. Italijani so zatem v Crno goro naglo pripeljali okrepitve. V kratkem so se uporni Črnogorci znašli pred številnim sovražnikom, ki je zbral svoje vojaške sile v šestih divizijah, tem pa je pomagala tudi albanska kvaziinška divizija. Razplametele so se ogorčene borbe, ki so trajale do srede avgusta. Osvobodilne sile so morale pred okupatorjevo premočjo umakniti, sovražnik pa se je znova polastil večjih mest in blokiral važnejše prometne zveze. V septembru istega leta so se črnogorske partizanske osvobodilne enote reorganizirale. Ustanovili so štiri partizanske oddaje: lovniške, zetski, durmitorski in komski, ki so kasneje v razvojem vsejugoslovanske revolucije prešli v višje formacijske enote.

2. julija bo Zveza borcev v Šmarjeti razvila prapor

Krajevna organizacija Zveze borcev v Šmarjeti, ki med najbolj delavnimi in novomejski občini. Ze v prejšnjih letih je postavila več spomenikov in spominskih plošč, letos — ob praznovanju 20-letnice ljudske revolucije pa hoče do-

kazati, da je sposobna napraviti še več. 2. julija bo v Šmarjeti veliko slavje za vse ljudi, ZB pa bo ob tej priložnosti razvila svoj prapor. Dosejel so zbrali prispevke za 98 zlatih in 22 srebrnih zvezdic, ki jih bodo prapeli na prapor.

Proslava se prične 2. julija ob 10. uri dopoldne v Šmarjeti. V ta namen bodo pripravili pester kulturni program. Naslednji dan je, prav tako ob desetih dopoldne, na sporedu rokomet: tekma šolskih moštev in odbojka. Ob 18. uri bodo zaigrali trdejanke.

Ker bo slavje v Šmarjeti združeno s praznovanjem dneva borcev, vabi šmarjetški odbor ZB vse ljudi iz Šmarjete in okolice, zlasti pa borce in aktiviste in njihove sorodnike, da se praznovanja udeležijo v največjem številu.

David Plut

Pozdravi soborcem iz NOV

Vsem znanim in neznanim soborcem, ki živijo širom po naši domovini, in izven njenih meja, pošiljam najlepše pozdrave za 4. julij — dan borca, prav tako za 22. julij — dan vstaje slovanskega ljudstva! Lep pozdrav tudi vsem prijateljem, znancem in bralcem Dolenjskega lista!

Jože Lužar
podpolkovnik JLA
Kosovska Mitrovica

11. OKTOBER — DAN VSTAJE MAKEDONSKEGA NARODA

Narodna vstaja proti okupatorju v Makedoniji se je začela pozneje kot drugod v Jugoslaviji. Objektivni pogoji za nastanek upora so sicer bili — narod je hrepenel po svobodi. Vendar so se bolgarski okupatorji hoteli prikazati kot »osvoboditelji« makedonskega naroda izpod srbskega jarma, pri čemer so izkoristili stare nacionalne spore med Makedonci in velikosrbsko kličko, ki Makedoncem ni priznavala najosnovnejših nacionalnih pravic. K temu je še sekretar Pokrajinskega komiteja Partije za Makedonijo Metodije Satorov razpustil Pokrajinski komitej in priključil partijsko organizacijo Makedonije bolgarski »delavski partiji«. Ukazal je tudi, da je orožje treba izročiti okupatorju. S tem je zagrešil hudo izdajo. Centralni komitej KPJ je nato posredoval, Satorov je bil izključen iz Partije, novo izvoljeni KP pa je začel priprave za oboroženo borbo. Vstaja se je začela 11. oktobra 1941 z napadom prilepskega, kumanovskega in skopskega odreda na bolgarsko policijsko postajo v Prilepu. Kmalu za tem so bili ustanovljeni manjši partizanski odredi iz veleskega, bitolskega, resenskega in kruševskega partijskega kadra.

Partizanski Črnomelj vabi

na proslave ob 20-letnici revolucije in DNEVU BORCA, ki bodo 3. in 4. julija v Beli krajini! ● Prelita kri, napori in trpljenje naših narodov ni bilo zaman: priborili smo si svobodo in ponosni gradimo naš dragi dom! ● Pozdravljamo 4. julij — DAN BORCA, praznik jugoslovanskih narodov in naše bratske, neločljive enotnosti!

OBČINSKI LJUDSKI ODBOR V ČRNOMLJU

Občinski komitej ZKS — Občinski odbor SZDL — Občinski komitej LMS — Občinski odbor Zveze borcev — Občinski odbor ZVVI in ZROP — Vodstva vseh drugih organizacij, društev, kolektivov, podjetij in ustanov.

Potem ko je odšel od mize, kjer je podpisoval pismom, se je moral tovariš predsednik Miha Marinko znova ustaviti kar sredi jase. Prišla je nova skupina slovencev na avtograme in tako lepo prošila, da ji je tovariš Marinko moral ugoditi. Namesto mize je bil zdaj dober kar hrbet enega izmed srečencev, ki so dobili podpis...

(Nadaljevanje s 3. strani)
Ihne goljufije nastal med prebivalstvom vihar ogorčenja in protestov, ki je bil posebno močan v Črnomlju, v bližnjem Dragatušu pa je bil izvršen celo politični umor. Ko so orožniki nastopili proti demonstrirajoči kmečki množici, je bil s strelo nekoga orožnik ubit 55-letni mali kmet Mihael Gorše iz Sel pri Dragatušu. Ta politični umor je prebivalstvo Bele krajine še bolj razburkalo, tako da je orožnikom moralo prihiti na pomoč celo orožništvo in vojaštvo iz Novega mesta. Odmev teh dogodkov pa je bil velik tudi po vsej Sloveniji.

Razgibano obdobje predvojnih let

Zelo viden in vpliven politični delavec v naprednem gibanju Bele krajine je bil ta čas tudi Franc Špehar iz Gorice pri Sinjem vrhu. Spočetka vnet mackovec je bil na nekem novomeškem predvojnem zborovanju leta 1938 pridobil za stvar kmetjsko-delavskega gibanja in mu je ostal zvest. Izredno nadarjen, se je sam neprestano izobraževal in prebiral zlasti marksistično literaturo. Imel je velik vpliv na svoje rojake in je na vseh zborovanjih, bodisi mackovskega ali kmetjsko-delavskega gibanja, vedno nastopal kot predstavnik ljudskega kmetjskega elementa. Njegov vpliv je bil takrat tako velik, da je njegova pridobitev za progresivno kmetjsko-delavske gibanje pomenila pravzaprav pridobitev vsega obmejnega belokranjskega pasu.

Da je ob volitvah 1938 bila Bela krajina zopet močno razgibana in polna protirežimskega in opozicijskega poleta, ki ga je vodila partijska organizacija, pričra vrsta manifestativnih zborov in pohodov, ki so bili v Podzemlju, Gradcu in Črnomlju. Pa tudi ob raznih javnih prireditvah, kot sta bila n. pr. belokranjska festivala v Črnomlju in Metliki, se je nastop raznih belokranjskih progresivnih skupin pokazal v tem, da so po navodilu Partije vzdolž vse proge v Beli krajini razobesili rdeče in takrat prepovedane slovenske zastave. Ko je Zveza delovnega ljudstva dobila trdno organizacijsko obliko na ustanovnem zborovanju delegatov 3. septembra 1939 v Celju, je bil 24. septembra 1939 v Črnomlju zbor delegatov iz Bele krajine in sosednje Dolenjske. Zbor sta vodila Franc Leskošek-Luka in Ivan Krefc. Na predlog Črnomljskega zbora je bil celjski program dopolnjen.

Poskus organiziranja »Vzajemnosti«, za katero je dal pobudo Radko Polič in ki bi imela ugodna tla zlasti v Črnomlju, kjer je že bilo nekaj delavstva v tamkašnji livarni, veliko pa na gradbiščih železniške proge Črnomelj-Vrbovsko, je bil preprečen s tem, da oblast ustanovitve ni dovolila. Pač pa je delavstvo na progi bilo takrat vsaj deloma organizirano v Zvezi gradbenih delavcev. Takrat so bile v Beli krajini živahne zlasti protestne akcije proti draginji, ki jih je v Črnomlju organizirala Partija, ko je bil zaradi trgovinske pogodbe Jugoslavije s Hitlerjevo Nemčijo povečan izvoz živil in je zato njih cena na domačem tržišču zrasla.

Prva partijska konferenca

Vse te in podobne akcije so bile v letih pred vojno delo belokranjskih partijcev, ki so se 6. januarja 1937 zbrali na prvo partijsko konferenco v Mihaelčevcih zidanih v Semčju. Po tej konferenci so se formirale prve celice v Gradcu, Semčju, Metliki in Črnomlju. V maju 1940 je bila ponovno partijska konferenca, ki je v prisotnosti Vide Tomšičeve izvoila Okrožni komite.

Kulovecva vlada začela s množični interniranj partijcev in levičarjev v zloglasnih taboriščih v Bileči in Ivanjcih, je bilo v to zadnje taborišče odgnano iz Bele krajine 14 tovarišev, med njimi tudi 4 člani Okrožnega komiteja. Partija je ob tej priliki zopet aktivizirala množico s tem, da je pokrenila podpisovanje zahteve po izpustitvi interniranih. Močno spodbudo za nadaljnje delo je da'a partijska konferenca januarja 1941, katere se je udeležil kot delegat CK tudi tov.

Okrožni komite Kočevje

Revolucionarno gibanje v kočevskem okrožju se je pred vojno naslanjalo na proletarijat v Kočevju. Tam je v Rudniku do leta 1927 delovalo 1.200 rudarjev, ki so v številnih stavkah po prvi svetovni vojni pokazali visoko razredno zavest. V času gospodarske krize se je število zaposlenih rudarjev do leta 1935 znižalo na 82. V tekstilni tovarni »Tekstilana« je v letih pred vojno delalo okrog 200 delavcev, nekaj sto pa v tekstilni tovarni »Triglav«, ki je tik pred drugo svetovno vojno propadla. V Ribnici je bila manjša tekstilna delavnica z nekaj desetimi delavci, tovarna telovadnega orožja in kovinarsko podjetje. Nekaj sto delavcev je bilo na Kočevskem in v Ribniški dolini zaposlenih v lesni industriji, nekaj sto pa jih je bilo gozdnih delavcev.

Partijsko organizacijo je v letih pred vojno vodil brezposelni profesor Jože Šeško, ki je bil do svoje aretacije 27. 7. 1942 sekretar Okrajnega komiteja. V Kočevju so s komunisti pridobili v ustvarjeni enotnosti delavskega razreda z uspeho stavko v tekstilni tovarni »Triglav« leta 1935, z delom v sindikatih, s profidraginskiimi akcijami in z vojskovnim podvodom, ki je pripeljalo do ustanovitve »Vzajemnosti«, ki je bilo popolnoma v rokah Partije in je prirejalo gostovanja tudi v drugih krajih po Kočevskem. Z ostalimi delavnimi ljudstvom so se komunisti na Kočevskem povezali z organiziranjem kmetjsko-delavskega gibanja in v Zvezi delovnega ljudstva Slovenije v jeseni 1939 ter z zbiranjem podpisov za »Društvo prijateljev Sovjetske zveze«. Oko leta 1936 dalje se je na Kočevskem in Ribniškem izredno razvilo mladinsko gibanje pod neposrednim vodstvom in vplivom Partije in SKOJ, tle pred vojno je sklenilo skoraj vso delavsko in vajentsko ter mnogo študentske mladine. Okrožni komite SKOJ je organiziral vsako leto več masovnih ilegalnih izletov mladine, ki je prihajala iz vseh koncev okrožja. Zlasti se je partijska organizacija v okrožju močno povezala z množicami z izvajanjem profidraginske politike KP. Komunisti so namreč na tem delu slovenske zemlje, kjer so se nemški Kočevjarji pod vplivom nacističnih agitatorjev iz Nemčije spreminili v Hitlerjevo peto kolono, organizirali delansko bojnó proti fašističnim nevarnostem s prirejanjem narodnoobrambnih taborov in izletov s predavanji, kulturnimi prireditvami in akademijami v Kočevju, Mozilju, Kočevski Reki, Koprivniku in drugod. Z narodnoobrambnim delom so komunisti pod svojim vodstvom združili vse demokratične in patriotske ljudi na tem nacionalno mešanem delu okrožja.

Nasilnost nemških Kočevjarjev

Na tem ozemlju je bilo po ljudskem štetju iz leta 1931 okrog 2.000 bolj ali manj ponemčenih Slovencev, ki so bili razen maloštevilnih uslužbencev in prosvetnih delavcev predvsem rudarji, lesni in gozdni delavci ter posejmašni kmetje. Kočevski Nemci so imeli vrsto gospodarskih in drugih organizacij, ki jih je nekdo vsestransko podpiral Dunaj, v letih pred drugo svetovno vojno pa nacistična Nemčija. Vse njihove legalne organizacije so bile legio nacizma in pete kolone, ki so si nemoteno organizirali ob tistem pristanku profidraginskega režima BRZ. Nemoteno so organizirali celo ilegalne vojaške organizacije, imenovane »šturm«, ki so imele od napada na Poljsko v letu 1939 svoje stalne vojaške vaje in celo prave manevre. V nacistične organizacije povezani kočevski Nemci so bili vedno bolj šovinistični in nasilni do slovenskega prebivalstva, ki je imelo med njimi težko življenje in pogosto ostre spore. V Ribnici in okolici je v predvojnih letih revolucionarna misel že razmeroma zgodaj dobila oblike organizirane revolucionarne delavnosti. Tako je v letu 1933 skupina studentov v tedanjem Partijskem društvu začela organizirano delovati med diškami in študenti - člani tega društva po navodilih partijske in skolevske organizacije iz Ljubljane. Razvijala je »mlada pota« in »ljudsko pravico«, v svoji gledališki repertoar pa vnašala igre z napredno tendenco.

Zveza s partijsko organizacijo v Kočevju

Zveza s partijsko organizacijo v Kočevju so napredno misleči mladinci iz Ribnice nazivati poletni 1937. Napredna ribniška mladina je ustanovila odbor »Rdeče pomoči«, v jeseni istega leta pa so vanj pritegnili nekatere napredno usmerjene domačine. Ta odbor je

Okrožni komite Posavje

Posavje je bilo od leta 1940 samostojno partijsko okrožje, ki je v začetku 1941 imelo partijsko organizacijo v glavnem v dolini Save, in sicer v Breznici, na Senovem, v Sevnici, Krškem in Brezicah. V vseh teh krajih in v Dobovi so bile tudi skolevske skupine. Na hribovitem kmečkem predelu na desnem bregu Save je bila edina partijska celica v Telčah, na Krškem polju pa v Velikem Podlogu, Celici in Telčah in na Velikem Podlogu sta služili tudi po okupaciji za kanal med Stajersko in CK v Ljubljani.

Grosupeljsko področje

Razmeroma manj je bila pred vojno organizirana partijska organizacija na področju Grosuplja. Obstajala je le simpatizerska grupa z jedrom v grosupeljski tovarni »Motovoz in platno«, ki je postala najpomembnejši kadrovski in organizacijski temelj osvobodilnega gibanja na tem terenu. Grosupeljska tovarna je bila še mlada in prav tako mladi in neizkušeni je bil njen proletarijat. Leta 1940 so sicer hoteli v Grosuplju ustanoviti delavsko kulturno-društvo »Vzajemnost«, a ga banska uprava ni dovolila.

Ležal kot delegat CK tudi tov.

Ležal kot delegat CK tudi tov. Tone Tomšič. Vršla se je v Kanjarici pri Črnomlju v hiši Jožeta Dvojmoča, starega komunisti iz leta 1918. Na tej konferenci je bil izvoljen tudi nov Okrožni komite.

V letih 1940-41 se je članstvo Partije okrepilo s sprejetjem cele vrste skolejcev, ki jih potem skoraj vse najdemo med prvimi belokranjskimi partizani in od katerih so mnogi žrtvovali tudi svoje življenje.

Tabor reakcije

Prav tako je v letih pred vojno tudi v taboru reakcije prišlo do intenzivnejšega organiziranja sil in priprav za preprečevanje revolucije. V Sloveniji vladajoča klerikalna stranka je s svojo najtrdnjejšo oporo v gospodarsko in miselnostno zaostali plasti našega ljudstva imela svojo do skrajnosti nestrpnost in po fašističnih vzorih organizirano avantgardo v Katoliški akciji in Erlichovih »Stražarjih«. Ti so se v stari Jugoslaviji udinjali režimski policiji in tudi po zasedbi prevzeli isto umazano vlogo v službi okupatorja.

Vodstvo te reakcije na Dolenjskem

Vodstvo te reakcije na Dolenjskem je bilo v Novem mestu. Maloštevilni poedinci in meščanske sredine so se v začetku odločili za politiko čakanja, bili pa so po nelzprosnih logiki razvoja dogodkov potiskani ali so celo radovoljno prehajali v tabor fašističnega okupatorja in tako nujno postali zaviralec in nasprotnik revolucionarnega in osvobodilnega pokreta. Značilno pa je, da je tudi v vrstah žandarmierje in policije, ki je sicer do kapitulacije Jugoslavije izpolnjevala naloge, ki jih je dobivala, prihajalo vse bolj do ločitve in so vsi tisti, ki so mislili in čutili pošteno in že dolgo dvomili v pravilnost svojega dela, po prihodu okupatorja izlekli iz težke dileme s tem, da se so vključili v OF. Saj so bili na primer celo sestanki Okrožnega komiteja KP Novo mesto in Okrožnega odbora OF večkrat v policijski stražnici sredi Glavnega trga v Novem mestu in se je vrsta orožnikov vključila v OF in razmeroma kmalu odšla v partizane.

TAK JE BIL V KRATKIH OBRIH POLOŽAJ NA DOLENJSKEM NEPOSREDNO PRED NAPADOM NACISTIČNE NEMCIJE IN FAŠISTIČNE ITALIJE NA JUGOSLAVIJO.

Prav tako je v letih pred vojno tudi v taboru reakcije prišlo do intenzivnejšega organiziranja sil in priprav za preprečevanje revolucije. V Sloveniji vladajoča klerikalna stranka je s svojo najtrdnjejšo oporo v gospodarsko in miselnostno zaostali plasti našega ljudstva imela svojo do skrajnosti nestrpnost in po fašističnih vzorih organizirano avantgardo v Katoliški akciji in Erlichovih »Stražarjih«. Ti so se v stari Jugoslaviji udinjali režimski policiji in tudi po zasedbi prevzeli isto umazano vlogo v službi okupatorja.

nje med mobiliziranimi pripadniki bivše jugoslovanske vojske, ki so bili nastanjeni v Ribnici in okolici vseh, kakor tudi med redno ribniško posadko. Na območju Velikih Lašč je v zadnjih letih pred vojno delovala skupina dveh članov KP ter dveh skolejcev. Obstajala je tudi organizacija Rdeče pomoči. Tudi ta skupina je bila tesno povezana s partijsko organizacijo v Kočevju.

Okrožni komite Posavje

Posavje je bilo od leta 1940 samostojno partijsko okrožje, ki je v začetku 1941 imelo partijsko organizacijo v glavnem v dolini Save, in sicer v Breznici, na Senovem, v Sevnici, Krškem in Brezicah. V vseh teh krajih in v Dobovi so bile tudi skolevske skupine. Na hribovitom kmečkem predelu na desnem bregu Save je bila edina partijska celica v Telčah, na Krškem polju pa v Velikem Podlogu, Celici in Telčah in na Velikem Podlogu sta služili tudi po okupaciji za kanal med Stajersko in CK v Ljubljani.

Grosupeljsko področje

Razmeroma manj je bila pred vojno organizirana partijska organizacija na področju Grosuplja. Obstajala je le simpatizerska grupa z jedrom v grosupeljski tovarni »Motovoz in platno«, ki je postala najpomembnejši kadrovski in organizacijski temelj osvobodilnega gibanja na tem terenu. Grosupeljska tovarna je bila še mlada in prav tako mladi in neizkušeni je bil njen proletarijat. Leta 1940 so sicer hoteli v Grosuplju ustanoviti delavsko kulturno-društvo »Vzajemnost«, a ga banska uprava ni dovolila.

Z vsega povedanega sledi, da so se prav v letih tik pred drugo svetovno vojno in pred napadom fašističnih osvajalcev na Jugoslavijo partijske organizacije po vsej Dolenjski okrepile, dobile močnejšo notranjo strukturo in da so svojo aktivnostjo in razkrinkavanjem tako domače vladajoče in profašistične usmerjenosti klke kakor tudi s prikazovanjem neposredne nevarnosti fašističnega napada pripravljale široke ljudske množice na neposredno nevarnost, ki je bila pred vrat.

Sovražna okupacija

Ko je 27. marca 1941 jugoslovanska vojska izstopila iz Slovenije in strmozaglavilo italijanski in kapitulantski režim Cvetković-Mackove vlade, je 8. aprila 1941 prišlo do vdora fašističnih okupatorjev v Jugoslavijo. V splošni zmedit tistih dni so predvsem člani Partije po direktivah Vojne komisije pri CK KPS organizirali masovni odhod prostovoljcev v vojsko. Tisoči neoboroženih in za vojno neopremljenih prostovoljcev so se zbrali predvsem v Novem mestu, kjer naj bi dobili vojaško opremo. Prostovoljci so se povezali s partijsko organizacijo in pred sodiščem demonstirali za izpust zaprtih komunistov. Iz Novega mesta so bili dirigirani deloma proti Karlovcu, deloma proti Zagrebu. Istočasno pri vse bolj rastoče razkrajnje redne jugoslovanske vojske, kapitulantska izdaja zlasti višjega oficirskega kadra in proglasitve Paveličeve NDH, je primoralo prostovoljce k povratku. Razpad kraljevske vojske, ki je puščala za seboj ogromne količine orožja in vojnega materiala ter polna skladišča in transporte živil, so komunisti odločno izjavili in organizirali odnahanje orožja in municije. Pri vseh partijskih komitejih so bili osnovani posebni volni komiteji, ki so na svojem področju vodili priprave za upor. Delovali so zelo konspirativno in organizirali borbene skupine.

Položaj na Kočevskem

Povsem drugačen kot na ostalem Dolenjskem je bil ob razpadu stare Jugoslavije položaj na Kočevskem. Več kot 10 let je slavistična Hitlerjevska propaganda, vodena predvsem iz Graca, spreminjala Kočevjarje v zagrizeno in vojaško organizirano peto kolono. Ko se je jugoslovanska kraljevska vojska razhajala, je vse Kočevjarje zvelj opoz. zmagoslavja, ki se je izrazil celo v tem, da so se pripravljali na množično iztrebljanje silencev na njihovom področju in okolici. Oboroženi kočevski oddelki so začeli na lastno pest prevzemati oblast, ko pa je Kočevsko namesto nemške vojske zasedla italijanska, sicer niso mogli izvrševati zločinov, ki so jih imeli v načrtu, vendar je njihov pest prevzemati oblast. Vse to je bilo ovira pri organiziranju Osvobodilne fronte. Saj so se ob razpadu jugoslovanske vojske kompromitirani komunisti in profidraginski Slovenci pred Kočevskim terorjem morali umakniti v ilegalo. Zato je bilo tudi zelo otežkočeno zbiranje orožja, katerega so v prvi vrsti pobrali kočevski Nemci sami. Predno pridemo na prikaz organiziranja oboroženega upora proti okupatorju, je treba imeti pred očmi tudi sovražne okupacijske sile, ki so bile razporejene na tle sovražne sile na Dolenjskem, proti katerim je Partija pričela organizirati Osvobodilno fronto slovenskega naroda in pripravljati oboženo upor.

Priprave na vstajo in prve partizanske skupine ter čete

Ko je bila 27. aprila 1941 v Ljubljani ustanovljena Protiimperialistična fronta slovenskega naroda, ki se je po nemškem napadu na Sovjetsko zvezo preimenovala v Osvobodilno fronto slovenskega naroda, je poleg nadaljnega zbiranja orožja in municije ter snovanja prvih borbenih grup postala osnovna naloga vsega partijskega aktiva in njenih organizacij: čimbolj širiti mrežo Osvobodilne fronte po mestih in podeželju.

V Novem mestu, kjer je po izpustitvi Vinka Kristana iz zapore 10. aprila 1941 in po njegovem odhodu sredj aprila na politično delo v Ljubljano prevzel pose sekretarja Okrožnega komiteja novomeškega okrožja Dušan Jereb, partijska organizacija ni samo ohranila dotedanega številnega stanja, temveč se je celo okrepila, ker se je več domačinov - članov Partije vrnilo iz raznih krajev okupirane domovine na svoj dom. Po direktivah CK je Okrožni komite že konec aprila 1941 vodil organiziranje borbenih grup, v katere so partijci in skolejci povezovali širši krog simpatizerjev. Te grupe so nadaljevale z zbiranjem orožja in municije, imele vojaške vaje, širile ilegalno literaturo in s političnim delom širile idejo Osvobodilne fronte.

Takšnji pogoj dela v začetku okupacije so omogočili izredno hiter razvoj OF in izredno hitro rast raznolike aktivnosti pri organiziranju mas in privravljanju revolucije. Trdnješo organizacijsko obliko je OF v novomeškem okrožju dobila z ustanovitvijo Okrožnega odbora OF v mesecu juniju 1941. Sekretar Okrožnega odbora OF je postal dr. Franc Hočevar, danes ambasador v Varšavi.

Rast OF in Partije v novomeškem okrožju

20. julija je bilo v gozdu nad opekarno v Prečni širše posvetovanje komunistov, kjer so razpravljali o postavitvi rajonskih in vaskih odborov OF, njihovom delu in predvsem o mobilizaciji borcev za partizanske enote. Konec julija je bil v Novem mestu sestanek Okrožnega odbora OF s predstavniki vseh rajonskih odborov novomeškega okrožja, na katerem je bil Okrožni odbor razširjen z novimi člani in s njim sprejeti sklepi o nadaljnjem širjenju organizacije na podeželju. Oktobra, ko je dr. Franc Hočevar odšel v Bel

vsem vaši, kjer je Partija imela razmeroma široko pozicijo in so ljudje nasledili tudi nekaterim tako zvanim komunistom, ki so že zdavnaj izgubili vsak stik s Partijo in trdili, da predstavlja Hitlerjevska nacionalsocializem čist socializem, ki je bližji komunizmu, kot je bila stara Jugoslavija, ter se pri tem sklicevali na rdečo zastavo in podobno. V nekaterih vaseh na Dolenjskem je prišlo celo do manifestacij za Hitlerjevo. Bilo bi pa zgrešeno misliti, da so te manifestacije v bistvu pomenile politično odobravanje in podporo Hitlerju, temveč jih je treba oceniti kot nejasno in neoblikovano revolucionarno težnjo po izbolšanju težkega socialnega položaja. Zato je to ljudje, ko jim je bila prikazana pravilna pot iz težkih socialnih razmer. Partija v najkrajšem času pritegnila v NOB. To se ni godilo samo med preprostimi kmečkimi prebivalstvom iz zasašlih predelov, temveč tudi in pr. med rudarji v Sentjanju, kjer so bile razmere v stari Jugoslaviji izredno težke in je prihod Nemcev in njihovo dodeljevanje živilskih sredstev povzročilo hudo pomenilo trenutno izboljšanje socialnega stanja rudarjev. Da pa to ni pomenilo privrženosti nemškemu fašizmu, je dokaz, da je bila njihova delavska zavest tako močna, da v poletju 1941 komunisti, ki so z njimi v rudniku razpravljali o potrebi oborožene borbe proti okupatorju, niso privajali ali bolje, da jim kaj takega sploh na misel ni prišlo.

Pomemben delež železničarjev

Vzporedno z rastjo same OF je rasla in se krepla tudi partijska organizacija na Dolenjskem. V članstvo in kadituro KPS so bili sprejeti najpoštrvovalnejši aktivisti OF, revolucionarni mladinci pa v SKOJ. Med železničarji so v Novem mestu s sprejemom novih članov nastale kar 4 nove celice. Tako jih je bilo skupno 5, in sicer: dve na postaji, ena na sekciji za vzdrževanje prog in dve v kurilnici. Njihova naloga je bila povezovati vse železničarje novomeškega vozlišča, širiti propagandni material, zbrati vojaške potrebšline ter obveščati vse terenske politične in vojaške forume o okupatorjevih premikih. Organizirali so kurirsko službo za dovoz materiala in pošte med Ljubljano in Novim mestom. Spravljali so številne ilegalce, ki so prihajali iz krajev, ki jih je imel zasedene okupator, v partizanske enote na terenu. Ta kanal je dobro deloval že od jeseni 1941. Obenem so pripravljali in izvrševali razna sabotažna dejanja, predvsem na železniških strojih, ki so jih tako onesposobili za vožnjo.

Posebne naloge žena

Posebne naloge v organizaciji KP in OF so bile odmerjene ženam. Takoj po sestanku Okrožnega komiteja v začetku julija 1941 so se žene organizirale v posebne krožke, ki naj bi žene v prvi vrsti politično mobilizirali, v drugi vrsti pa naj bi bili v pomoč razvijajoči se partizanski vojski. Prva petorica članice te

Delo se prilagodi vojnim zahtevam

Po partijski konferenci 1. in 2. junija v Ljubljani se je iz širšega Okrožnega komiteja formalirali tričlanski vojni komite in nadomestni vojni komite. Tričlanski vojni komite so sestavljali: Dušan Jereb, Srečo Preželj in Niko Silih. Prav tako se je celotna partijska organizacija organizirala v trojke in prilagodila vojnim potrebam. Posebna pozornost je bila posvečena organiziranju rezervnih vodstev, ki bi v primeru potrebe prevzela delo. Ko je Okrožni komite 22. junija izvedel za napad Nemčije na Sovjetsko zvezo, se je sestel in sklenil, da je treba takoj formirati manjše vojaške grupe, ki naj začno podirati telefonske drogeve, trgati telefonsko žico in podobno, kompromitirani komunisti pa naj se umaknejo v ilegalo. Te direktive so takoj po seji dobili sekretarji celic v Novem mestu in okolici, oddaljenjšim partijskim organizacijam pa so jih še isti dan odnesli kurirji. Po te direktivi so komunisti v Novem mestu in drugih krajih Dolenjske v noči na 23. junija na več mestih prekinili vojaške in poštne zveze.

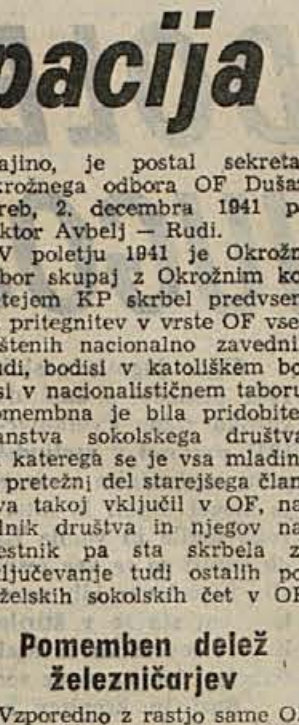
Proti koncu junija ali v začetku julija je prišel v Novo mesto Miha Marinko in prinesel sklep CK, da je treba preiti na oboženo upor. Nad mlinom v Srebnicah je bila seja Okrožnega komiteja. Poseben pomen te seje je v tem, ker predstavlja odločen obracun s pojavom kolebanja in oportunitizma v trenutku, ko je bilo treba enotno in s polno odgovornostjo stopiti na čelo oborožene borbe. Začetne akcije pa so same po sebi vedno bolj dvigale samozavest prebivalcev.

Novomeška tehnika, ki je začela z delom že pred vojno, je v razvoju osvobodilnega gibanja v Novem mestu in okolici zavzemala posebno mesto tudi v času NOB. Širila je ilegalno literaturo, ki jo je sama raznoževala, tudi po sosednji Beli krajini tako, da jo je član tehnike odnašal v Črnomelj. Ilegalno literaturo, katero so dobivali iz Ljubljane, so raznoževali v lastni tehniki, ki je bila nekaj časa nameščena v prostorih hotela »Metropol«.

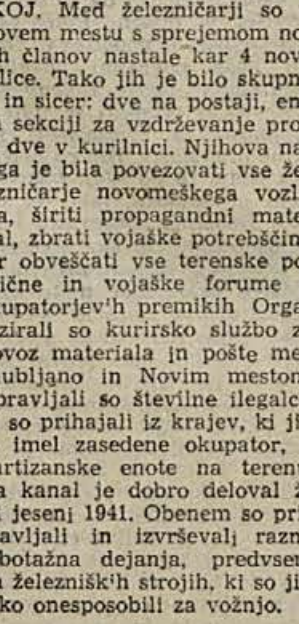
Nasilnost nemških Kočevjarjev

Na tem ozemlju je bilo po ljudskem štetju iz leta 1931 okrog 2.000 bolj ali manj ponemčenih Slovencev, ki so bili razen maloštevilnih uslužbencev in prosvetnih delavcev predvsem rudarji, lesni in gozdni delavci ter posejmašni kmetje. Kočevski Nemci so imeli vrsto gospodarskih in drugih organizacij, ki jih je nekdo vsestransko podpiral Dunaj, v letih pred drugo svetovno vojno pa nacistična Nemčija. Vse njihove legalne organizacije so bile legio nacizma in pete kolone, ki so si nemoteno organizirali ob tistem pristanku profidraginskega režima BRZ. Nemoteno so organizirali celo ilegalne vojaške organizacije, imenovane »šturm«, ki so imele od napada na Poljsko v letu 1939 svoje stalne vojaške vaje in celo prave manevre. V nacistične organizacije povezani kočevski Nemci so bili vedno bolj šovinistični in nasilni do slovenskega prebivalstva, ki je imelo med njimi težko življenje in pogosto ostre spore. V Ribnici in okolici je v predvojnih letih revolucionarna misel že razmeroma zgodaj dobila oblike organizirane revolucionarne delavnosti. Tako je v letu 1933 skupina studentov v tednjem Partijskem društvu začela organizirano delovati med diškami in študenti - člani tega društva po navodilih partijske in skolevske organizacije iz Ljubljane. Razvijala je »mlada pota« in »ljudsko pravico«, v svoji gledališki repertoar pa vnašala igre z napredno tendenco.

Zveza s partijsko organizacijo v Kočevju so napredno misleči mladinci iz Ribnice nazivati poletni 1937. Napredna ribniška mladina je ustanovila odbor »Rdeče pomoči«, v jeseni istega leta pa so vanj pritegnili nekatere napredno usmerjene domačine. Ta odbor je

Partizani spet v Novem mestu! 15. junija zjutraj je prikoral na okrašen Glavni trg ODRED 20-LETNICE REVOLUCIJE: nad 200 pionirjev iz vseh slovenskih okrajev, ki so šli na Partizanski Rog. Vedil jih je narodni heroj Stanko Semčič-Daki, komisarka odreda pa je bila inž. Ljudmila Krese-Marusa. Na sliki: štab odreda prihaja pred slavnostno tribuno

Partizani spet v Novem mestu! 15. junija zjutraj je prikoral na okrašen Glavni trg ODRED 20-LETNICE REVOLUCIJE: nad 200 pionirjev iz vseh slovenskih okrajev, ki so šli na Partizanski Rog. Vedil jih je narodni heroj Stanko Semčič-Daki, komisarka odreda pa je bila inž. Ljudmila Krese-Marusa. Na sliki: štab odreda prihaja pred slavnostno tribuno

Partizani spet v Novem mestu! 15. junija zjutraj je prikoral na okrašen Glavni trg ODRED 20-LETNICE REVOLUCIJE: nad 200 pionirjev iz vseh slovenskih okrajev, ki so šli na Partizanski Rog. Vedil jih je narodni heroj Stanko Semčič-Daki, komisarka odreda pa je bila inž. Ljudmila Krese-Marusa. Na sliki: štab odreda prihaja pred slavnostno tribuno

Partizani spet v Novem mestu! 15. junija zjutraj je prikoral na okrašen Glavni trg ODRED 20-LETNICE REVOLUCIJE: nad 200 pionirjev iz vseh slovenskih okrajev, ki so šli na Partizanski Rog. Vedil jih je narodni heroj Stanko Semčič-Daki, komisarka odreda pa je bila inž. Ljudmila Krese-Marusa. Na sliki: štab odreda prihaja pred slavnostno tribuno

(Nadaljevanje s 4. strani)

Novomeška četa

Po sklepu seje Okrožnega komiteja od 14. maja 1941 so pričeli novomeški komunisti organizirati prvo partizansko taborišče na Brezovi reber. Sklenjeno je bilo, da mora vsak, ki je kompromitiran na ne more več delati na terenu, oditi v snujočo se partizansko enoto. Prvi je odšel Jože Slak iz Dobrič, ker mu je grozila aretacija. V to taborišče je bilo preneseno orožje, ki so ga komunisti in skoevci od kapitulacije Jugoslavije odnesli iz vojaških skladišč v Zabil vasi. Konec maja je bila v Krakem zaradi izdajstva razbija partizanska enota. Z nje sta se rešila Jože Paček in Milka Kerin iz Podloga ter partizanski zvezi prišla v Novo mesto in v taborišče. Prisel je bivši član topilskega komiteja Maks Henigman, iz črnomaljske partizanske skupine pa Janko Starina, dijak novomeške gimnazije. Delavec in predvojni komunist Jože Bartol je 3. avgusta 1941 na Kamnem vrhu odvezl italijanskemu vojaškemu orožju in se z njim prav tako javil v taborišče. Ta prva skupina je takoj začela z manjšimi sabotažnimi akcijami na železnih poteh. Skupina in železnih zvezah. Skupina se je iznad Luknje kmalu preselila v novo taborišče v bližini Brezove reber, kjer se ji je konec julija priključil še ljubljanski študent Jože Sašek - Deri.

Proti koncu septembra se je izkazalo, da je treba v partizanski enoti na Brezovi reber povečati aktivnost. Zato je Niko Silič, član Okrožnega komiteja, ki je bil odgovoren za vojaško organizacijo, odšel v to enoto. Enota je stalno patrulirala na območju Ajdovca, Dobriča, Dvora, Soteske, Strate, Prečne itd., opravljala sabotažne akcije ter nekakšne spopletne akcije v bližinskih partizanih. To so bile sicer začetne akcije, ki se niso prizadele živle sila okupatorja, vendar so prav v tem, da so se grupe partizanov pojavljale po sistemu cestna dolina, krepile samozavest in borbenost prebivalstva. Za partizansko skupino na Brezovi reber pa so te akcije pomenile prelomnico v dotedanjem načinu partizaniranja. Ko je proti koncu oktobra zapadel globok sneg in enoti ni bilo več obstanka v taborišču, se je premaknila v vas Brezovo reber, ki je bila v bližini. Nastanili so se v Zupanovi hiši, vse vaščane pa obvestili, da sme nihče brez dovoljenja oditi iz vasi. Postavljeni vaški odbor je skrbel za hrano, partizani pa so vsako jutro imeli zbor in končali četa rezervirani političnega bataliona. Imeli pa so tudi politične ure z vaščani. Disciplinarno in zavest vaščanov je bila tolikšna, da niti v sosednjem Ajdovcu se niso odločili, da bi se nastanili v bližini Brezove reber. Od tod je novomeška skupina, ki se je pred odhodom formirala v novomeško četo, odšla 29. oktobra na pohod proti Bučki.

Številne akcije: plod organiziranega dela

Po 22. juniju so se na poziv Partije na Kočevskem vrstile razne akcije. Pogosteje so bile trosilne in napisane akcije, sabotažne skupine v rudniku so kvarile električno napeljavno in hromile produkcijo, sabotaže so se vrstile tudi na železnih poteh. Mladinci so pri Ljovidu julija pobrali telefonsko žico, avgusta so uničili game na italijanskih avtomobilih na dvorišču dijaškega doma v Kovečju.

V Ribnici je bila kmalu po okupaciji partizanska celica okrepjena z novimi člani. Vanjo sta bila po vrnitvi v Ribnico sprejeta tudi Ivan Sešek in Matija Mlejnik. Kmalu po ustanovitvi OF je bil ustanovljen odbor OF tudi v Ribnici, pozneje pa so komunisti ustanovili še naslednje odbore OF: v Gorah vasi, Hrovci, Dol, Lažah, Bukovcih, Danah, Jurčevcih, Gorici vasi, Nemski vasi, Dol, vasi, Vel. Poljanah in Rakitnici. V nekaterih drugih vaseh pa so bili poverljivi OF.

Tudi v Sodražici je bila 1941 ustanovljena partizanska organiza-

cijska. Italijanski karabinjerji so v Maji gori nad Ribnico po izdajstvu okolihi niso, v kateri so bili trije antifašisti, ilegalni organizacije TIGR (Trst-Istra-Gorica-Reka). V borbi je Danilo Zelen padel. Ferdo Kravanja je bil hudo ranjen in je pozneje umrl v ljubljanski bolnišnici. Se pridružil partizanom in padel kot sekretar Severnoprimoskega okrožja. Tudi med Italijani je bilo nekaj ranjenih. Ubel je bil ušleži Tone Mastnik iz Ribnice, ki se mu je posrečilo, da je ušel iz rokami in se je po neke dni pridružil partizanom in padel v Ribnici. To je bil eden prvih oboroženih spopadov v Sloveniji.

Prvi komunisti iz Ribnice so odšli 13. julija 1941 po nalogu Partije na Travnjo goro, kjer je bila ustanovljena Ribniška četa pod poveljstvom Milana Tekavca - Gosnerja. Sprva je imela 8 mož, konec septembra pa je četa narasla na 27 borcev. Izvedla je tudi uspešnih akcij.

Sredi oktobra je zapadlo na Travnjo prvi okrog in mesec snega. Hitro so zapeli Italijani 22. oktobra svojo prvo ofenzivo na Notranjskem, ki je začela tudi Travnjo goro. 25. oktobra je med Travnjo goro in Jelenovim žlebom v spopadu padel prvi partizan iz Ribniške čete. Ker so četo itali-

Priloge za akcije

Belokranjska partizanska četa je nastajala iz posameznih partizanskih skupin, ki so se v poletju 1941 formirale predvsem v okolici Črnomolja, Metlike in Semeča. Takoj po 22. junija 1941 so odšli v flegalo tisti člani Partije, ki so bili najbolj kompromitirani: iz Črnomolja član OK Milan Simc, iz Semeča član OK Jože Mihelič, iz Metlike pa njegov brat dr. Lojze Mihelič. Ob njih so nastajale prve skupine, ki so skrbele za zbiranje orožja in vezbanje z njim, kmalu pa začele tudi s prvimi sabotažnimi akcijami. Vse te priprave na upor so potekale v ozki povezavi z novomeškim okrožnim vojnim komitejem, s katerim je vzdrževal zvezo dijak Janko Starina.

Ko je po 16. juliju 1941 Tone Sustersič - Tine Zeleznik prišel v Belo krajino povelje

pa zaradi okvare na vžigalni vrvi ni eksplodiralo. V noči med 3. in 4. oktobrom sta dva borca gradske skupine napadla karabinjersko patroljo v neposredni bližini postaje v Graecu in enega karabinjerja ubila. Deset dni zatem, v noči 13. oktobra, je semiška partizanska skupina napadla kočevsko vas Biatnik ob cesti Semeč - Črmošnjice, kjer se je prav takrat mudila cenilna komisija nemške preselitvene družbe zaradi bližnje preselitve Kočevjarjev na Krško polje. Oddanih je bilo kakih 20 strelov, zažgana 4 gospodarska poslopja in vrženih nekaj ročnih bomb. Od bombe je bil ranjen nemški cenilec, kar je povzročilo, da je nemško zunanje ministrstvo interveniralo v Rimu in zahtevalo večjo varnost za Kočevjarje. Nekaj dni zatem, 17. oktobra, je patrolja črnomaljske skupine ustrelila konfidenta Miheliča iz Sodevev pri Starem trgu ob Kolpi. Ista patrolja je 20. oktobra sicer brez uspeha streljala na drugega italijanskega konfidenta pri Malem Nerajcu.

pa zaradi okvare na vžigalni vrvi ni eksplodiralo. V noči med 3. in 4. oktobrom sta dva borca gradske skupine napadla karabinjersko patroljo v neposredni bližini postaje v Graecu in enega karabinjerja ubila. Deset dni zatem, v noči 13. oktobra, je semiška partizanska skupina napadla kočevsko vas Biatnik ob cesti Semeč - Črmošnjice, kjer se je prav takrat mudila cenilna komisija nemške preselitvene družbe zaradi bližnje preselitve Kočevjarjev na Krško polje. Oddanih je bilo kakih 20 strelov, zažgana 4 gospodarska poslopja in vrženih nekaj ročnih bomb. Od bombe je bil ranjen nemški cenilec, kar je povzročilo, da je nemško zunanje ministrstvo interveniralo v Rimu in zahtevalo večjo varnost za Kočevjarje. Nekaj dni zatem, 17. oktobra, je patrolja črnomaljske skupine ustrelila konfidenta Miheliča iz Sodevev pri Starem trgu ob Kolpi. Ista patrolja je 20. oktobra sicer brez uspeha streljala na drugega italijanskega konfidenta pri Malem Nerajcu.

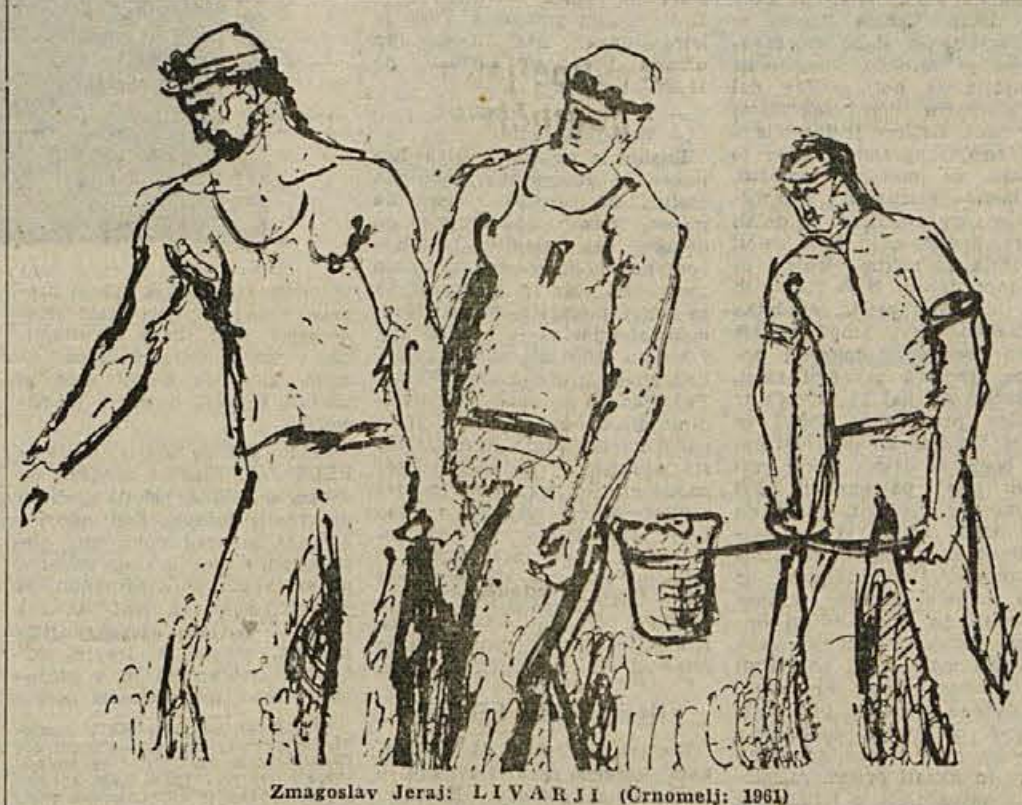
Narodna zaščita

Poleg borcev, ki so odhajali v partizansko taborišča in v teh enotah pričeli oboroženo borbo proti okupatorju, so drugi borci, pripravljeni in sposobni za borbo, ki pa trenutno še iz kakršnihkoli razlogov niso mogli oditi v partizanske enote, bili organizirani kot vaški zaščitniki. Vaški zaščitniki so bili deloma oboroženi, deloma neoboroženi in so se aktivno udeleževali najrazličnejših akcij v pomoč partizanski borbi, sicer pa so živeli na svojih domovih. Oktobra 1941 se je razvila posebna formacija Narodne zaštite, ki je sestavljala skupne akcije s partizanskimi enotami. Tako so bili tudi za akcijo na Bučko mobilizirani člani Narodne zaštite iz Novega mesta, doline Krke in Mirenske doline. Po napadu na Bučko se je večina članov Narodne zaštite vrnila na svoj teren. Narodna zaštita se je tudi vse bolj organizirala in izpopolnjevala.

Mokronoška skupina

V prvi polovici septembra 1941 je Glavno poveljstvo poslalo Milana Majcena, ki je 7. avg. 1941 ušel iz zapora v Sentvidnem vrhu v Ljubljani, in nekdanjega španskega borca Jožeta Noseta - Spana s sedmimi tovariši iz Mokrske čete v Mirensko dolino z nalogom, da se povežejo s partizani in frontovsko organizacijo, mobilizirata borce v bojno enoto in začeta z akcijami. Četa je vršila akcije do srede oktobra, ko se je

razdelila. Milan Majcen je s petimi tovariši odšel proti Sentvidnu, da bi pridobil nove partizane. V Sentvidnu je zapadel, globok sneg in enoti ni bilo več obstanka v taborišču, se je premaknila v vas Brezovo reber, ki je bila v bližini. Nastanili so se v Zupanovi hiši, vse vaščane pa obvestili, da sme nihče brez dovoljenja oditi iz vasi. Postavljeni vaški odbor je skrbel za hrano, partizani pa so vsako jutro imeli zbor in končali četa rezervirani političnega bataliona. Imeli pa so tudi politične ure z vaščani. Disciplinarno in zavest vaščanov je bila tolikšna, da niti v sosednjem Ajdovcu se niso odločili, da bi se nastanili v bližini Brezove reber. Od tod je novomeška skupina, ki se je pred odhodom formirala v novomeško četo, odšla 29. oktobra na pohod proti Bučki.

Zmagoslav Jeraj: LIVARJI (Črnomelj: 1961)

cijska. Student Zaic iz Zimorja, ki je bil član Partije je organiziral mladino do odhoda v partizane v začetku avgusta 1941. V juliju 1941 je bil ustanovljen skoevski aktiv v skoevcih, ki ga je vodil Lovro Kleindist. V avgustu je bila po prizadevanju Jožeta Šeska ustanovljena prva partizanska celica. Organizirani so bili odbori OF v Sodražici, Zimorcih, Gori, Vincah, Zamostecu in Lipovčici. Komunisti, skoevci in člani OF so opravljali različne akcije sabotažne in propagandnega značaja. V Laskem potoku so mladinci iz Travnika in Sodevev vasi še konec aprila 1941 smenili s hiš italijanske zastave, trgali fashične letake in Mussolinijeve slike. Sodni proces v Beki je bil epilog te akcije.

Na ribniškem področju je bila zelo uspešna akcija zbiranja orožja. Komunisti in skoevci so takoj po okupaciji zbirali in skrivali orožje, ga z vozovi odvažali v gozdove Male in Velike gore, kar vse je kasneje služilo za skladišče, iz katerega so se dokaj dobro oboroževale prve partizanske skupine ne samo na področju Ribnice, ampak tudi na sosednjem Kočevskem in Notranjskem.

glavni smučarski oddelki stalno zasledovali, se je zaradi visokega snega razdelila v več skupin, ki so se začele k zanesljivim hitim, nekateri so odšli tudi v Ljubljano. Zaradi tega ta četa ni odšla z ostalimi dolenskim enotami na pohod na Bučko. V začetku 1942 je jedro čete odšlo v Kovečjski Rog.

V Velikih Laščah je bila formirana partizanska organizacija 21. junija 1941. Velikolaška skoevjska grupa, ki je bila ustanovljena decembra 1940, je skupaj z ribniško skoevjsko grupo organizirala 19. aprila 1941 zborovanje mladine na Starem gradu pri Ornekju. Iz Velikih Lašč se je tega zborovanja udeležilo okrog 18 mladincev in mladink. SKOJ se je utrdil v majhni 1941 in sprejel 9 novih članov. Razširil se je na Opalkovo, Stopo, Dvorsko vas in Raščico.

Odbor OF v Velikih Laščah je bil formiran konec junija 1941. Predhodno se je 6 aktivistov OF iz Velikih Lašč udeležilo sestanka na Starem gradu pri Ornekju 22. junija 1941, kjer so bili navzoči Miha Marinko, Jože Šesko, Dolje Jakelj in dr. Jože Rus. Kmalu zatem so nastali vaški odbori OF v Dvorski vasi, na Opalkovem, Karlovci, Robu, Rakod in Simeču. Navsezadnje so bili stiki tudi z Dobropoljem in Vel. Liplenami. Profašistična ženska zveza je začela delati v juliju 1941.

Glavnega poveljstva slovenskih partizanskih čet za začetke oboroženega upora, so se začele tvoriti majhne na pol ilegalne skupine, katerih člani so čez dan mirno opravljali svoj posel, ponoči pa odhajali na akcije, kot: rezanje telefonskih žic, brzojavnih vodov in podobno. Do konca julija 1941 so te skupine v Beli krajini izvršile vrsto manjših akcij.

Vse te akcije pa so bile samo uvod v prvo večjo, v kateri so sodelovale vse belokranjske skupine partizanov in ki naj bi pomenila odhod prvih oboroženih skupin v taborišče, ki ga je izbral Tone Sustersič na Miklarjih. V načrtu je bil napad na Italijanski vojaški vlak, ki je vsako noč vozil skozi Belo krajino. Semiška skupina je bila doložena za napad na Rožnem dolu. Črtemo, da bi vojaški vlak brez okvare vozil proti Metliki, vrgla vlak s tira pri Dobravcih. Do prave akcije je prišla samo črnomaljska skupina, ki je napadla vlak in Italijansko obhodno patroljo pri omenjenem podvozu, po napadu pa je ta skupina, ki je štela 12 borcev, odšla v svoje taborišče. Napad je bil izvršen v noči med 11. in 12. avgustom. Četi je poveljeval Lojze Fabjan, komisarje posle pa je opravljal Milan Simc. Prva akcija, ki je bila izvršena iz tega taborišča, je bila vdor v skladišče razstreliva rudnika Kanizarica, od koder so v noči med 24. in 25. avgustom odnesli 270 kg eksplozivne mase. Metliška skupina je 1. septembra pri Metliki ponovno razstrelila progo, skupina iz Miklarjev pa je 6. septembra izvršila napad na italijansko finančno stražo, ki je iz Črnomolja vozila živež na obmejno postojanko v Gričah. Pri tem napadu sta bila dva italijanska vojaka ubita, dve težko ranjena, eden pa lahko. Partizanska trojka, ki je izvedla napad, ni utrpela izgub, ni ji pa tudi uspelo zapleniti vojaški material in hrano, ker so napadeni prehitro dobili pomoč. Napad je na široko odmeval po vsej Beli krajini, po okupatorju pa povzročil preplah, kateremu so sledile številne aretacije civilnega prebivalstva.

Težak udarec na Gor. Lazih

28. oktobra pa je osvobodilni pokret v Beli krajini, zlasti pa še na področju Vinice in Starrega trga, zadet težak udarec. Tega dne so italijanski vojniki ubili znanega in splošno priljubljenega kmeta Spharja iz Gorice pri Sinjem vrhu, ki je že vse prejšnje desetletje bil med najvidnejšimi naprednimi političnimi delavci v Beli krajini. Njz njim je padel tudi Michael Mukavec. Oba sta bila članov Narodne zaštite.

NAPAD NA BUČKO

Preseljevanje Slovencev so Nemci predvideli v svojih imperialističnih načrtih že pred napadom na Jugoslavijo. To svojo namero so začeli uveljavljati takoj po kapitulaciji. 20. oktobra je šef civilne uprave za Spodnjo Stajersko dr. Siegfried Uiberreither izdal odredbo o preseljevanju Slovencev iz obmejnega pasu. Na tako izpraznjenem ozemlju naj bi se naselili Kočevjarji. Da bi preprečili preseljevanje, je Glavno poveljstvo sklenilo dvigniti ljudstvo k splošnemu uporu. Osvobodilna fronta in njeno vodstvo, ki je prevzelo nase zgodovinsko odgovornost vodenja slovenskega naroda, je v zvezi z okupatorjevimi načrti, da prične s postopnim fizičnim uničenjem slovenskega naroda, sklenilo, da je treba z vsemi razpoložljivimi silami nastopiti proti tem načrtom. V izpolnjevanju te naloge je Glavno poveljstvo slovenskih partizanskih čet organiziralo prvo enotno akcijo dotedanjih partizanskih grup na Stajerskem in Dolenjskem skupno z Narodno zaščito.

Sentrupertom, kjer se ji je priključilo nekaj partizanov Rašiške čete.

Ob koncu 1941 je na vsem Dolenjskem bilo pomembnih dvoje taborišč: na Kremenjku, kjer je taborišča Štiska četa, in na Molniku, kjer je bil ustanovljen sredi decembra 1941 II. štajerski bataljon. Prav tako je že v teku decembra Vojni komite v Novem mestu pripravil odhod novih borcev. V začetku januarja 1942 so odhajale prve skupine v taborišča na Frati in v okoliških gozdovih, od tam so odšli na Rog, kjer so se najprej zbirali na Jelenici. Tu sta bili formirani 3. februarja 1942 dve četi, ki sta tvorili jedro snujočega se V. alj Dolenjskega bataljona. V sredi februarja 1942 je bilo s prihodom novih skupin preneseno glavno taborišče na Toplo reber, kamor so prišli tudi preživeli borci Belokranjske čete z nekaj novimi tovariši. Ko je v začetku marca prišla tretja skupina partizanskih borcev, je bil na Topli reber formalno ustanovljen Dolenjski bataljon, kateremu je novomeški Okrožni komite postavil za komandanta člana Okrožnega komiteja Zana Moreda, za komisarja pa Dušana Pirjevca - Anaha. Bataljon je tedaj štel 172 borcev, ki so se intenzivno politično in vojaško pripravljali na teže naloge, ki so jih čakale. Tako je ob koncu zime celotno področje Dolenjske bilo politično in organizacijsko pripravljeno za splošno oboroženo vstajo. Z napadom Dolenjskega bataljona na Žužembek 26. marca 1942 in razmetitvijo njegovih čet po osrednji Dolenjski, se je pričela hitra rast partizanskih enot, ki so preraščale v nove bataljone Dolenjskega in Notranjskega odreda ter III. grupe odredov, ki so maja 1942 pretežni del Dolenjske vključili v veliko osvobodeno ozemlje med Kolpo in Ljubljano.

Grosupeljsko področje

Mreža Osvobodilne fronte se je začela razpredati po vsem grosupeljskem okrožju v začetku maja in junija 1941. Grosupeljsko okrožje so v poletnih mesecih 1941. leta sestavljali trije okoliši: grosupeljski z rajoni Smarje, Polica, Grosuplje, Sentvidur, Račna in Zelnatiški z rajoni: Vinja gora, Stična, Sentvid pri Stični, Temenica, Krka in Zagradec; veličolaški z rajoni: Velike Lašče, Rob in Turjak.

Na prve sestanke grosupeljske simpatizerske celice KP, prvega političnega aktivna OF, je prihajal iz Ljubljane inštruktor CK Dolje Jakelj. V prvi polovici leta 1941 pa so ga posiljali za stalno v grosupeljsko okrožje s poveljstvom naloge, da čimprej organizira okrožni komite Komunistične partije. Okrožni komite KP Grosuplje je bil ustanovljen v zadnjih dneh junija.

Ko se je ustanovilo stiško okrožje OF - po partizanski liniji je ostalo še največje v akciji Grosupeljskega komiteja - je grosupeljski Okrožni odbor, ki se je formalno čez 14 dni, prevzel grosupeljsko in veličolaško področje, vendar zadnje oba deloma niso imela pravega trajanja. Velike Lašče priključilo kočevskemu okrožju.

Ustanovni sestanek Okrožnega odbora OF Grosuplje je bil 23. septembra 1941 v Račni. Na sestanek je bila izvršnega odbora OF iz Ljubljane sta mu prisostvovala dr. Josip Rup in dr. Aleš Bebler.

Prva partizanska enota na grosupeljsko stiško področje je bila štistiška četa. Štistiška četa je pred svojo prvo pomembno akcijo štela 8 mož. Ta akcija se je izvršila v noči od 1. na 2. septembra 1941 na železniki proti dohodni potrošni vasio in Sentvidromcem nad vasio Breg. Napadli so italijansko obhodno patroljo na progi, pri čemer sta bila vođa patrolje področnik Zanim in en vojak ubita. Ta akcija je bila prvi uspešni partizanski napad na okupatorsko živo silo v ljubljanski pokrajini in je obremen z uspešnim napadom

Belokranjske čete 4 dni kasneje pri Gričah predstavljala pravi začetek oboroženega vstajanja v tem delu Slovenije. Po tej akciji se je Štistiška četa utaborila v gozdu nad Mišjim dolom, tako rekoč o samih italijansko-nemški razmetitveni črti. Videti je, da je četa pokušala ostati na tem izpostavljenem področju zato, ker je bila njena nloga vzdrževati tudi zvezo s Stajersko in uporabljati svoje taborišče za ojačanje morebitnih premikov štajerskih partizanskih enot na italijansko zasedbeno področje. Četa pa so v taborišču kmalu preselili italijanski obmejni stražniki in jo razpršili. V začetku oktobra je bila Štistiška četa zopet zbrana in je dobila povelje, naj na desnem bregu Save med Kresinami in Pogankom zavaruje prehod Moravske čete preko vasi oboječnega časa in na odrejenem mestu je Štistiška četa čakala dve noči, ko pa dogovorjenih znakov za prehod Moravske čete ni bilo, je četa nazaj na Kremenjcu. Spontna se je spopadla z nemško patroljo pri pomaknem predoru ter enega Nemca ubila, drugega pa ranila. Po povratku se je četa zopet pomaknila v bližino, kjer je bila pomožila z novimi borci. Povzela se je z Novomeško četo, ki je bila ta čas v vasi Brezova reber ter ob enem politično-propagandno aktivna v vseh okrog Kremenjka. Proti koncu oktobra bi morala tudi Štistiška četa oditi na Trebelno in dalje na zborna mesto dolenskih partizanskih čet na Smarje. V noči od 1. na 2. septembra 1941 na železniki proti dohodni potrošni vasio in Sentvidromcem nad vasio Breg. Napadli so italijansko obhodno patroljo na progi, pri čemer sta bila vođa patrolje področnik Zanim in en vojak ubita. Ta akcija je bila prvi uspešni partizanski napad na okupatorsko živo silo v ljubljanski pokrajini in je obremen z uspešnim napadom

Oborožen spopad 13. maja 1941

13. maja 1941 je prišlo do oboroženega spopada med antifašisti in

vanju in mučenju so jih Nemci 30. julija 1941 v Dobravi pri Brežicah ustrelili. To je bila prva slovenska partizanska oborožena skupina, ki je bila z orožjem v roki skoraj v celoti zajeta in postreljena. Pred uničenjem se je rešil edino Bizjak, ki je nato s Packom, Milko Kerinovo iz Velikega Podloga in Zidarčem, skoevcem iz Senovega, odšel najprej na Gorjance, konec avgusta pa se je priključil novomeški partizanski skupini pri Brezovi reber.

Posavje in Brežiška četa

V Posavju, ki je bilo po doležitvi demarkacijske črte med nemškimi in italijanskimi zasedbenim ozemljem priključeno k Spodnji Stajerski, so v nekaterih večjih središčih, kot so Brežice, Krško in Senovo imeli kulturnobudovno močne pozicije. Zato so Nemci že v prvih dneh okupacije začeli s terorjem in zapiranjem domačinov. Sekretar Okrajnega komiteja Maks Stermeček se je kot najbolj kompromitiran spopetka začasnou umaknil v Ljubljano, člani Partije, povezani s KP Stajersko, pa so začeli zbirati orožje, formirali sabotažne skupine, širili ilegalno literaturo in v dolini Save organizirali odpor.

Komunisti iz Krškega in okolice so se 28. julija 1941 umakili v ilegalo, da bi osnovali prvo partizansko enoto v Posavju. Skupno jih je bilo 11. Zaradi izdajstva pa je 10 članov krške partizanske skupine 29. julija zajela nemška policija. Po celonocnem zaslišenju, ki je bil že star politični delavec v Beli krajini. Okrožni odbor OF za Belo krajino je bil osnovan v Črnomlju. V Metliki je dal pobudo za osnovevanje mestnega odbora OF član OK Jože Slanc, ki je kmalu na Rudu Janhuba. Ker tej četi ni uspela združitev s Stanetovim bataljonom, je v novembra prešla v obsoletski pas, kjer je bila 29. novembra 1941 v Gorjanah pri Podsedri uničena.

Bela krajina in njena prva partizanska četa

V Beli krajini so se lotili organizacije OF predvsem člani Okrožnega komiteja in partizanski celice v Črnomlju, Metliki, Semeču, Graecu in okoliških vaseh. Pri tem so se lahko naslonili na večje število trdnih opozicionarjev in revolucionarno usmerjenih ljudi, ki jih je izoblikoval čas političnih borb zlasti v zadnjem desetletju pred vojno. Tako so nastajala prva organizacijska jedra na odsekih Metlika-Suhor, Gradac-Adiščič, Črnomelj-Vinica in Semeč. Po nalogu CK KPS je bila organizacija OF v Beli krajini poverjena članu CK Tonetu Sustersiču, ki je bil že star politični delavec v Beli krajini. Okrožni odbor OF za Belo krajino je bil osnovan v Črnomlju. V Metliki je dal pobudo za osnovevanje mestnega odbora OF član OK Jože Slanc, ki je kmalu na Rudu Janhuba. Ker tej četi ni uspela združitev s Stanetovim bataljonom, je v novembra prešla v obsoletski pas, kjer je bila 29. novembra 1941 v Gorjanah pri Podsedri uničena.

Grosupeljska četa

Grosupeljska četa je nastala v času, ko je Glavno poveljstvo slovenskih partizanskih čet pripravljalo koncentracijo vsega dela dolenskih partizanskih enot v Posavju.

Priprave za mobilizacijo Grosupeljske čete so potekale v najprej na področju Kremenjka. Po načrtu naj bi se partizani iz tovarne in grosupeljskih rajonov zbrali v noči od 29. na 30. oktober v zagorskem gozdu. Od 1. na 2. oktobra odšla v Ljovo goro na Krki, kjer bi se jim priključili skupini s stiškega in veličolaškega okrožja. Četa naj bi štela okrog 40 mož. Na Krki bi se četa do 31. oktobra uredila in potem

odšla na zborna mesto. Po kateri poti in kam, naj bi jim prišel iz Novega mesta od operativnega štaba navodilo Radko Polje. Aretacija glavnih organizatorjev, ki so sicer takoj pobegnili iz zapora, predvsem pa globok sneg, to je preprečilo odhod grosupeljske čete na zborna mesto. V začetku novembra se je četa utaborila na Znojilam in začela s prvimi akcijami, bila pa je konec novembra po Italijani razpršena in se je v noči od 1. na 2. oktobra preselila na Medvečici, potem na Debelnem hribu. V začetku januarja pa se je prav tako kot Štistiška četa vključila v II. štajerski bataljon.

Okrožni odbor OF za kočevsko

Okrožni odbor OF za kočevsko okrožje je bil ustanovljen na sestanku v Ribnici v gostilni Arko in sta mu prisostvovala dr. Aleš Bebler in dr. Jože Rus.

Literatura je v začetku prihajala iz Ljubljane, poleti 1941 pa te Okrožni komite organiziral lastno tehniko, ki jo je vodil Jože Rankl. Razmnoževanje letakov in »Slovenskega poročevalca« ter kolportiranje v celoti imela v rokah mladina. Tehnika je razmnoževala tudi nemške letake za Kočevjarje. Okrožni komite je v Ribnici organiziral posebno tehniko, ki je delovala v Kroljovi hiši. Tiskala je »Slovenskega poročevalca« v 1000 izvodih za potrebe Ribniške doline. Soderžale. Loška potoka in Velikih Lašč, nekaj pa tudi za Kočevje. Razen tega je tiskala še drug propagandni material in razmnoževala letake v italijanski koncentraciji vojaštvo.

Velike Lašče so se v poletju 1941 odcepile od kočevskega okrožja in se priključile grosupeljskemu okrožju.

V Kočevju in bližnjih vaseh se bilo ob okupaciji 6 celic, ki so se spomladi in poletju 1941 okrepile z novosprijetimi člani, nekaj pa jih je prišlo tudi od drugod, tako da je bilo v Kočevju okrog 40 članov KP. Še številneje je bila skoevjska organizacija. Ti so v začetku maja začeli v mestu in okolici organizirati Osvobodilno fronto in v Krakem času je OF zalela skoraj vse slovenske ljudi, razen redkih posameznikov. V začetku so vse funkcije v OF imeli komunisti. Šele kasneje so posamezne funkcije prevzeli najaktivnejši člani OF.

Kočevsko-ribniško področje in Ribniška četa

Okrožni odbor OF za kočevsko okrožje je bil ustanovljen na sestanku v Ribnici v gostilni Arko in sta mu prisostvovala dr. Aleš Bebler in dr. Jože Rus.

Literatura je v začetku prihajala iz Ljubljane, poleti 1941 pa te Okrožni komite organiziral lastno tehniko, ki jo je vodil Jože Rankl. Razmnoževanje letakov in »Slovenskega poročevalca« ter kolportiranje v celoti imela v rokah mladina. Tehnika je razmnoževala tudi nemške letake za Kočevjarje. Okrožni komite je v Ribnici organiziral posebno tehniko, ki je delovala v Kroljovi hiši. Tiskala je »Slovenskega poročevalca« v 1000 izvodih za potrebe Ribniške doline. Soderžale. Loška potoka in Velikih Lašč, nekaj pa tudi za Kočevje. Razen tega je tiskala še drug propagandni material in razmnoževala letake v italijanski koncentraciji vojaštvo.

Velike Lašče so se v poletju 1941 odcepile od kočevskega okrožja in se priključile grosupeljskemu okrožju.

V Kočevju in bližnjih vaseh se bilo ob okupaciji 6 celic, ki so se spomladi in poletju 1941 okrepile z novosprijetimi člani, nekaj pa jih je prišlo tudi od drugod, tako da je bilo v Kočevju okrog 40 članov KP. Še številneje je bila skoevjska organizacija. Ti so v začetku maja začeli v mestu in okolici organizirati Osvobodilno fronto in v Krakem času je OF zalela skoraj vse slovenske ljudi, razen redkih posameznikov. V začetku so vse funkcije v OF imeli komunisti. Šele kasneje so posamezne funkcije prevzeli najaktivnejši člani OF.

OF, julija je bil ponoven sestanek, na katerem so skoevci poročali o opravljenem delu in dobili naloge za širjenje literature in zbiranje orožja.

Poleti 1941 je Partija organizirala demonstracijo žena iz okolice Kočevja, ker niso družine dobivale živil na krake. Akcija je uspela. Ko so septembra Italijani začeli priključiti na delavce in uradnike za vpis v Dopolavoro, so aktivisti s protiakcijo dosegli, da so se nekateri neodločili vpisati v fashično delavsko organizacijo. Podoben neuspeh so okupatorji dosegli s svojim nakluzom, da bi slovensko mladino organizirali v OJL. Zaradi tega so Italijani konec 1941 kočevsko gimnazijo zaprli.

Komunisti iz Kočevja in Črnega potoka so mala ustanovili terenski odbor OF v Mozilju, ki je imel vsake odbore in skupine po vseh vaseh od Staroga trga, Soodnega loga, Skrilja, Stalcerjev in Kočevske reke. Na tem področju je bila tudi skoevjska grupa, ki je v OF novezovala mladino. Ta skoevjska grupa je v začetku julija 1941 imela sestanek, na katerem je bilo sklenjeno da mora zlasti mladina se samostojno zbirati orožje in širiti literaturo.

Terenski odbor OF v Bistvi Loke s sedeštem v Novih selih so leta 1941 sestavljali tri grupe: nabobli zavednih mladincev OF, Te trupe so bile: partizanski, konfidentski in stajarski. To so svetovni zaščitniki, zalemale vse vasi na svojih področjih.

Ob izpostavljenosti Kočevjarjev iz naših taborišč, ustanovili so skupno politično tehniko, ki je bila v Ribnici imela izpostavljenosti Kočevjarjev. Tako so se laže kretali po terenu. Aktivisti OF so lahko zbrali mladino v Mozilju in Bistvi Loke. Mladini 1942 odvzeli pred Italijani na osvobodeno ozemlje. Tako so tedaj same iz Mozlja odvedli 48

Prve partizanske mamice iz Dragomlje vasi v Beli krajini.

Prve partizanske mamice iz Dragomlje vasi v Beli krajini. Skupno s svojimi sosedi so kuhale, šivale in prale prvih partizanov pod Gorjanci. Iz vsega srca se spominjajo prvih borcev in jim ob 20-letnici revolucije v imenu sovaščank in vaščanov iskrono čestitajo! (Foto: Jože Skof, Črnomelj)

Prve partizanske mamice iz Dragomlje vasi v Beli krajini. Skupno s svojimi sosedi so kuhale, šivale in prale prvih partizanov pod Gorjanci. Iz vsega

Pomlad v steklu in pločevini

Nekdaj so rasle tod smreke v majhnem srebrnasto zelenem gozdu ob cesti. Prišla je vojna. Tudi ta predel so nekakrat precesale sovražne vojske, ki sicer niso rade zahajale v senco drevja in grmovja, saj je bilo oboje največji zaveznik uporne partizanske vojske. V gozdu so ob prikritih ognjih stekli prvi pogovori o tovarnah in bodočem svetu. Rod upornikov je stremel kvišku, k napredku, prav tako kot smreke k soncu in svetlobi. Izvojeval je zmago in pričel uredničevati nekdanje pomenke o novem svetu. — Hočemo tovarno, tudi pri nas mora zrasti! — so rekli ljudje, preprosti in polni zaupanja v bodočnost in v lastne sile. Niso vedeli, da lahko pomeni tovarna tudi mnogo težav. V smrekovem gozdičku ob cesti pa je zrasla tovarna, višja od smrek — BELSAD, eden izmed belokranjskih prvinev. V njej se je novi rod skozi težave učil, kaj je proizvodnja, in nazadnje vendar premagal ovire.

Notranje rezerve so bile tudi tu

Danes povsod govorimo o njih in vendar še ne vemo, kako veliko jih je v vsakem kolektivu. Morda zato ne, ker nas življenje še ni dovolj stisnilo za vrat. V Belsadu je bilo drugače. Leta 1959 so zelo dobro vedeli: samo od nas je odvisno, kako bo šlo. Enkrat nas je razvoj že položil na tla, v drugič nas ne sme, so se sklenili. V kolektivu so začeli iskati vzroke prvega poluma in jih odpravljati. Prav tu je bil začetek uspeha, iz katerega je nastal novi BELSAD.

Prvič: organizacija dela

V BELSADU je bila to največja notranja rezerva. Kolektiv je začel resno razpravljati o tem, kaj bodo delali in kako bodo delali. Večina strojev je bila izrabljenih, slabo vzdrževanih pa je njihovo zmogljivost zmanjšalo še bolj. Vsa del stroja pomeni dinar, vsak zastoj prav tako. Rešitev je torej le v novi strojni opremi. Preden jo kupimo, se moramo odločiti, kaj bomo proizvajali. Razmislili in razpravljali so in delali načrte. Sredstev, ki bi v celoti zadostila za nakup strojev, ni bilo moč dobiti. Niso jokali in vplili: občina, okraj in republika ter banka so krivi, ampak so raje trezno premislili, kako bi potrebna sredstva ustvarili sami. Zmislili so, kaj se izplača iz množice proizvodov delati še naprej. Odločili so se: »Marmelade bomo še delali, nekaj vrst žganih pišca pa opustili. Pri tem moramo zaslužiti toliko, da bomo dobili razliko, ki nam pripravlja za nakup nove strojne opreme. Več discipline bo treba, oddelki morajo tesneje sodelovati in imeti točno določene naloge, štediti je treba pri vsaki malenkosti, odprati vse odvečne zaloge, ki vežejo neprebopna sredstva, proizvode pa kar najhitreje prodajati.« Tako so našli vrsto notranjih rezerv in hkrati pričeli razmišljati o najvažnejši, o tržišču, za katerega proizvajajo.

Drugič: proizvodnja za potrebe tržišča

Marmelada v zabojčkih ni šla v promet, v skladiščih so se kopičile velike zaloge žganih pišca in sirupov. »Kje so vzroki?« so se vprašali. Ugotovili so, da kupci zato ne kupujejo njihovih proizvodov, ker embalaža ni primerna, ker so sirupi in žgane pišca v velikih balonih, marmelada pa v prevelikih zabojčkih. Zato so začeli polniti marmelado, v 5 in 10-kilogramске doze, ter enake zabojčke, razen tega pa še v 3/4-kilogramске steklenice in v četrt, pol in kilogramске poletilske vrečke. Žgane pišca in sirupe so pričeli prodajati v poliliterskih in litrskih steklenicah. Novi, okusnejši ovojji so zahtevali kvalitetnejše izdelke. Danes težav s prodajo ni več. Tržišča nudijo to, kar zahteva. Mešana,

slivova, marelična in breskova marmelada še topla sproti izpod kotla v okusno opremljenih zavojnih zapuščah tovarno. Slivovka, hruškov liker, pelinkovca, oranžada in citronada se zlahka prodajo, predvsem pa si utira pot na tržišče belokranjski specialist: Belsadov naravnih brinovcev — »3 BB«.

Tretjič: nagrajevanje po delu

»Kako gre delo?« sem vprašal Anico Adlesič, ki je sprotne lepila listke z datumom izdelave na pravkar napolnjene lične 10-kilogramске doze marmelade. — Gre, že gre! je odgovorila. — Koliko ste zaslužili pretekli mesec? — Ne vem, če bi povedal je odvnila nasmejana, malo postalala in izdala skrivnost. — 21 tisoč sem potegnula. Tako je letos, odkar nagrujemo po učinku. Prej sem zaslužila po 11.700 na mesec. — Torej ste zadovoljni? — Veste, da sem!

Enako je povedala Olga Banovec v zabojarni. Tudi ona zasluži 10 tisočakov več na mesec, odkar nagrujemo po učinku. Ves kolektiv je o novem načinu nagrajevanja vneto razpravljal. Ko so ga uvedli, so se takoj pokazali sadovi. Marmeladni oddelek je prej skuhal 9 kotlov (4.500 kg) v treh izmenah, zdaj jih skuha 12 (6.000 kg). Več štednje je zdaj, več discipline in boljše kvalitete. Novi način nagrajevanja je odprl vrsto problemov, ki so bili prej neopazni. Delavski svet je prej samostojno odločil, zdaj o vsem prej razpravljajo na sestanku kolektiva. Do konca aprila so letos naredili za 132 odst. več ko v enakem razdobju lani in izpolnili že 61 odst. plana. Bruto proizvod posameznika je letos za 122 odst. večji kot lani.

Novi, svetli Belsad

Srečate in čutite ga na vsakem koraku med stavbami v smrekovem gozdičku. Kolektiv bo moral pretrpeti še marsikaj, toda šlo bo lažje, ker je že okuši slast uspeha. Novi Belsad, to je 7 cisterin z zmogljivostjo 1800 ton sadnega koncentrata, to so cementne cisterne za 50 vagonov sadnega marka in pulpe, to je obrat družbene prehrane, to je nova kisarna, ki bo stekla prihodnje leto, to je novi stroj koncentrador LUWA, ki ga bodo postavili v železno konstrukcijo, ki že raste v preurejeni, bleščeči beli dvorani. 240 vagonov grozdja, jabolok, rabo

TOVARNARNA • BELSAD • CRNOMELJ

B

SADOVNI LOKALNI

D

KRAJŠKI

0°

P

LOČENEC

ALKOHOL 40%

Odobr. CHZ LRS — reg. št. 1586 od 16. 11. 1964

TOVARNARNA • BELSAD • CRNOMELJ

in višeni bo LUWA aparat predelal vsako leto pri nizki temperaturi, brez škode za vitamine, v koncentrirane sadne sokove, ki bodo dajali moč in vračali zdravje otrokom in odraslim.

Stromo pot so prešli ljudje iz Belsada. Niso se zanašali na druge, v sebi so iskali moč in prebrdili težave. Rod upornikov, ki je pred poldrogim desetletjem v gozdu razpravljal o novem svetu in o tovarnah, je uresničil svoj sen. BELSADU izdelki, zvečoma belokranjska pomlad, obrana z drevja, odhaja v steklenicah in v pločevini v svet, med delovne ljudi.

Velika zaloga polizdelkov pomeni, da proizvodnja ni najbolje organizirana in da v tehnološkem postopku neke škripke. Za kaj? Značaj naše proizvodnje to zahteva. Po sredni pa je najbrž »značaj« izdelki, zvečoma belokranjska pomlad, obrana z drevja, odhaja v steklenicah in v pločevini v svet, med delovne ljudi.

Veliko zalogo polizdelkov pomeni, da proizvodnja ni najbolje organizirana in da v tehnološkem postopku neke škripke. Za kaj? Značaj naše proizvodnje to zahteva. Po sredni pa je najbrž »značaj« izdelki, zvečoma belokranjska pomlad, obrana z drevja, odhaja v steklenicah in v pločevini v svet, med delovne ljudi.

mo poglobiti še v to vprašanje. Zakaj so previse in zakaj jih moramo znižati? Najbrž bomo ugotovili, da so osebni dohodki v kolektivu rasti hitreje kot storilnost, ali pa bomo ugotovili, da je naša storilnost premajhna. Treba bo resno razmišljati, kako bomo povečali in spet smo našli novo notranjo rezervo: STORILNOST.

Marsikje bomo ugotovili, da je raznim težavam precej vzroka v nesodobni strojni opremi, v pomanjkanju prostorov ter podobnih, in bomo hitro zaprili: Investicije so potrebne! Na želost nam je prav takšno investiranje dosti precej škodljivo. Zelo radi smo hoteli z investiranjem, preden so bili odobreni krediti: krpali smo z obratnimi sredstvi, ki jih, kot smo ugotovili, že lako primanjkuje; gradili smo nove obrate, preden smo videli, kje bomo dobili stroje in sredstva zanje, ali pa kupovali stroje, ki jih nismo imeli kam postaviti. Takšnemu investiranju je odklenalo, novi gospodarski sistem ga onemogoča. Na področju vseh gospodarskih panog bomo odšli vslagati predvsem glede na dinar, manj glede na potrebe. Najlaže je ugotoviti: podjetje ne gre, potrebujemo investicije, mnogo težje pa je najti rešitev v kolektivu in posikati vzroke, zakaj »podjetje ne gre«: ter jih brez investicij odpraviti! INVESTICIJE so torej sedma notranja rezerva.

Mimogrede smo našli kar 7 notranjih rezerv. Vse skupaj pomenijo milijarde drobnih, aluminijastih, srebrnkasto se svetlečih dinarjev, ki se nam zde tako majhni... Prav kmalu bomo začeli te dinarje iskati, ceniti in spoštovati ta-

Ce se spomladu pripeljeta z vlakom skozi semliški predor v Belo krajino, boste imeli občutek, da ste prišli v nov svet. Onstran predora je še vse mrtvo, drevje komaj odganja. Bela krajina pa se vam nenadoma predstavi kot cvetoč vrt. Ta razvezil sadovnjak je bil prvi povod zamisli o gradnji BELSAD, tovarne sadnih sokov. Surovin za proizvodnjo te vrste je v Beli krajini dovolj.

Pravilni DS Uroš Ivanovič je zgodovino tovarne v nekaj besedah opisal takole: »BELSAD je bil zgrajen zelo na hitro. Leta 1947 je začel proizvajati. Stroji so bili zneseni iz vseh koncev. Bili so največ stari in močno izrabljeni. Surovin je bilo za začetek dovolj, delavcev tudi, strokovnjakov pa premalo. Kmalu so se pričele težave in nato je nastopilo črno leto 1956. Učili smo se in naučili. Zdaj gre lažje, sola pa je dolgo trajala...«

Opdaj je pomagal, nato težave...

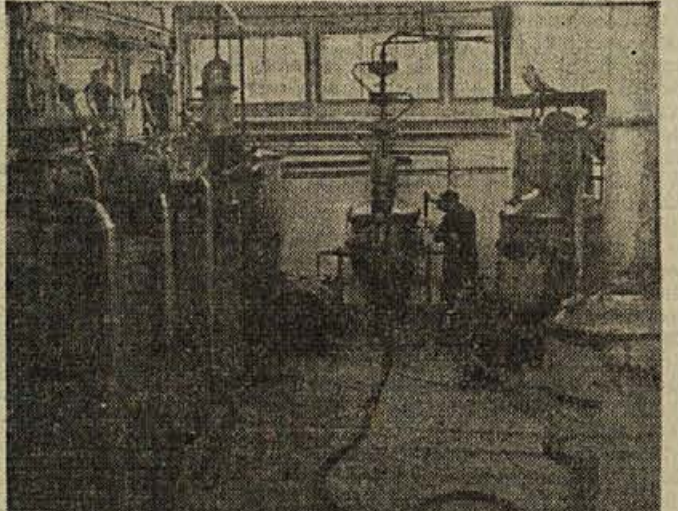
Leta 1946, ko so tovarno gradili, še ni bilo vsega, kar je potrebno za opremljen industrijski obrat. Instalcijski material za vodovod, elektriko in parne cevovode so nabrali po drugih objektih in tudi na Opatju. Stroje so zvozili iz vseh vetrov iz nacionaliziranih tovarn. Za skromen zatek je sicer zadostilo, proizvodnja je stekla, za razvoj pa je bilo to premalo. V Belsadu so v prvem obdobju proizvajali predvsem marmelado, leta 1952 in 1953 je nastopila prva kriza. Takrat je bil uklenjen sistem garantirane preskrbe z živili in nakaznicami. Nastopila je pričel trg s svojimi zahtevami, ki so bile vedno večje. Marmelada ni šla več v promet. Poiskovali so vse mogoče. Začeli so delati kis, likerje, nato še bonbone. Nastajali so načrti »na hitro roko«, poleg glavne stavbe so rasli novi obrati, sredstev za stroje pa je vedno manjkalo. Sami zidovi ne pomenijo tovarne. Proizvodnja je bila preširoko usmerjena, konkurenca sorodnih, sodobno urejenih podjetij prehuda in BELSAD je šel navzdol. Ni bil edina tovarna te vrste, saj je obdobje 1953 do 1956 prizadelo skoraj vsa industrijska živilske stroke. Grozil je pokol, saj je račun izkazoval izgubo. Potreben je bil nekdo, močnejši in z izkušnjami, ki bi zdržal voz in pomagal tovarni na noge.

Črno leto 1956 in počasna pot navzgor

»Slovenijavino« je prevzelo težavno nalogo. Podrobnejši tehnični pregled ob prevzemu je pokazal vrsto pomanjkljivosti starejšega izvora.

Cementne cisterne, osnovni živice obrata za predelavo sadja.

Ta prostor smo odstopili kolektivu tovarne BELSAD v Crnomlju.

Pogled v Belsadovo »veliko kuhinjo«

»Kremen« ruši rekorde

Veliki proizvodni uspehi v prvem polletju — Kolektiv utrjuje organizacijo proizvodnje — Vsak dan odhaja v svet 20 vagonov opranega in separiranega peska — Uveljavljene ekonomske enote in decentralizacija samoupravljanja: jamstvo za še večje uspehe!

Kremenovim belim rudarjem vreme letos ni bilo naklonjeno in vendar so nakopali v petih mesecih letošnjega leta 31 tisoč 700 ton peska ali za dobrih 10 tisoč ton več kot v tem času lani. V kolektivu je razen tega letos povprečno 14 ljudi manj kot lani. Od kod tak uspeh? To je posledica lani izvršenih tehničnih priprav za proizvodnjo, boljše organizacije dela, koncentriranja obratov, zgraditev pralnice in Ravnem pri Krškem ter dokončne ureditve pralnice na Mokrem polju. Letos so Kremenovi rudarji dosegli nov rekord: v maju so nakopali 7.618 ton peska, kar je doslej največja mesečna proizvodnja.

Čeveda peska v okraju so dovolj velike, navzile temu pa še vedno nadaljujejo z raziskavami na področju Kostanjevice, Rake in Globokega.

Pogoje za tako velike uspehe so ustvarili tudi z nagrajevanjem po delu in z uvedbo ekonomskih enot. Odkar nagrujajo po delu proizvodnja kljub slabemu vremenu neprestano raste. Na zadnji seji DS so sklenili, da bodo v podjetju ustanovili 12 ekonomskih enot. Vsaka od njih bo delovala na osnovi samostojnega obračuna stroškov in storitev. Ekonomske enote so ponekod izklop in pralnice skupaj, ponekod pa so pralnice ali izkopi samostojne enote. V največji pralnici in izkopu na Mokrem polju na primer bodo ustanovili 3 ekonomske enote, v obratih v Globokem, na Mirni in na Ravnah pa

čita. V povezavi z Metalurškim inštitutom se pripravljajo na glotačo peska. S tem postopkom bodo pridobivali izredno kvaliteten kremenčev pesek za zahtevnejšo steklarsko in keramično industrijo (proizvodnja votlega stekla), kar bodo iz njega izločili železne spojine. Pripravljajo se tudi na proizvodnjo ognjevarnih opek za oblaganje peči, v katerih se tali železo, skratka za livarne in železarne.

Letošnji bruto proizvod v Kremenu bo dosegel preko pol milijarde dinarjev (lani 380 milijonov). Lani so vse leto nakopali 63 tisoč 900 ton peska, letos pa ga bodo več kot 80 tisoč ton. Tudi izvoz bo letos za 100 odst. večji od lanskega. Da, še nekaj so obljubili Kremenovi rudarji pred svojim praznikom: naloge petletnega perspektivnega plana bomo izpolnili že prihodnje leto! Družbi bodo dali torej največ, kar morejo.

Srečno in še veliko uspehov!

3. julij — dan naših rudarjev

3. julija praznujejo slovenski rudarji svoj praznik. Rojstvo rudarskega praznika in njegov revolucionarni pomen je neposredno povezan z življenjem in bojem delavskega razreda. Znano je, da je bilo rudarsko delavsko gibanje vedno na čelu vseh revolucionarnih gibanj in pravzaprav lahko trdimo, da je bilo rudarsko gibanje jedro delavskega gibanja v Sloveniji.

Ob letošnjem praznovanju želimo nakazati vprašanja, ki teže Jugoslovanske in s tem tudi slovenske rudarje — premogarje, saj imamo v našem okraju razmeroma močno razvito premogovo industrijo, ki je predstavljajo premogovniki Senovo, Krmelj, Kanižarica in Globoke.

Jugoslovanska premogovna industrija dosega iz leta v leto večje uspehe in proizvodnja premoga razično raste. Vendar proizvajajo točasno naši kakor tudi ostali slovenski in jugoslovanski premogovniki razmeroma težko obdobje, ko se je zataknila prodaja premoga na trgu. Lansko in letošnje leto sta namreč z obično prodajo ter blagima zamika porušili planske postavke glede potrošnje premoga v termoelektrarnah.

Proizvodnja v letu 1960 za 7,6 odstotka, se je povečalo število zaposlenih le za 2 odstotka. V LR Sloveniji je to razmerje še ugodnejše, saj se je pri povečanju proizvodnje za 9,2 odstotka dvignilo število zaposlenih komaj za 1 odstotek. Lanske storitve so se povečale v primerjavi z letom 1959 takole: Povečanja storitve so posledica: povečanja stopnje mehanizacije, enakomernega proizvodnje skozi vsa leta, stimulativnejšega nagrajevanja v istih prenosovnikih, ki so imeli razpoložljiva sredstva.

Občutno prelivanje delovne sile nas hromi

Vaporedno z uvajanjem delovnih enot se je dvignil odstotek vseh po učinku izvršenih dni v primerjavi z letom 1959 za 12 odstotkov. Premogovniki so lani zaposlovali 91.914 delavcev in inženjerov. Kvalificirani sestav pa je bil: visokokvalificiranih 6 odstotkov, kvalificiranih 34, polkvalificiranih 25 in nekvalificiranih 35%. Za uspešno uvajanje mehanizacije in dobrih metod rudarjenja bi moral biti sestav delavcev naslednji: visokokvalificiranih 15 odstotkov, kvalificiranih 35, polkvalificiranih 35 in nekvalificiranih 15 odstotkov.

Zaloge drobnih vrst naraščajo

V letu 1960 na splošno še ni bilo problematično plaširanje premoga na trgu niti z ozirom na vrsto niti z ozirom na sortiment. Glede debelih vrst premoga je bilo skozi vse leto povprečanje večje od ustvarjene proizvodnje in Jugoslovanski železnici ni bilo moč zadostiti s črnim in z rjavim košnim premogom. Drugačno pa je bilo stanje z drobnimi vrstami, katerih je v začetku leta na tržišču primanjkovalo, v sredini leta sta bila ponudba in povpraševanje izenačena, proti koncu leta pa je prišlo do občutnega viška.

Ob koncu 1960 so znašale zaloge premoga na depozitih premogovnikov 181.000 ton (113.000 ton v letu 1959). Od zalog je odpadlo na drobnih premogovnikov 80.000 ton, medtem ko so bile zaloge ostalega premoga je prehodnega značaja. Na porast zalog je vplivala izključno le manjša poraba v termoelektrarnah, ki je bila lani za 544.000 ton ali 13 odstotkov nižja kot v letu 1959.

V cenah lani ni bilo večjih izpremenb. Cene drobnim vrstam so bile splošno, cene ostalih vrst pa so ostale nezpremenjene. Danes imamo na trgu praktično tri sisteme prodajnih cen premoga: cianse-zumihvaybskprumihvaybsk, za delce vrste velja sistem določenih najvišjih prodajnih cen na osnovi dir./kcal. proste prodajne cene za drobne vrste: proste prodajne cene za vse vrste kar velja za 29 manjših premogovnikov ki proizvajajo skupno le 36 odstotkov celokupne količine premoga.

60 jim bile dovoljene proste cene, je potrebno poudariti, da jih je morala večina cen znižati. Možnost povišanja so namreč imeli le tisti premogovniki, ki jim to dovoljuje lokacija z ozirom na trg, kajti malim premogovnikom v osredini velikih je nemogoče konkurirati. Zato za te premogovnike ne pomenijo proste cene prav nič, kajti malim premogovnikom, ki cenam manjše premogovnikov.

Na osnovi zakonskega določila je bilo dovoljeno v letu 1961 povisati ceno črnemu premogu za 15 odstotkov, rjavemu in lignitu pa za 10 odstotkov. To določilo pa je bilo s poznejšim tolimčenjem v zavedi splošnega davka za poslovni promet popravljeno in tako znaša praktično dovoljeno povišanje le za 14,5 odstotka oziroma 9,5 odstotka. Dejstvo je, da so se cene premogu povisale v letih 1957 do 1960 le za 9,3 odstotka, t. j. veliko manj, kot pa so v istem obdobju narašale cene drugih proizvodov, zlasti materialov, ki jih potrebujejo premogovniki za svoj proizvodni proces.

Težak položaj naših rudnikov

V maju se je depo premoga na rudnikih povečal za 71.000 ton; znaša 363.397 ton. Od ugotovljene količine odpadke na premogovnike

Zaradi opisanega stanja se loteva premogovnikov negotovost in občutek povišanja viška premoga na tržišču. Slednje pa skrajno slabo vpliva na miselnost rudarjev in s tem na produktivnost ter kondico na obseg proizvodnje. Po drugi strani pa se zahteva, da mora do konca leta 1961 biti izpolnjena proizvodna premera, ki jo predvideva letošnji družbeni plan. Če letošnji ni bila ustvarjena planirana količina, bi imelo to zelo težke posledice glede na potrebe v letu 1962 in 1963.

S tem, da se sedaj zaostaja proizvodnja in se ne usvajajo nujno potrebne zaloge za zimo, eriti nevarnost, da bo ta ali oni potrošnik ostal brez siehernih izdelkov. Trgovinska mreža ima v vsel državi za široko potrošnjo na zalogi okoli 450.000 ton premoga, kar je v primerjavi s potrošnjo v prejšnji zimi odlično premalo.

Z nakazane je razvidno, da je današnji gospodarski položaj naših premogovnikov resnično težak in da je pred njimi kopica nerešenih vprašanj. Če jih ne bomo začeli reševati kmalu, premogovniki bodo kos nalogam, ki jim jih nalaga perspektivni družbeni program. Inž. Branko Peterčič

Tekmovalci pri delu in na športnih stezah

Prvega, drugega in tretjega julija se bo v Novem mestu zbralo tisoč gostov, med njimi 750 tekmovalcev iz elektrogospodarskih podjetij Slovenije na VI. letnih športnih igrah elektrogospodarstva

Starodavni Breg se ogleduje v gladini zelene Krke in šepeta o preteklosti. Kakor bi starček bajal pravljico, zveni njegov šepet. — Da, kje so stari, pradavni časi. V prvem stoletju našega štetja je v to prelepo pokrajino pod Gorjanci, zaraslo z gozdovi, stopila noga rimskih vojščakov. Ljudstvo Latobikov, ki je prebivalo tod, se je počasi spoprijaznilo z vojščaki, ki so dvigali

vale. Pozneje, v 17. in 18. stoletju, je opaziti večjo razgibanost na negospodarskih področjih. Novo mesto je že 1428 dobilo ubožnico in hiralnico, ki so ji rekli špitala. Ze 1569 je bila

pa mogel nikoli uničiti partizanov, upornih Gričarjev novega časa. Gorele so vasi, strelali so gromeli v noč, množili so se grobišča, osvajač pa je vse bolj preplašen spoznaval, da so le-

lem griču. Staro podoba Novega mesta iz davnine sta ohranila samo stari Breg in stari del mesta.

Vračajte se v naše kraje!

V treh dneh tekmovalci boste bežno spoznali samo Novo mesto, vaši pogledi pa bodo le tu in tam zablodili v lepo okolico. Valovit svet, poln svežega zelenila, še neodkrit, ves deviški in nedotaknjen, skriva v sebi mnoge turistične lepote. Ves naš okraj, od Partizanskega Roga, preko Gorjancev, po vsej dolini Krke, pa tja od Bele krajine do Posavja je eno samo razvelo turistično področje. Avtomobilska cesta je 1958 povežala ta predele z ostalim svetom. Po prejšnje dostopnih dolinah smo speljali asfaltirane ceste in danes so štirje osrednji turistični objekti: Dolenjske Toplice pod Kočevskim Rogom, z odprtim olimpijskim bazenom, Hotel Grad Otočec na Krki, z lepim naravnim parkom na otoku sredi Krke, Smarješke Toplice v romantično zaprti dolinici in Čateške Toplice pri Brezicah dostopni nedeljnim turistom, ki si žele počitka in razvedrila v naravi.

Ce si želite miru, ga boste našli v skritih dolinah, v obrobih turističnih postojankah, v senci dreveja ob potokih, povsod v našem okraju, kamor vas bo zanesla noga. Oglejte si dolino gradov, ki se razteza od izvira do izliva Krke in z ruševinami mnogih gradov ter z ohranjenimi grajskimi stavbami priča o davni preteklosti. Preveč jih je,

Dobrodošli!

1., 2. in 3. julija boste napolnili naše športne objekte, da bi se pomerili na tekmovaljih. Najboljši bodo odhajali kot zmagovalci. Plahutanje zastav, reka ljudi, ocene kibicev in ploskanje publike se bodo zivali v eno. Skupaj z vami si bomo oddahnili od vsakodnevnih naporov in pozabili na skrbi. Sproščeni in veseli se bomo srečavali na tekmovališčih, nešteto krat si bomo segli v roke in zaleleli, da bi se še videli in srečali na športnih stezah. Po skupaj preživelih dneh si bomo, polni moči in tekmovalnega poleta, za slovo obljubili: na svidenje!

Z vedrim nasmehom vas sprejemamo in želimo, da bi bili v Novem mestu kot doma, hkrati pa smo ponosni na to, da je tudi nas doletela prijetna dolžnost gostiteljev. Mnogi izmed vas bodo tokrat prvič zašli v našo pokrajino. Da bi nas zapuščali polni dobrih vtisov ter se k nam še in še vračali! V športnih srečanjih pa vsem ekipam kar največ uspehov!

KOLEKTIV ELEKTRO — NOVO MESTO

v mestu lekarna. Sredi leta 1747 je zažvela gornozaljska, ki je posredovala učenost mnogim znanim ustvarjalcem: očetu Marku Pohlínu, Francu Metelku, Simonu Jenku, dr. Ivanu Tavčarju, Dragotinu Ketteju, Otonu Zupančiču in Božidarju Jakcu. Idilična pokrajina v okolici mesta je bila neizčrpen vir za mnoge umetniške stvaritve pesnikov, pisateljev in likovnih umetnikov. Janez Trdina je prav tu črpal velike zaklade, ki jih je v mnogih knjigah ohranil rodovom. Novo mesto je kljubovalo mnogim viharjem in grozotam, večkrat je pogorelo do tal, pa spet zrastle iz ruševin lepše kot prej ter živele daleč od velikih cest, skrito kot Trnjučica v tišini deviške Dolenjske.

To je pravljica o preteklosti mesta, ki sem vam jo povedal jaz, starček Breg. Polna štiri stoletja se že ogledujem v gladini Krke. Zrasel sem iz ruševin starega obzidja. Stari meščani so me kot lastovčice gnezdo pripeli ob strmo skalovje. O dogodkih pred mojim rojstvom mi je v toplih spomladanskih nočeh, ko se je mesec ogledoval v njeni gladini, pripovedovala Krka s šepetom zelenih valov in s kristalini odsevi. To je zgodba davne preteklosti. O novih dneh, ki so začeli pred desetletji in ki jih mesto preživlja danes, pa naj vam govore ljudje, ki ustvarjajo novo življenje.

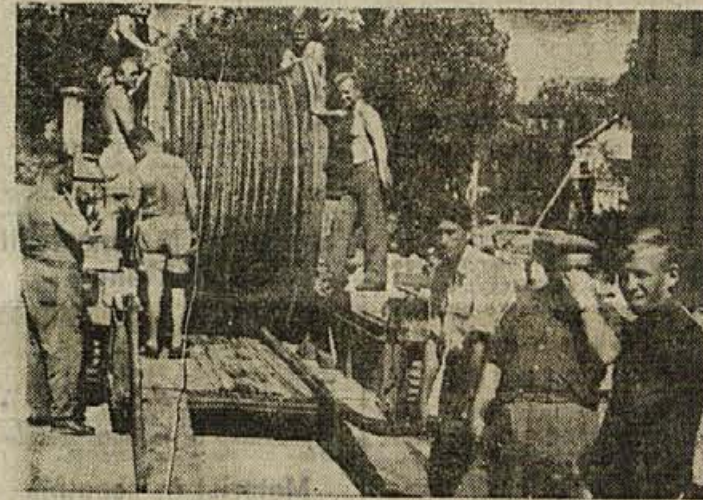
Pravo NOVO mesto

Zraslo je iz svetovnega požara, ki je konec 40. let tega stoletja zajel vse svet. Uporni rod Gričarjev, ki ga tako lepo opisuje Ilka Vaštetova v svojih knjigah, je po več sto letih tokrat spet stisnil pesti. V 16. in 17. stoletju so Gričarji — pradavna novomeška rodbina — kmetovali, krošnjarili in trgovali v mestu in okolici in se vedno uporno borili za svoje pravice.

Ko je 1941 tujeva noga stopila v ta lepi svet, se je Gričarjev rod spet prebudil in se zatekel v gozdove na Gorjancih, v Rogu in v okolici Novega mesta in Dolenjske. Osvajalce se je, pijan prvega, navideznega zmagovalca, zdrnil in ni mogel verjeti, da je v tem sicer mirnem ljudstvu toliko žive sile po življenju, upornega duha in toliko moči. V mnogih ofenzivah je prečesoval gozdove, ni

tala, tanki, topovi in vsa sodobna vojna tehnika nemočni proti golorokemu ljudstvu. Partizani, ljudska vojska, so se pojavljali in izginali, iz vsakega boja so odhajali močnejši in številnejši. Mnogi spomeniki ob cestah, križpotih, v gozdovih, v vaseh in mestih, posejani po vsej Dolenjski, še danes pričajo o velikem boju. Leta 1945, leto zmage, je največja prelomnica v zgodovini Novega mesta.

Sele tokrat se je mesto dobesedno spremenilo v NOVO. Danes ni več trgovsko-obrtniško mesto ob Krki. Novoteks, Novoles, Industrija motornih vozil, Tovarna zdravil »Krka«, Industrija obutve, Industrija perila in še mnoga manjša proizvodna podjetja ustvarjajo skupaj vsako leto več milijard vrednosti. Približno 4 tisoč delavcev dela vsak dan v proizvodnih obratih in v raznih javnih ustanovah v Novem mestu. Nova stanovanjska naselja, liavane ulice, zeleni nasadi, tovarne, šole in druge stavbe so dali mestu novo lice. Ko boste šli proti novemu stadionu, se ozrite in si oglejte starodavni Breg na levi strani Krke, hkrati pa se ozrite v smer, kamor teče Krka, kjer boste opazili pravi vlak novih stanovanjskih blokov — Breg novega časa. V nekaj letih je zrasel na prej go-

Naše delo je naporno in odgovorno; toliko bolj smo zato potrebni po trdem delu oddiha in sprostitve; šport naj postane naša vsakdanja potreba!

da bi jih mogli naštetil! Lovci in ribiči bodo v vsem našem predelu našli dovolj užitka, saj so naši gozdovi polni divjadi, naše vode pa polne rib. Vabimo vas: naj ne bo vaš obisk v dneh športnih iger zadnji! Vračajte

Zastopniki ELEKTRO NOVO MESTO na III. športnih igrah elektrogospodarstva Slovenije leta 1958 v Mariboru — Letos bo novomeška »delegacija« seveda precej močnejša, saj so tekme na domačem terenu... (Foto: Slavko Topolovec)

ELEKTRO NOVO MESTO se predstavlja

— 135 nas je. Na našem področju je električna luč zasvetila prvič leta 1903, ko je začela delovati hidroelektrarna v Lukniji. Pozneje jo je Crnomlju posredovala majhna lokomobila na žagi Jugobruna pri crnomaljski železniški postaji, področje okoli Metlike pa je dobivalo »novega vraga«, kot so takrat rekli elektriki, iz hidroelektrarne v Ozlju. Do 1930 se je elektrika le slabo uveljavljala. Majhne centrale so zadostale za potrebe električne razsvetljave, kot pogonsko energijo pa elektrike pri nas takrat še niso izkoriščali.

1936 so pričele na Dolenjsko siliti Kranjske deželne elektrar-

naljnovodi, zato smo napenjali nove in nove kilometre žic med drogove. Na našem področju so ostale neelektrificirane samo tiste vasi, ki nimajo bodočnosti, povsod drugod že sveti električna luč.

Delali smo, hkrati, pa smo se od leta 1950 dalje učili upravljati. Tudi naši delavski sveti so v praksi pridobivali izkušnje in se razvijali s časom. V našem elektro podjetju že delujejo 4 ekonomske enote: distribucija, vzdrževanje in gradnje, instalacije, avtopark

tradicionalna prireditev, na kateri se zberemo vsako leto enkrat vsi kolektivi.

Kot organizatorji VI. letnih športnih iger Elektrogospodarstva Slovenije, vas prosimo, da nam oprostite, če vam morda v dneh obiska ne bomo mogli nuditi kot gostitelji toliko, kot bi želeli. Potrudili smo se, da bi vam dali kar največ, vendar vas prosimo, da upoštevate, da se je naše področje pričelo razvijati šele po vojni!

Zice, po katerih teče električna energija v tovarne in

... Telesna kultura ima pri nas velik družbeni pomen, saj bistveno prispeva h krepitvi zdravja ter delovne in obrambne sposobnosti ljudi in predstavlja neločljivi del splošnih prizadevanj pri socialistični vzgoji mladega rodu. Njena vloga je toliko večja, ker predstavlja telesna kultura v sodobni družbi del življenjskega standarda. Če to upoštevamo, potem delo za telesno vzgojo naroda ne more biti le skrb družbenih organizacij za telesno kulturo in tistih poživiteljskih strokovnih in drugih amaterskih delavcev, ki vodijo telesnovzgojne organizacije, temveč mora postati skrb vse družbe, naših prosvetnih organov, zdravstvenih služb, urbanizmov in drugih...
ALEKSANDAR RANKOVIČ

pa, ki je bil doslej skupno z upravo obrabunska enota, že postaja ekonomska, uprava pa bo še naprej ostala obrabunska enota. 15-članski delavski svet skrbno pretresa delovanje podjetja in se trudi s sredstvi kar najsmotrajše gospodariti. Nagrajujemo po učinku. Osnovni pravilnik za delitev osebnih dohodkov je DS že potrdil in velja od 1. junija letos, pravilnik za nagrajevanje pa še pripravljamo. Toliko naj vam povemo o našem kolektivu, kaj več pa se bomo pogovorili ustno v dneh vašega obiska.

Na tekmovalnih stezah

Tisoč se nas bo zbralo, med nami približno 750 tekmovalcev. Naš športni stadion, zgrajen lani za VII. zlet bratstva in enotnosti, vas bo v okviru naše športne manifestacije sprejel kot goste na prvem večjem nastopu, odkar je zgrajen. Veseli in ponosni hkrati vas pozdravljamo!

Naš poklic je težak. Od mnogih naših delavcev zahteva veliko fizično kondicijo, zato se radi zatekamo na športne objekte in v prostem času neumorno vadimo ter nabiramo novih moči za delo. V naši stroki se hitro uveljavlja mehanizacija in avtomatizacija. Človek, ki presedi za avtomati in napravami dolge ure, je potreben svežega zraka in gibanja. Tudi njemu pomeni športno udejstvovanje razvedrilo in potrebo hkrati. Zaradi obojega so postale naše športne igre

Spored športnih iger

Otvoritve: sobota, 1. julija, ob 8. uri s povorko skozi mesto na Stadion bratstva in enotnosti.
NASTOPI: atletika — Stadion bratstva in enotnosti, odbojka — športni park na Loki, namizni tenis — osnovna šola in gimnazija, keglanje — Trdinov hram (Vrhovnik), plavanje — zunanji bazen v Dolenjskih Toplicah, streljanje — tržnica v Novem mestu, šah — vojenska šola.
Vabljeni — vstop prost!

Raketna baza na Dolenjskem? Le kje neki, boste morda ugrabili. Prizorček smo posneli v četrtki, ko so v Žužemberku dvigali 16 m visok aluminijast obelisk za spomenik, ki ga bodo odkrili 22. julija. Več o tem berite v današnji številki naše lista!

Takole smo tekli leta 1958 v Mariboru. Tudi letos bodo teki prav zanimivi (Foto: Slavko Topolovec)

prah po cestah, plašili jate divjih rac ob Krki, prihajali in odhajali. Prvi spomeniki, ki pričajo o preteklosti te pokrajine, so ohranjeni prav iz tistih časov. Žare in oljenke ter ostanki orožja iz keltskih, ilirskih in rimskih grobov, odkrili na Marofu, v Kandiji in drugod, so shranjeni v Dolenjskem muzeju. Oglejte si ga in se zamislite ob dragocenih zbirkah iz preteklosti nad zgodovino.

Konec 6. stoletja so prišli naši predniki — Slovani. Naselili so se tod in počasi pomešali s prejšnjimi prebivalci. Se naprej so krčili gozdove, rasla so nova in nova gradišča. Mnogo težav se jim je postavljalo na pot. Bili so neomajni, trdni in odločni. Pasli so svoje črede, se oprliri v leseno ralo, orali, sejali in želi. Rodovi so umirali, na njihovo mesto pa prihajali novi in novi.

Novo mesto

Leta 1365 ga je ustanovil Rudolf Habsburški. Postalo naj bi vmesna trdnjava v prodiranju Habsburgov na Jadran. Naziv Rudolfsberg se ni pri naših prednikih nikdar uveljavil, saj so našli lepši, domači naziv: Novo mesto. Naselbina je zrastle na polotoku, ki ga s treh strani zaliva Krka. Ze po naravi je bila dobro zavarovana s 15 metrov visokim skalnatim bregom. Ko je pozneje okoli njega zrastle še mestno obzidje, se je Novo mesto spremenilo v nezavetno trdnjavo. Zaman so bili vsi poskusi Turkov, da bi ga osvojili.

Močna vojaška posadka v Novem mestu je bila glavni pogoj za razvoj trgovine in obrti. Mesto je doživelo največji razcvet v 15. stoletju. V 16. stoletju je prebivalce večkrat močno razredčila kuga, ker je bilo leseno, pa ga je nekajkrat do tal uničil požar. Trgovina in obrt sta presihali in se spet krepili. Najhujši gospodarski udarec je Novo mesto doživelo 1579, ko je bil onstran Gorjancev ustanovljen Karlovac, nova vojaška postojanka. Novomeška posadka, glavni vir gospodarske blaginje, je mesto nato zapustila, trgovina in obrt pa sta poslej le životarla.

15. in 16. stoletje je s svojimi socialnimi in duhovnimi krizami našlo odraz tudi v »meškem« gospodarstvu. Turški napadi, protestantizem, katoliška protireformacija in kmečki upori so bile ulme, ki so težave poveče-

To stran smo odstopili kolektivu podjetja ELEKTRO, NOVO MESTO, ki je prevzel organizacijo VI. letnih športnih tekem elektrogospodarskih organizacij Slovenije.

Bomo tudi letos takole pomagali našim kolektivom? Brez navijanja in navijačev seveda tudi na naših tekmovaljih ne gre. Ce ne boste med tekmovalnim svetom, pa nam pomagajte s spodbudnim navijanjem! (Prizorček s III. letnih športnih iger elektrogospodarstva Slovenije v Mariboru — 1958; foto: Slavko Topolovec, Maribor)

ELEKTRO-NOVO MESTO

z vsemi kolektivi za

- proizvodnjo,
- prenos in razdeljevanje
- električne energije v Sloveniji

Ki se bodo 1., 2. in 3. julija zbrali v Novem mestu na VI. letnih športnih igrah elektrogospodarstva Slovenije, čestitajo vsem svojim odjemalcem in vsem delovnim ljudem za dan borca, praznik vstaje in 20-letnica ljudske revolucije!

Pogovor v krmeljskem rudniku

Odkar se med kolektivom krmeljskega rudnika rjavoga premoga širijo govorice, da bodo rudnik zaprli in delavce odpustili oziroma poslali v druge premovalne, upravni odbor in organi delavskega upravljanja temeljito razpravljajo o tem. Znano je, da so morali občutno zmanjšati proizvodnjo predvsem zaradi tega, ker leže v kaloričnih elektrarnah v Trbovljah in Brezistanici, katere je z gorivom oskrboval tudi krmeljski rudnik. Neizkoriščeni kupi depozirane premoga. Rjavi premog je razen tega precej dražji kot n. pr. lignit, ki ga centralne uporabljajo, zato so izgube pri manjši prodaji še večje. V kolektivu so že razmišljali, ali ne bi bilo rjavi premog koristneje prodajati kot lignit, s čimer bi uveljavili tudi regrese, ki zanj veljajo. Ostalo pa je zgolj pri načrtih, ker mora o tem odločiti tudi republiški ali zvezni izvršni svet.

Zanimalo nas je, kaj o teh vprašanih meni kolektiv, zato smo obiskali predsednika sindikata krmeljskega rudnika Stanka Slapska in ga naprosili, naj kaj več pove o problemih in težavah, ki spremljajo delo rudarjev, in o drugih razmerah v kolektivu.

»Morebitna ukinitve našega rudnika ki pomenila precej gospodarski in družbeni problem. Čeprav dvomimo, da bo do tega prišlo, je vendarle pametno, da se o stvarih že prej pogovorimo, poiskamo najboljši izhod in hkrati delavcem tudi vse pojasnimo. V kolektivu je 400 članov, med temi okrog 50 žensk. Delavci so poročeni, imajo družine in nekateri tudi nekaj zemlje. Mislim, da ne bo odveč, če po-

udarim, da sta dobri dve tretjini rudarjev že močno telesno izčrpani, zato morebitna njihova zaposlitev v drugih rudnikih ne bi prila več v poštev. Se teže bi bilo s slavnovanji. Za zdaj smo vsaj tistim, ki stanujejo v Krmelju in njegovi neposredni bližini, omogočili, da so dobili svoj dom. V novem okolju bi bilo s stanovanji dokaj teže. Sicer smo pa prepričani, da bomo ostali, kjer smo.»

»Omenili ste najboljši izhod. Kaj bi po vašem mnenju zmanjšalo posledice, če bi delo v rudniku prenehalo?»

»Imamo opekarne. Seveda so sedanje kapacitete tako majhne, da sam objekti ne bi nič pomenili. Projektirana je nova opekarne z novimi stroji in novim tehnološkim postopkom. Prav ta bi večidel krila izgubo, ki bi nastala ob prekinitvi del v rudniku. Zaposlili pa bi še več žena. O novi opekarne govorimo že pet let, pa je vse ostalo le pri sklepih in načrtih. Skrajni čas je, da do vprašanje uredimo tudi zato, ker so sedanje peči silno zastarele in neekonomične.

Razen opekarne imamo več delavnice (kovaško, strugarstvo, elektrotehnično), ki bi jih morali temeljito izpopolniti z novimi stroji, rekonstruirati prostore in zaposliti tudi nekaj ženske delovne sile.»

»Gleda na te probleme bi pričakovali močno reakcijo vaših upravnih organov, delavskih svetov in organizacij. Morda bi povedali kaj o tem in o splošni vlogi upravnih organov in drugih organizacij v podjetju?»

»Teško bi odgovorili, koga so razne govorice v zvezi z ukinitvijo rudniških del bolj prizadele. Po mojem so taki

problemi vredni obravnave pred kolektivom. Celotno nujno je, da proizvajalce sproti obveščamo o dogajanju. Naloga vodstev pa je, da vprašanja temeljito preudirajo in jih šele potem tolmajo.»

»Veliko podjetje ima velike naloge. Vloga upravnih organov se brez dvoma naslanja na lastne izkušnje, ki omogočajo boljše in sistematičnejše delo v proizvodnem mehanizmu. Kako ste delavsko samoupravljanje razvili v vašem podjetju in ali še velja načelo, da je treba marsikaj samo prikrižati vodstvu podjetja? Povejte, prosim, še kaj o plačnem sistemu!»

»Dosedanje izkušnje pri imenovanju upravljanju iz centra so odprle novo pot pri reševanju vprašanja delavskega samoupravljanja. Že preden smo razmišljali o formiranju ekonomskih enot, ki jih bomo nedvomno kmalu uvedli, nas je vodilo načelo, da je treba proizvajalca hkrati približati proizvodnji in upravljanju. Lahko rečem tole: zavest naših proizvajalcev je tolikšna, da ne dopuščajo, da bi kdorkoli kršil njihove pravice. Precejšen uspeh je treba pripisati izobraževanju. Sindikat, Socialistična zveza, ZK in mladinska organizacija so temu vprašanju posvetili največjo pozornost. Zivahno razpravljajo o tarifnih pravilnikih in poslovnih, kakor tudi o povečanem varčevanju (zlasti lesa in opeke). Tega ne smemo podcenjevati, čeprav se tu pa tam pojavijo objektivne težave, ki pravilno in sistematično delo ter tudi vzgojo ovirajo.

O plačnem sistemu bi dejal: nimamo še ekonomskih enot, zato je osebni dohodek proizvajalca odvisen od izpolnitve oziroma presežene norme. Prehod na ekonomske enote pa bo moral spremeniti tudi načela, po katerih bomo prešli na spodbudne nagradevanje po delu. Razumljivo je, da bo treba prej še veliko študija in upoštevati splošen razvoj proizvodnih stopenj v podjetju.»

I. Zoran

TEDENSKI NOTRANJEPOLITIČNI PREGLED

V ponedeljek se je sešla Ljudska skupščina LR Slovenije. Na dnevnem redu je bilo poročilo Izvršnega sveta o gibanju gospodarstva v prvih štirih mesecih letošnjega leta, ki ga je obrazložil Tone Bole. Mimo tega je bilo sprejeto več novih zakonov in odlokov.

Kakor smo že poročali, je skupna industrijska proizvodnja v Sloveniji porasla v prvih štirih mesecih leta za 11 odstotkov v primeri z istim obdobjem lanskega leta. To kaže, da je proizvodnja v naši republiki na nekoliko višji ravni kot drugod v državi in v ostalih republikah, vendar je dinamika rasti vseeno nekoliko zadrženejša od lanskega leta. Pri tem je treba vedeti še to, da je doseženo povečanje v veliki meri rezultat visoke proizvodnje posameznih strok, predvsem elektrogosudarstva in kovinske industrije. Zaostajajo ravno tiste stroke, ki so najbolj neposredno vezane na strateške cilje gospodarske politike letošnjega leta, kot na primer: črna metalurgija, kemična industrija, industrija usnja in obutve ter gradbena industrija. V teh strokah je dinamika rasti proizvodnje nižja od s planom predvidene. K tej ugotovitvi pa

Za povečanje proračunskih dohodkov

je treba približiti še dejstvo, da se hkrati s takim stanjem mnogo hitreje giblje dinamika potrošnje vseh vrst. Tako je investicijska potrošnja porasla za 24 odstotkov, družbena za 29 odstotkov, osebni dohodki v gospodarstvu pa za 32 odstotkov. To je zaskrbljujoč pojav, ker je pač jasno, da ne smemo trošiti čez stvarne možnosti, kakor smo to že večkrat poudarili v naših komentarjih. Zaradi tega si je treba z vsemi silami prizadevati, da bomo izrabili vse možnosti za povečanje proizvodnje in s tem tudi dohodka. Ničče nima nič proti hitrejši rasti katerekoli vrste potrošnje, toda le, če je ta v skladu z enako povečano proizvodnjo oziroma produktivnostjo.

Opozorili je treba na pojav, ko si v nekaterih komunah prizadevajo linearno znižati vso proračunsko potrošnjo za 10 odstotkov, ne glede na pomen in že tako in tako težak položaj nekaterih družbenih služb. Treba je vedeti, da ukrep o obvezni 10-odstotni proračunski rezervi ni šel za tem, da bi nasproh skrčili proračunsko potrošnjo, temveč da bi jo spravili v okvirje realnih možnosti. Zaradi tega ni nujno, da skrčujemo sredstva za družbene službe, marveč si je nasprotno treba prizadevati, da bomo našli čimveč možnosti za povečanje proračunskih dohodkov. Teh možnosti pa ni malo in še dolgo ne bodo izrabljene. Pogledimo na primer samo, ali prispevki iz dohodka v kmetijstvu narasčajo skladno s premiki v cenah kmetijskih pridelkov. Nadalje bi bilo treba spet ponovno pregledati, ali morda ne dajemo preveč sredstev za potrebe manj pomembnih nalog na račun potrebnih družbenih služb. Nikakor pa ne bi smeli skrčiti sredstev za družbene službe v korist večje investicijske potrošnje, ki se je že tako in tako povzela čez okvirje dejanskih možnosti in zato seveda negativno vpliva na težnjo po ustavitvi gospodarstva in uspešnem izvajanju sprememb v gospodarskem sistemu.

Spet ponovno je treba poudariti, da podjetja premalo vlagajo v obratna sredstva. V prvih štirih mesecih letoš so gospodarske organizacije v Sloveniji vložile v osnovna sredstva 18,5 milijarde din, v obratna sredstva pa le 1,2 milijarde din. Ker se bančni krediti v zvezi z monetarnimi ukrepi dodeljujejo le izjemno, taka težnja v podjetjih kajpak slabo vpliva na gospodarstvo. Ponekod obstajajo celo teorije, da bi bilo treba stagnirati proizvodnjo na nivoju obratnih sredstev, kakršne imajo v posameznih podjetjih, medtem ko naj za večjo proizvodnjo skrbi »državna blagajna«, če hoče. O tem, kako škodljive so take in podobne teorije, ni treba posebej razpravljati. Ako bi dovolili, da bi zdržali naraščanje proizvodnje, bi si s tem spodžgali vejo, na kateri sedimo. Organi samoupravljanja morajo take koncepte ostro obsoditi in zavreči. Vedeti morajo, da bi omejitve proizvodnje pomenila nezadržan padec dohodka z vsemi posledicami v osebni dohodkih. To bi zviševalo stroške proizvodnje in zmanjševalo konkurenčno moč podjetja.

Kreditna politika v drugem polletju naj bi podprla tiste točke razvoja, ki najbolj uspešno razrešujejo gospodarske probleme, kot so sofinansiranje zalag surovin, zalog, ki se pripravljajo za izvoz, in zalog tržno zanimivega blaga. Bančne kredite je treba dodeljevati predvsem tistim gospodarskim organizacijam, ki so doslej tudi sama vlagala lastna sredstva v zaloge surovin in reprodukcijskega materiala in s tem dokazale uspešno gospodarjenje.

Na koncu je treba reči samo še to, da je že čas, da v podjetjih, kjer še vedno trošijo svoje sile predvsem za ugotavljanje, kaj jim daje novo gospodarski sistem, končno enkrat začne razmišljati o perspektivnih ukrepih, da bi se čim uspešneje prilagodili novim pogojem gospodarjenja.

ZUNANJEPOLITIČNI TEDENSKI PREGLED

Premier Hruščev, ki je poslal soprog ameriškega predsednika v prijazno darilo hčerko vesoljske piške Strelke, ni bil tako ljubezljiv v izmenjavah pism z ameriškim predsednikom glede Nemčije, niti ni pazil preveč na besede ko je 22. junija — ob obletnici nemškega napada na Sovjetsko zvezo — govoril o Berlinu in o nemški mirovni pogodbi. Mednarodni termometer je kljub Celzijevi vročini močno zdrnil nizdol in se neprijetno približal ničli: če ne bo prišlo do spremembe v stališču enega ali drugega, bomo v kratkem spet v središču živčne napetosti, ali preprosteje povedano: Nemčija, država, ki je povzročila dve svetovni vojni, bo znova postala jabolko razdora, zaradi katerega bi utegnili ob neupredivnem stviku priti do katastrofe. Kar je pri vsej stvari najbolj nesmiselno, pa je to, da razdeljena Nemčija za človeštvo ni več problem; ena in druga stran sta to dejstvo vzeli močito na znanje. Rusi bi sedaj to stanje hoteli tudi legalizirati, Američani pa, bodisi zato, ker bi kdo utegnil misliti, da so »slabotni«, bodisi zato, ker mislijo, da bodo v zameno dobili kaj drugega, tega nečejo storiti in trmasto vztrajajo pri natančno takem stanju, kakršno je danes: Zvezna republika Nemčija, ki jo priznava Zahod in Vzhod, DR Nemčija, ki jo priznava samo Vzhod (in Jugoslavija), ter Berlin, razdeljen v štiri okupacijske cone kot edini ostanek spomina na medvojno zavezništvo med štirimi glavnimi partnerji protihitlerjevske koalacije.

Sovjetska diplomacija si že nekaj let sem prizadeva spremeniti tako stanje. Skleniti hoče mirovni pogodbi z obeh nemških državama ter končati okupacijski statut za Berlin; svojo

okupacijsko cono v vzhodnem delu mesta hoče tudi juridično prepustiti DR Nemčiji, za režim v zahodnem sektorju mesta in za dostope vanj pa naj bi se zahodne sile sporazumele z vlado DR Nemčije, kajti dostopi iz Zahodne Nemčije v Zahodni Berlin vodijo preko ozemlja DR Nemčije.

Odvečno je poudarjati, da ima ZSSR na svoji strani vse propagandne akute, kajti laže je zagovarjati umik okupa-

cijskega zunanjega ministra Molotova in ki v sebi bolj skriva nemoč kot pa samozavest. To se da v določeni meri razlagati z neprijetnim položajem, v katerega so ZDA zabredle po vrsti mednarodnih neuspehov — od poloma invazije na Kubo, preko Laosa do neslavne poti Stevensonova po Južni Ameriki — deloma pa z nezavidljivo dediščino, ki jo je Kennedy podedoval po republikanski vladavini, katere zna-

Težavno poletje

čilnost za evropsko politiko je bila ta, da ni imela lasne orientacije, marveč se je ravnala po vsakokratnih muhah in kapricah zahodnonemškega kanclerja dr. Adenauerja. Tudi tokrat je bilo tako. Na sovjetsko povabilo »to je naš predlog o Nemčiji, pripravljeno pa smo se pogovarjati tudi o slehernem predlogu, ki bi ga dali vi«, so Američani neoblegljeno in nespametno odgovorili: »Nimamo se kaj pogovarjati. Ostalo bo, kot je.»

Ničče sicer ne verjame, da bi prišlo zaradi Nemčije in Berlina do konflikta. Toda nevarnost je v tem, da obe strani ne vesta točno o namerah drugega. Rusi pravijo: »Američani blefirajo.« Američani trdijo o Rusih isto in zvenkajote z orožjem, hkrati pa dajejo nove koncesije zahodnonemskemu militarizmu, ki je glavni razlog za to, da najdajo sovjetski predlogi o Nemčiji hvalečne poslušalce tudi pri tistih, ki jim ničče ne more očitati, da so »na sovjetski liniji«, kajti Nemčija dejansko pomeni resnično nevarnost, ki jo vsak dan hladne vonje samo še veča.

»Delavci ne bi razumeli...«

S sobotne občinske konference Socialistične zveze v Brežicah

Na sobotni občinski konferenci Socialistične zveze v Brežicah je bilo poročilo konkretniješe kot razprava. Občinski odbor Socialistične zveze je namreč poslal v posamezne gospodarske organizacije in zavode v občini posebno komisijo, ki je ugotavljala predvsem kako so kolektivni seznanjeni z novim gospodarskim sistemom in kako vpliva ta sistem nanje. Tako se je poročilo na podlagi ugotovitev komisije dotaknilo vseh problemov pomembnejših gospodarskih organizacij in zavodov. — Več podjetij se je znašlo v težkem gospodarskem položaju; v nekaterih izmed njih (kot v Agroservisju, Tovarni pohištva

in Vinu) so bila vodstva mnenja, da težav delavcem ni treba prikazovati, ker jih ne bodo priložilo razumeti. Nekateri vodilni ljudje so celo zmotno menili, da gre delavcem le za plače in da jih vse drugo ne briga. Prav težave, ki jih hotemo pred črni kolektiva večkrat skriti, pa bodo delavce prisilile boljše razmišljati o proizvodnji, o porabi sredstev, skratka o gospodarjenju. Hkrati bodo omogočile vsako administrativno in birokratsko upravljanje, ki ga je bilo doslej še precej. Pray pri tem prenašanju upravljanja na družbo bo potrebna kreпка pomoč Socialistične zveze.

Iz poročila in razprave je bilo čutili, da gospodarske organizacije in komunah še ne čutijo, da so drug drugemu potrebni. Občinski ljudski odbor na primer

sploh še nima podatkov, kako deluje novi gospodarski sistem na posamezne gospodarske organizacije. Na konferenci tudi ni bilo govora o delu svetov in zbora proizvajalcev. Ne neki delegat je menil: »Kot državljani smo dolžni kontrolirati porabo zdravstvenega sklada, ki se včasih troši tudi nepravilno.« — Državljanje pa je treba zainteresirati, da bodo čutili potrebo kontrolirati tudi porabo ostalih skladov in sredstev tako v gospodarski organizaciji, kakor pri komunah, okraju itd.

Konferenca se je udeležili tudi podpredsednik glavnega odbora Socialistične zveze Slovenije Franc Kimovec-Ziga, v razpravi pa je sodeloval med drugim tudi predsednik okrajnega odbora Socialistične zveze Viktor Zupančič.

OBVEŠČAMO

vse kandidate za mojstrske in pomošniške izpite (visoko kvalificirane in kvalificirane delavce), da v bodoče pošiljajo prošnje na Izobraževalni center v Novem mestu in v Vidmu-Krškem, kjer bodo dobili tudi vsa ostala pojasnila.

OBRTNO-KOMUNALNA ZBORNICA ZA OKRAJ NOVO MESTO

Nabirajte zdravilna zelišča

Cvet: arnike, lipe bele detelje, rdeče detelje. Listi: šmarnice brez peclja, gozdne jagode, jetrnika, melise, ozkolistnega trpotca, širokolistnega trpotca.

Kastilno: gladišnika, kopitnika s korenino, kravčeva mlečka, smolinice, grenkuljice, melise, vodne kreše, škroblince, navadne ramselje, črnboline, žedniklja, zdravilnega jetrnika.

Korenine: arnike, repinca, šmarnice, medvedovih tac, male norice, regrata (samo rumenega), pekočih korenin, srčne moči.

Lubje: češminovih korenin, krhlike.

Plodove: borovnic, kumine (kimmel), seme jesenskega podleska.

Pohitite z nabiranjem! Navodila in cene dobite v vaši zadnji ali pa pri GSAD — skladišče Novo mesto, Slakova ulica 8.

Smrtno se je ponesrečil z elektriko

V soboto, 24. junija, se je ob 18.50 smrtno ponesrečil z električnim tokom 13-letni I. G. iz Sevnice. V naselju Satorov pri Koprivnici je pomagal napajevati kabel. Po nesreči ga je prejel na neizoliranem mestu. Električni tok ga je hudo poškodoval, med prevozom v bolnišnico pa je umrl. Med reševci ni bilo poleg odraslih.

Motorist in sopotnik pod cesto

23. junija ob 11.30 se je na avtomobilski cesti pri Drnovem zaletel motorist Mirko Adamič, ki je upravljal motorno kolo s prikolico H-2345, v občinski kanali. Narkar sta skupaj s sopotnikom zletela pod cesto pri podvozu. Oba sta bila prepeljana v breziško bolnišnico. Sopotnik je bil laže poškodovan, voznik pa teže.

Strela jo je ubila

21. junija ob 19. uri je med nevihto ubila strela 32-letno gospodino Jožeto Smoljič iz Ostragra pri Prekopi.

AVTROPROMET »G O R J A N C I«, POTOVALNI URAD NOVO MESTO

obvešča prebivalstvo, da bo uvedlo s 1. julijem novo avtobusno linijo Novo mesto—Dol. Toplice in Dol. Toplice—Vavta v

18.15	Novo mesto	5.35
18.24	Potok	5.28
18.35	Vavta vas	5.17
18.40	Dol. Toplice	5.10
Avtobus ima takoj zvezo za Maribor, Zagreb in Ljubljano in obratno.		
18.45	Dol. Toplice	5.07
18.52	Vavta vas	5.00
Avtobus ima zvezo z vlakom za Novo mesto.		

Goljujije končno pred sodiščem

Opekarne Zalog je imela zadnji dve leti štiri vrste proizvodnje: redno, sindikalno, za črni fond in za zamenjavo, od katerih zadnjih treh niso nikjer redno vpisovali — Sindikat v podjetju je razpolagal z milijonskimi vrednostmi — Čebejnjak v »osnovnih sredstvih« opekarne — Birokratska trojica: direktor, sekretar podjetja in skladiščnik (predsednik sindikata) precej po svojem vodila podjetje, delavski svet pa je le prikriževal...

Dne 22. junija je bil pred novomeškimi okrožnim sodiščem zaključen vedneveni proces proti bivšemu direktorju opekarne v Zalogu Jožetu Dolencu, sekretarju opekarne Vinku Mrvarju in skladiščniku Bogdanu Hlebaru. Obsojeni so bili, da so vsi skupaj izločili iz proizvodnje 39.000 opečnih enot, vrednih 390.400 din. Dolenc in Hlebar se posebej za 232.000 opečnih enot, vrednih 2370.148 din, Dolenc sam za 71.000 opečnih enot, vrednih 693.150 din. Obtoženci so bili še, da niso dali za proizvodnjo plačati predpisanih prispevkov. Obtožnica jih je bremenila tudi zgrabem in ponarjanja listin ter še nekaterih drugih prestopkov. Obtoženci so bili v glavnem spoznani za krive deljari, ki jim jih je očitala obtožnica, in so bili obsodeni: Dolenc na 3 leta in 6 mesecev strogega zapor, Mrvar na leto dni zapor in Hlebar na leto in 8 mesecev strogega zapor. Sodba se ni pravomočno, senat pa je novemu vodstvu opekarne svetovila civilno tožbo za povrnitev škode, ki so jo obsojenci povzročili.

»Kaj utrnikov s sjenja: Obtoženi Dolenc: Sijem, da damo opekarne za nekateri dni v našem sindikalni podružnici, je sprejel delavski svet, se pravi, da je bila sindikalna proizvodnja zakonita.»

Priča Stanika: »Takrat sem bil obratovodja opekarne. Dobil sem od direktorja nalogo, da knjižim 40 odstotkov sindikalne proizvodnje oziroma opeke, napravljene a proizvodnjim delom, kot redno proizvodnjo, 60 odstotkov pa likamor.«

»Poljsani: 40 odstotkov proizvodnje je dal sindikat od svoje proizvodnje opekarne za obrabo strojev in orodja, 60 odstotkov opeke — kar je zneslo preko 2 milijona din — pa je ostalo sindikatu. Po direktorjevi trditvi je bilo to razmerje 30:50 in ne 40:60.

Več prič je izjavilo, da je bila storilnost na udarnem delu precejšnja, medtem ko je bila nasled-

nji dan vedno precej nižja kot običajno. Vzrok: od udarniškega dela in plače so bili ljudje utrjeni — nekateri so imeli celo drugi dan »plave« — in sušilni prostori, ki so ozko grlo opekarne, so bili s »sindikalno« opeko prezarpani, zato niti ne bi imeli kam dati nove opeke.

Obtoženi Mrvar: »Čebejnjak sem napravil s sredstvi podjetja zato, da bi razveselil direktorja, ki je imel rad čebele. Dolenc sem rekel, naj ga kupi, ker ga bomo v nasprotnem knjižili na osnovna sredstva podjetja.»

Obtoženi Dolenc: »Čebejnjak ni sem plačal, ker nisem dobil računa.»

Obtoženi Mrvar: »Ček na katerem je pisalo, da je za nakup in rezanje desk, v reonici pa je bil eden namenjen meni kot posojilo za nakup avtomobila, sem re podpisal, čeprav sem vedel, da to ni prav. Še prej pa je bil podpisal direktor.«

Stane Zdravje, šofer opekarne: »Mogče sem bil videti kimavec, zato sem bil predlagan za delavski svet in bil predviden menda celo za predsednika. Ker pa je menda Dolenc videl, da ne bom kimal, je rekel, da so vsi lahko izvoljeni za predsednika, je jaz ne. Hlebar je že imel pripravljeno seznam, kdo bo za kaj izvoljen, in je na prvi seji dejal, da je to predlog sindikalne podružnice ter aktivna ZK. Člani delavskega sveta pa niso hoteli voliti predlaganega predsednika in se nekaterih drugih za druge funkcije. Voliti so menda 3 do 4-krat, pa predlog sindikata in ZK se ni dobil večine. Šele ko sta sekretar Mrvar in predsednik sindikata Hlebar zaropotala nad ljudmi, je do bil predlog en glas nad polovico. Na sejah delavskega sveta je izgovoril predsednik le: »Otvaram sejo DS in predajam besedo tovarisu

direktorju (ali sekretarju).« Potem sta onadva vodila sestanke in predlagala, DS pa je kimal.»

Predsednik senata: »Kateri organ je bil v vašem podjetju najvišji?« Priča Moenik, takratni predsednik delavskega sveta: »Najvišji organ podjetja je bil tovaris direktor Jože Dolenc.«

Predsednik senata: »Obtoženi Hlebar: kaj ste napravili kot predsednik sindikata za pomoč organom samoupravljanja in za vzgojo delavcev?« Ste organizirali še kaj drugega razen sindikalne proizvodnje? Ste skrbeli za izobraževanje ljudi in sploh za ljudi ali ste se morda zavzemali, da bi izboljšali službo tisti, ki so mislili s svojo glavo in se, tako strinjali s takim gospodarjenjem?»

Obtoženi Hlebar: »Molčal...« Pojasnilo: Računovodkinjo in se nekateri, ki so odkrivali posamezne nepravilnosti — vedna jih še nisimo našli in jih ne bomo, nekateri izmed njih pa so še: nepravilno poslovanje z bencinom, tovarniški listi, popraviljem uradnih listin, prenarjanje zapiskov DS, črna fond, zamenjava blaga za blago — in jih niso odobravali ali pa so jih, kot so bili dolžni, prijaviili v TNZ, pa je Dolenc ozirogal pri občinskem in okrajnem odboru SZDL, komitejih, TNZ in v podjetju ter morda še kje kot reakcionarje, belogardiste, skrivavce, nezanesljive, razdiralce kolektiva in podobno. Nekateri so morali iz delavskega sveta, drugi iz podjetja, tretji na drugo delovno mesto.

Izveščanje inancne kontrole Franjo Sveti, ki je pregledal poslovanje opekarne, je pred sodiščem poročal med drugim: »Sindikalni blaginjski izdatki so bili pomenljivi, vi, saj na izdatkih do 20.000 dir. sloh ni vpisano kbi in zakaj je denar prejel. Po dnevnem izkazu proizvodnje se ne da niti količinsko niti vrednostno ugotoviti, ko-

liko je bilo za sindikat proizvede opeke. Prav tako se ne da ugotoviti, koliko je bilo opeke prodane. Tovorni listi so bili peti dokument za izdajo proizvodov (opeke so izdajali se na podlagi štirih vrst do bavnice, čeprav bi jih smeli imeti le eno vrsto. Taka »sindikalna« proizvodnja ni dovoljena, pa čeprav bi jo odobrili kdorkoli). Sklep delavskega sveta o posojitju 450.000 din sekretarju in zakonit. V vsem poslovanju je pomanjkljiva evidenca, posledica je nevpisan denar in zaključek pred sodiščem.»

Zagovorniki so skušali prikazati obtožence kot ljudi, ki so delali v korist podjetja, kolektiva in kraja, »da so hoteli delati le dobro, žal pa je ves čas izpadlo slabo«. Bili so mnenja, da so bila sredstva, s katerimi so razpolagali v glavnem v redu pridobljena in koristno porabljena. Obtoženci so poudarjali podobno kot zagovorniki, da so skrbeli le za boljši standard ljudi in da se jim vse nehalne vrača, namesto da bi dobili za svoje delo zahvalo in priznanje. Posebej so se sklicevali na prispevek opeke za zdravstveni dom v Strazi, na odkup stanovanjske hiše, na nakup radijskega sprejemnika in gramofona (harmoniko) so rate zamočali), sindikalne izlete (kjer so spet zamočali), da so z »nega porabili kar pol milijona dinarjev in podobno.

Skozi vso razpravo je bilo čutili, da obtoženci niso imeli za mesta, ki so jih zasedali v podjetju, zadovoljive splošne niti ne strokovne izobrazbe. Iz pričevanja pa tudi zagovora obtožencev je bilo videti, da v podjetju niso vedeli, kdo za kaj odgovarja, da niso poznali svojih dolžnosti in da so prav zato poslovali skrajno neodgovorno. Obtoženci so se zagovarjali, da so bili premečki in da so se zato znašli na zatažni klopi. V resnici pa so

bili premečki, če so kdaj bili, zato, ker niso poznali dovolj lastnih pravic in dolžnosti, pa tudi dolžnosti nijnm podreženi ne.

Hlebar, Dolenc in centralizirana obdela direktorja, sekretarja in predsednika sindikalne podružnice je bila možna le, ker kolektiv ni bil dovolj zrel in razredno zaveden, saj ga sestavljajo v glavnem sami polproletarci.

Delavci, člani kolektiva, so imeli od takega gospodarjenja res vseh korist, ker jim je ostalo občutno več, kot ce bi od proizvodov odvzeli vse predpisane obveznosti komunah, družbenim skladom komunah (stanovanjskemu, šolskemu itd.) in skladom podjetja. Kaj pa, če bi se izognila plačevanju obveznosti vseh podjetij? Komunah se bi imela sredstev za solstvo, zdravstvena, ceste in drugo, kar bi spet prizadevalo vse državljane! Se pravi, da go v tem primeru vsa podjetja posteno odvajala obveznosti opekarne Zalog pa jih od dela svoje proizvodnje (tako imenovane »sindikalne proizvodnje«) ni odvajala v škodo drugih kolektivov in državljanov.

Skratno nečloveško in žaljivo pa je tudi ovajanje ljudi raznim občinskim in okrajnim organom in organizacijam (TNZ, SZDL, ZK itd.). Ovsdne prejšnjega vodstva so bile nerazrešene in so prikazovale pesamezne ljudi, ki so se zavzemali za pravilno poslovanje, kot politično nezanesljive, sovražne itd., kar bi lahko imelo zanje slabe posledice, če bi seveda organi in organizacije lažem naselili. Pri tem je pokazal bivši direktor Dolenc, kaj čudno moralno: medtem ko je vseh standard delavcev, ki so zgrabljajo uradni položaj in delalo škodno družbi, ter je pri tem sam sodeloval, je hkrati z grovničnim glasom govoril o socialistični, socialističnih načelih, poštenosti in podobno. Vsega obsobjanja vredno je tudi sklicevanje na sindikat in Zvezo komunistov, s kakršnimi nastopali v podjetju Dolenc, Mrvar in Hlebar. Pred kakim zlorabami je treba organizacije začeti, nepoštenim članom pa pokazati najkrajšo pot iz organizacije.

PISMA UREDNIKU

Vsekakor uspeh!

Tovariš urednik! Ob razvneti debati v Dolenjskem listu o tem, ali so novomeški šahisti na mednarodnem festivalu v Portorožu z delitvijo petega do sedmega mesta v drugi glavni skupini uspeli ali ne, naj kot glavni sodnik te prireditve povem še svoje, prav gotovo nevtralnno mnenje.

Po moji sodbi so novomeški šahisti vsekakor uspeli. Kajti njihova igra je bila precej bolj zanimiva in nepomembna reč biti med 163 moštvih (pro skupino, ki je tekmovala za Titov pokal, je treba odšteti uradno pet in si priboriti priznanje v obliki zastavice.

Novomeščani so bili po svoji igriški moči uvrščeni v drugo najmočnejšo skupino. Po prijavljeni jakosti so bili nekje na začetku spodnje polovice, uvrstili pa so se krepko v zgornjo hišo. Pred njimi so bile samo ekipe Poštara II (Zgb.), Jedinstva (Zemur) ter Akademikarja in Elektrostroja (oba Zgb.).

In kdo je zaostal za Novim mestom? Poleg Domžal je Zagreb II, Zeleničar - Indija, Radnički - Kragujevac, Jasevica - Smed. Palanka, Novosadski SK, Mornar Split in Kurjački - Pančevo, same dobre in v svojih republikah splošno znane ekipe.

In še nekaj: tudi za naš festival velja velika Coubertinova ideja namreč, da je vendarle najpaznejše - sodelovati in šele potem v poštenem boju zmagati. Novomeški šahisti so se pošteno borili, prehiteli pa so jih samo tisti, ki so bili v Portorožu boljji od njih. Čemu torej spreminjati uspeh v neuspeh?

Franček Brglez, Ljubljana

Z oceno se strinjam

Tovariš urednik! Z izjavo glavnega sodnika na III. jugoslovanskem šahovskem festivalu za Titov pokal v Portorožu se v celoti strinjam tudi jaz, kajti zdi se mi, da je moštvo iz Novega mesta, ki je nastopilo brez tovariša dr. Sile, bilo oslabljeno in da je v zelo hudi konkurenci doseglo zavidanja vreden uspeh.

Prejmite tovariške pozdrave! Ernest Kapus, org. sekretar Festivala v Portorožu 1961

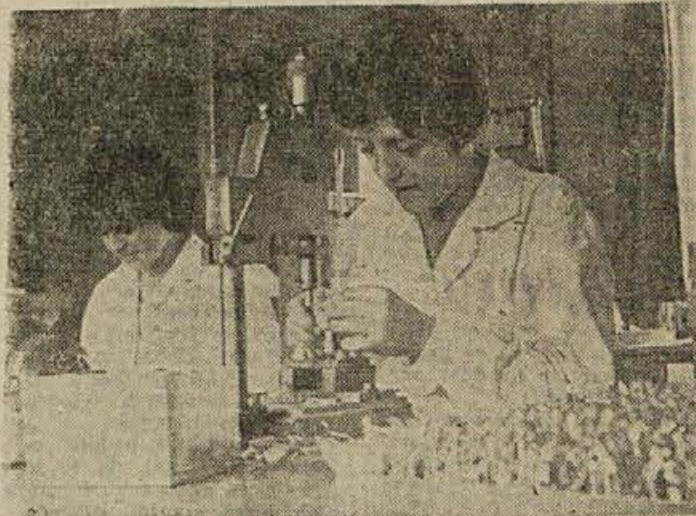
Kje sta snaga in red?

Tovariš urednik! Skoraj vsak prebivalec deškega brega mesta Videm-Krško obišče vsaj kdaj pa kdaj mlekarino KZ. Tudi mene je pred kratkim zanesla pot v to prodajalno hišo. Pred menoj je bila postrežena gospodinja, ki je dobila solato, krompir in še nekaj drugih živil. Ker letos ne manjka dežja, je bila solata seveda precej umazana, take

Zavešno gospodarjenje pospešuje samoupravljanje

Obrat IEV v Mokronogu se še razvija

1958. leta ustanovljeni obrat IEV v Mokronogu, ki je postopoma povečeval proizvodnjo, je v prvem letostanem tromesečju običajl precej pod številkami, ki jih določa plan. Objektivne težave, ki so prilele z novo devizno reformo, in preumerni proizvodnje oziroma prehod v sodobnejši tehnološki postopek (ki zahteva opustitev nekaterih del in uvedbo novih), so podjetju odvzele precej časa in dosti je bilo treba računati, preden je vse steklo po začetni poti. Toda če upoštevamo, da je tovarna šela v razvoju, ne dopuščajmo, da bi kolo napredno potegnili za seboj proizvodnjo za vsako ceno in čez noč, moramo delovnemu kolektivu IEV priznati premišljeno gospodarjenje, zlasti se, ker je na pragu nove gospodarske sisteme, ki ga nedvomno brez težav ne bo moglo uveljaviti. Prav zato bodo morali rešiti se precej vprašani, zlasti se, ker je na pragu nove gospodarske sisteme, ki ga nedvomno brez težav ne bo moglo uveljaviti. Prav zato bodo morali rešiti se precej vprašani, zlasti se, ker je na pragu nove gospodarske sisteme, ki ga nedvomno brez težav ne bo moglo uveljaviti.

Za natančno delo je treba pridnih rok

vodnem planu, tihim pravilnikom, izboljšanje življenjskih pogojev delavcev itd., preračunaj in zbor proizvajalcev, s tem pa se njihove upravne pravice še povečujejo. V svetih in upravnih organih so večinoma mladi ljudje, včasih se neizkušeni in neodločni, vendar je primerov kolebanja vedno manj, saj se podjetje trudi, da bi bili vsaj člani delavskega sveta čim bolj izobraženi. Proizvajalci se izobražujejo na 10 do 15-dnevih seminarjih, o konkretnih vprašanjih pa razpravljajo in sestankih, ki se jih udeležujejo predvsem predelavci in vodje oddelkov. Ta oblika izobraževanja oziroma osvajanja načel delavskega samoupravljanja se je dosti zelo obnesla. Na drugi strani krepko strokovno izobraževanje, zlasti na delovnih mestih za kontrolne delavce, kar je - gledano skozi prizmo nadaljnjega razvoja - nujno, in bo treba siliti oblike izobraževanja še pospeševati.

»GORJANCI« v Šentjernej: 180 milijonov!

Meseca januar in februar sta za Trgovsko podjetje »Gorjanci« v Šentjernej najboljši kritična, »sušna« doba. Plan projekta za novo četletje (prilozno 40 milijonov) so zato dosegli samo 92-odstotno. Stanje pa se je močno popravilo v naslednjih mesecih, tako da bodo plan prvega polletja do konca junija celo presežili. Letos bodo ustvarili za okoli 180 milijonov dinarjev prometa.

kega delavca je odrejeno delovno mesto, na tem pa veljajo določeni varnostni predpisi in zaščitna sredstva. Zal jih delavci ne upoštevajo, čeprav vedo, da je delo pri strojih nevarno; seveda jih zaščitna sredstva pri delu sovražijo in ne morejo toliko napraviti, kot bi sicer. Kaže, da bo treba še veliko časa, preden bodo proizvajalci in delavci skupaj uveljavili varnostne ukrepe.

Prilozno 40 milijonov) so zato dosegli samo 92-odstotno. Stanje pa se je močno popravilo v naslednjih mesecih, tako da bodo plan prvega polletja do konca junija celo presežili. Letos bodo ustvarili za okoli 180 milijonov dinarjev prometa.

Obvestilo brigadirjem metliške MDB

Vse brigadirje in brigadirke MDB, ki bo v juliju delala v Metliki, obveščamo, da bo zbor brigad je jutri, 30. julija, ob 14. uri pred osnovno šolo v Metliki. S seboj prinesite zdravstvene izkaznice.

Padlima predsednikoma so odkrili spominski plošči

Slovensko kulturno-prosvetno društvo »Triglava« iz Karlovca je v okviru proslav 20-letnice vstaje odkrilo 18. junija spominski plošči padlima predsednikoma Janku Kreflu in Antonu Avscu. Govorniki ob odkritju plošč so poudarili predvsem zasluge obeh predsednikov za kulturni in prosvetni napredek karlovških Slovencev, njuno sodelovanje v NOB ter širjenje ideje bratstva in enotnosti.

180 hektarov ekonomije

Kmetijska zadruga v Kostanjevici na Krki je razširila površino svojih proizvodnih obratov na 180 ha, ob združitvi letos pa je imela le 130 ha zemljišča.

Proslava na Ruperč vrhu

Krajevni odbor Zveze borcev v Birčni vasi sporoča, da bo v torek, 4. julija, ob 10. uri (na dan borca) velika proslava pri spomeniku na Ruperč vrhu. Tam bo tudi zbor patrulj, ki bodo odšle v zgodnjih jutranjih urah po vaseh na območju birčenskega krajevnega odbora Zveze borcev. Na to veliko slavo vabimo vse borce iz borke, ki so bili v času NOB v teh krajih, kakor tudi vse ostale. Popolne bo prosta zabava pri gradu na Ruperč vrhu.

Prilozno 40 milijonov) so zato dosegli samo 92-odstotno. Stanje pa se je močno popravilo v naslednjih mesecih, tako da bodo plan prvega polletja do konca junija celo presežili. Letos bodo ustvarili za okoli 180 milijonov dinarjev prometa.

V petek: občinski sindikalni plenum v Novem mestu

30. junija se bo v Novem mestu sestel plenum občinskega sindikalnega sveta. Poročilo, ki so ga člani plenuma že prejeli, obravnava posledice nekaterih gospodarskih ukrepov v novem sistemu na področju novomeške občine ter vprašanje rekreacije in športnega udejstvovanja v kolektivih.

Seja predsedstva ObSS Videm-Krško

Na seji predsedstva občinskega sindikalnega sveta v Vidmu Krškem so pred dnevi razpravljali o novem načinu delitve dohodka v gospodarskih organizacijah in o prihodnjem občinskem sindikalnem plenumu.

Ekonomske enote v obrtna podjetja

V sredo, 28. junija, je Okrajni sindikalni svet Novo mesto organiziral posvet večjih trgovskih podjetij v okraju. Vabljeni so bili upravni podeljki, predsedniki DS in UO. Razpravljali so o potrebi organiziranja ekonomskih enot v obrtnih podjetjih ter o slabostih delavskega samoupravljanja v teh podjetjih.

Prilozno 40 milijonov) so zato dosegli samo 92-odstotno. Stanje pa se je močno popravilo v naslednjih mesecih, tako da bodo plan prvega polletja do konca junija celo presežili. Letos bodo ustvarili za okoli 180 milijonov dinarjev prometa.

Obvestilo o registraciji motornih vozil

ONZ pri OLO Novo mesto obvešča vse lastnike in upravitelje motornih vozil, da se bo na podlagi pravilnika o registraciji motornih vozil in priklonpkih (Ur. list FLRJ št. 22-61) letna registracija z izdajo novih evidenčnih tablic in prometnih dovoljenj začela 6. julija 1961.

Registracija vsa motorna vozila in njihove priklonpke, za motorna vozila pa registracija avtomobilov, bo na sedežih ObLO vsak dan od 7. do 12. in od 14. do 19. ure.

»Krkji« bodo 4 ekonomske enote

Te dni bodo v Tovarni zdravil »Krkja« v Novem mestu predvolilni sestanki, na katerih bodo sestavili kandidatne liste za volitve obratnih delavskih svetov. Po daljših pripravah so se odločili za 4 ekonomske enote in prav toliko obratnih delavskih svetov. Sklep o tem je že sprejel delavski svet na zadnjem zasedanju, hkrati pa bodo prilagodili sindikalno organizacijo tako, da bo v vsaki ekonomski enoti ustanovljena sindikalna grupa.

Volitve delavskega sveta na Otočcu

Petdesetčlanski kolektiv hotela Grad Otočec je imel v ponedeljek zvečer predvolilni sestanek, v terek jutraj pa je izvolil delavski svet. Malo dvorano v hotelu so za priložnost svečano okrasili, nakar so se volitve udeležili vsi delavci in uslužbenci kolektiva. Pred organi samoupravljanja in celotnim kolektivom so zdej, ko se turistična dejavnost čedalje bolj razrašča, pomembne naloge. Kolektiv je sklenil, da bo vložil vse svoje sile in sposobnosti, da se dobro ime Otočca, tega bisera na Krki, še bolj razširi.

»Krkji« bodo 4 ekonomske enote

Te dni bodo v Tovarni zdravil »Krkja« v Novem mestu predvolilni sestanki, na katerih bodo sestavili kandidatne liste za volitve obratnih delavskih svetov. Po daljših pripravah so se odločili za 4 ekonomske enote in prav toliko obratnih delavskih svetov. Sklep o tem je že sprejel delavski svet na zadnjem zasedanju, hkrati pa bodo prilagodili sindikalno organizacijo tako, da bo v vsaki ekonomski enoti ustanovljena sindikalna grupa.

Obvestilo o registraciji motornih vozil

ONZ pri OLO Novo mesto obvešča vse lastnike in upravitelje motornih vozil, da se bo na podlagi pravilnika o registraciji motornih vozil in priklonpkih (Ur. list FLRJ št. 22-61) letna registracija z izdajo novih evidenčnih tablic in prometnih dovoljenj začela 6. julija 1961.

Registracija vsa motorna vozila in njihove priklonpke, za motorna vozila pa registracija avtomobilov, bo na sedežih ObLO vsak dan od 7. do 12. in od 14. do 19. ure.

NOVO MESTO - Za lastnike osebnih avtomobilov: 6. 7. 1961 črke A-H, 7. 7. 1961 črke I-N, 10. 7. 1961 črke O-S, 11. 7. 1961 črke Š-Z. Za lastnike vseh vrst motornih vozil: 12. 7. 1961 črke A-K, 13. 7. 1961 črke L-Z.

Tehnični pregled motornih vozil bo opravljalo podjetje PIONIR v Novem mestu. ObLO TREBNJE: 14. 7. 1961 za vsa motorna vozila, ObLO CRNOMELJ: 17. 7. 1961 za vsa osebna avtomobile in 18. 7. 1961 za vsa ostala cestna vozila. ObLO METLIKA: 19. 7. 1961 do 7. do 12. ure za vsa cestna motorna vozila.

Delovni kolektiv podjetja

RUDNIK KANIŽARICA

pošiljavo tople čestitke vsem rudarjem iz naših krajev, hkrati pa se zahvaljuje tovarišem in tovarišicam, ki so sodelovali v naši ljudski revoluciji in NOB, želeč jim tudi v izgradnji socializma velikih uspehov.

Dnevne selitve zaposlenih

Tudi z avtobusom se vozi na delo le 3 odst. zaposlenih. Od teh največ v Novo mesto (54 odstotkov), predvsem iz krške kotline po cesti na desni strani Krke. Stevilo delavcev in uslužbencev, ki uporabljajo za dnevno potovanje osebne avtomobile, je komaj osemsto vredno. Teh je namreč med anketiranci samo 30.

Vlakarjev je med zaposlenimi v novomeškem okraju 6 odst. Največ se jih vozi na delo po dolenski železnici na relaciji Metlika-Crnomelj—Novo mesto in Trebnje—Mirna peč—Novo mesto, medtem ko sta mirenka in savska železnica v tem pogledu le malo obremenjeni. Razmeroma velik odstotek delavcev in uslužbencev, ki se vozijo na delo z vlakom in motornimi vozili, smo ugotovili v novomeški (18 odst.), v metliški (17 odst.), trebanjski (15) in crnomeljski (14 odst.),

Table with 4 columns: Občina, Skupno število, V avtobusih, V osebni LRV. Rows include Novo mesto, Trebnje, Videm-Krško, Sevnica, Brežice, Crnomelj, Metlika, and Okraj.

Po nekaj dneh bivanja v Subotici smo nadaljevali pot. Malec razočaran smo bili, ko so nam povedali, da nas bo vodila pot spet skozi Madžarsko. Toda morali smo se spriznati s tem. Večina mostov v Jugoslaviji je bila porušena. Čeprav so se delovni ljudje takoj lotili obnove, vseeno ni bilo moč tako hitro obnoviti tisoče porušenih mostov, sto tisoče kilometrov cest, železnice in drugih objektov.

Baja. Ves dan smo stali na levem bregu Donave, po kateri so plule vojaške ladje. Obiljubljali so nam, da bodo zvezci sestavili pontonski most, po katerem bo vlak lahko odšel na drugo stran.

Strah nas je stresal, ko smo pomislili na gugačo se čolne. Nekdo nas je opozarjal na roparje, ki da v temi skakače v vagonih in krajejo vse, kar jim pride pod prste. Zaradi tega smo bili ponoči, ko se je vlak počasi pomikal čez most, zelo previdni, pripravljeni, da vsakega napadalca, ki bi se povzpel v vagon, bliskovito sunemo v Donavo.

Ponoči je transport premeril začuda dolgo pot, saj smo se zjutraj zbudili v Avstriji. Na graški železniški postaji smo zvedeli, da so Kočevarji ušli maščevanju in se jim v taboriščih, razkropljenih po vsej Avstriji, kar dobro govori. Izselenci niso mogli razumeti, čemu taka skrb za Kočevarje, ki bi večidel, če bi šlo po pravici, morali odgovarjati za zlo, ki so ga pripravili tisočim slovenskim družin. Bili so hujši od svojih gospodarjev, če bi bilo po njihovi volji in ako jih trda partizanska pest ne bi bila po glavi, bi bil menda res tlakovali ceste z našimi lobanjami.

Ponoči smo prekorčili jugoslovansko mejo. Tako smo že drugič doživljali nepopisno radost, kakršno pomeni srečanje z domovino. Na transportu ni bilo nikogar, ki bi spal. Nihče ni hotel zamuditi trenutka, ko se je zgodilo nekaj nenavadenega, nekaj, česar ni mogoče videti, ampak je doživljati vsak pri sebi, v svoji notranjosti — domovino.

Ne spominjam se več, ali je bilo polje ali gozd. Vem pa, da je nekdo zaklical: "Zdaj smo na svojem!" Tisti trenutek se mi je zazdelo, da se je oblakna gmota razkrla na dvoje in je zasvetil mesec. Prijeten hlad je napolnil vagon. Ne vem, ali v resnici ni bilo več soparno ali pa je prinesel to spremembo občutka, da smo doma.

Ostanek poti so bile sanje. Pel smo glasno in pela je notranjost. Sevnica. Ljudje na postaji so nas prisrčno pozdravljali. Rajhenburg. Nikogar ni bilo, ki ne bi pogledal proti gradu. Kdaj je to že bilo? Pred štiri leti? Takrat, ko je nemška armada stala pred Moskvo! Jokali smo, jok nas je stresal v krčih, pa vendar nismo obupali. Tudi takrat ne, ko so se Nemci opjeli od zmaganostja, češ Moskva je padla. Od vsega začetka smo verjeli, da se bomo vrnil. Redki so bili, ki so dvomili.

Dobova. Izstopili smo. Potekaval sem proti domu. Ze od daleč sem zagledal hišo. Bila je nekam zapuščenca, otožna. Dvorišče je bilo poraslo s koprivami. Ograje nikjer. Kočevarji so jo bili pokurili. Sipe razbite. Sobe obupno prazne. Hlev prepreden s pajkovi.

Mati se je razkloala. Ne od žalosti, marveč od sreče. Oče je stikal po kolarnici. Iskal je koso, da bi pokosil koprive. Nič drugega nam ni preostajalo. Treba je bilo prijeti za delo. Mrtvi domačiji je bilo treba spet vdihniti življenje. Zvečer, ko je bilo nebo popolnoma jasno, posuto z milijardami zvezd, smo ležali v travi in se pomenkovali o delovnem načrtu za naslednji dan.

(K O N E C)

Pred beograjskim kongresom

Zveze vojaških vojnih invalidov, Zveze borcev in ZROP — Z združitvijo se bodo izognili dvojnemu ali trojnemu delu — Naš okraj bo zastopalo 11 delegatov — O čem bodo razpravljali naši delegati

28. junija bo v Beogradu izredni letni kongres ZB, ZVVI in ZROP, 29. in 30. junija ter 1. julija pa bodo imele vse tri organizacije skupen kongres, na katerem bodo razpravljali o združitvi teh treh organizacij v eno samo, ki naj bi imela predvidoma ime Zveza oziroma združenje borcev NOV. Organizacije naj bi se predvidoma združile le do okrajnih odborov, medtem ko bi občinski odbori in osnovne organizacije bile še ločene. Združitve je predlagana predvsem zato, da bi se izognili dvojnemu ali celo trojnemu delu v istem, kar je skupno vsem trem organizacijam, kot: stanovanjsko vprašanje, izobraževanje, zdravstveno stanje članstva, odlikovanja in drugo.

Predsednik okrajnega odbora ZB in delgat za beograjski kongres MILOŠ JANCIC je povedal za naš list nekaj mizajščic o združitvi organizacij in o čem bodo razpravljali na kongresu naši delegati.

Na sestanku delegatov našega okraja smo se domenili, o čem bomo razpravljali na kongresu, ki bo delal en dan po komisijah, dva dni pa plenarno. Povsem gotovo bomo razpravljali o stanovanjskem problemu, kjer se bomo zavzemali, da je treba občinam dati več sredstev za gradnjo stanovanj za borce, invalide in rezervne oficirje. Predlagali bomo nekatere stvari za izboljšanje strokovnega izobraževanja rezervnih oficirjev in podoficirjev, za izboljšanje konfirancije, vojne ujetnike in podobne. Okrajne komisije bodo pomagale občinskim odborom ZB, ZROP in ZVVI čimprej doseči za članstvo, kar jim pripada in kar občinski odbori organizacij sami niso mogli doseči pri občinskem ljudskem odboru in pri njegovih svetih.

O novem statutu bodo organizacije dejale, da se je pokazalo na sestanku slovenskih delegatov v Ljubljani, da nismo vsi istega mnenja. Glede tega se razhajajo pri vprašanju, do kod bi združili organizacije. Osnutek statuta predvideva združitve do okrajnih odborov organizacij, medtem

Zoranove mame ni več

Rodila se je 9. januarja 1893 v Gabrju pod Gorjanci. Ze v otroških letih je morala zaradi socialnih razmer od doma in si sama služiti kruh. Po končani prvi svetovni vojni se je poročila v Gabrju in rodila šest otrok, ki jih je vzgojila v zavredne državljane. Sin Franc in hčerka Francka sta se aktivno vključila v narodnoosvobodilni boj že maja 1942, ona sama in vsa družina pa je vse do konca NOV aktivno podpirala borbo za osvoboditev. Belogardiisti so ji že leta 1942 požgali dom in vso družino stalno preganjali. Nekaj časa je pregnana družina morala prebiti v naravnih votlinah v Gorjancih, potem pa so dobri sosede delili z njo svojo streho. Mnog borecve se je še vedno spominja, ker je z njimi delila zadnji kosček kruha in mnogokrat je odločila žlico pri zajtrku, kosilu ali večerji ter jo ponudila partizanu, ki se je izbrisan oglašil v hiši. Zoranovo hišo so dobro poznali vsi borci NOV in tudi v svobodi so se radi oglašali ter obiskovali Zoranovo mamo.

Komaj bi se lahko nekoliko oddahnila, pa je izbrpana omahnila na svoji ljubljenski poti. Omahnila je zadeta od kapi 19. junija in v hudih bolečinah umrla 23. junija. Stevilna udeležba binih borcev NOV ter ostalih ljudi na pogrebu dokazuje, da je prenehala biti srce za eni dobri partizanski mamici.

Izšlo bo glasilo okrajnega mladinskega komiteja

Pri okrajnem komiteju LMS v Novem mestu so bile pred kratkim osnovane naslednje komisije: za ideološko dejavnost, knjižniško, delavsko samoupravljanje, društveno dejavnost in odbor za mladinske delovne brigade. Namen tako razcepljenega dela okrajnega mladinskega komiteja je, pobližati delo mladincev, zlasti tam, kjer je bila njihova dejavnost najbolj upravičeno ali neupravičeno ohranjena. Komisije so že sestavile delovne programe in izdelale pravilnike. Če bodo te komisije sposobne niti stik z mladino, bo delo občinskih mladinskega komitejev tudi lažje. Novomeška mladina namreč že pripravlja obsežno tekmovanje v počastitev 20-letnice revolucije. Vanjo bo razen mladincev vključila tudi mladino na delovnih akcijah. Seveda pa je

glavni namen vseh komisij pripraviti se za jesensko sezono, saj je še vedno treba računati na šolsko mladino, ki se je zdaj že razkrla. Ideološka komisija ima dvojno nalogo: oceniti dosedanje idejno-vzgojno delo po občinskih komitejih in pripraviti program, ki bo ustrezal mladini raznih stopenj izobrazbe. Predvsem pa bo naloga te komisije, da bo na primeren način obveščala mladince. Zamišlja, da bi pri okrajnem mladinskem komiteju izdelali bilten, torej obveščevalce splošne mladinske dejavnosti, ni nova, če upoštevamo, da so komiteji drugih okrajev že izdelali nekaj številnih svojih glasil. Glasilo novomeškega okrajnega mladinskega komiteja bo začelo izhajati v času, ko bo precej mladincev in mladink v brigadah, in bo to najprimernejša oblika obveščanja o delu občinskih komitejev in mladinskih aktivov ter o splošni mladinski dejavnosti.

ZROP v Brežicah: prvi v okraju in 22. v republiki

Maja je občinski odbor ZROP v Brežicah organiziral razstavbo NOB v brežičkem domu JLA. Obiskalo jo je okrog 2500 ljudi. Več kot tisoč ljudi pa je prišlo iz Zagreba, med njimi vsi razredi osnovne šole "Ivo Ribar-Lola". Razstava nas je prepričala, da se mladina zelo zanima za dogodke iz NOB, zato bomo organizirali več predavanj ob dnevu mladosti; in takrat, ko se bo mladina spet zbrala.

nje letališče. O nalogah in splošnih dolžnostih letalcev je govoril kapetan Anton Ereš. Kasneje smo predlagali za višji čin in odlikovanja več rezervnih oficirjev. S pomladanskim strokovnim programom smo v vseh središčih zaključili. Po ocenjenem delu naše organizacije v začetku junija pa so nam dovolili prvo mesto v novomeškem okraju in 22. mesto v republiki.

Zdeno Veržič

NOVICE IZ MLADINSKE ORGANIZACIJE

21. julija - mladi v Žužemberku!

Na nedavnem II. plenumu Okrajnega komiteja LMS v Novem mestu so obravnavali vprašanje lokalnih mladinskih brigad, ki jih bomo imeli letos več kot katero koli drugo leto prej. Če hočemo, da se bodo mladinci iz teh akcij vračali z lepimi vtisi in doživljaji ni dovolj, da organizacija brigad prepuščamo samo mladinskim komitejem, ampak je potrebno zainteresirati še ostale družbene in politične organizacije. Kajti pri tem delu so potrebni predstavniki vseh organizacij, ki bodo po svojih možnostih nudili mladini tisto, kar

priskajo. Zelo velik odziv je med mladino zaznati v seminarju. Organizacija seminarjev si pa ne moremo zamisliti brez tesne povezave z ljudsko tehniko, avto-moto društvi, fotoamaterskimi klubi, da ne govorimo o povezavi s kulturno-prosvetnimi društvi, športnimi organizacijami.

Plenumu je prisostvovala sekretarka CK LMS tov. Francka Stirme in sodelovala v plodni razpravi. Slavko Dokl

Po poteh partizanskih brigad

Na predvečer republiške proslave v Ljubljani bodo iz vseh okrajev prišle posebne brigade, ki jih bodo sestavljali najbolj mladin. Zbor brigad bo na Urhu pri Ljubljani, od koder bodo potem koračkale v Ljubljano. Brigada iz našega okraja bo štela okoli 60 mladincev in bo na poti okoli 3 dni. Ime brigade se ni točno določeno, predvideva se Dolenjske Toplice ali Trebnje. V vodstvu brigade, ki bo formirana po enakem razporedu kot partizanske brigade, bodo bili borci in člani ZROP. Ker je pohod večjega pomena, bodo v kraji, kjer se bo ustajala brigada, posebni partizanski mitingi, ki jih bodo izvajali udeleženci pohoda in prebivalci krajev, skozi katere bo šla brigada.

Še en kilometer — do televizorja

Mladinski aktiv novomeškega PTT podjetja se je dogovoril s podjetjem Tegrad iz Ljubljane, ki kabliira Novo mesto, da bo namesto njega položil kilometer in pol kabla. V zameno pa bo dalo podjetje aktivno televizor za mladincev in mladink in opravilo dostaj že okoli 450 prostovolnih delovnih ur in izkopal skupaj z ostalimi člani sindikalne podružnice, ki pomagajo mladini in so opravili že 150 prostovolnih delovnih ur, okoli pol kilometra dolg jarek. Pri polaganju kabla bo mladincem pomagala tudi tehnična služba novomeškega PTT podjetja. Mladina pošte polaga kabl od benčkega črpanja preko Marofa do Bršlina. Delati bodo najmanj še dva meseca.

Dva kopača študirata na tehniškem srednji šoli v Ljubljani. Zavedajo se, da si bodo le z znanjem lahko odrezali večji in boljši kos kruha. Uprava rudnika se zaveda, da se vložni denar za izobraževanje bogato obrestuje. D. K.

V januarju 1962: VII. kongres LMS

Pred dnevi so določili, da bo VII. kongres Ljudske mladine Slovenije konec januarja v Kranju. Vsi tedaj morajo biti do 15. decembra končane občinske konference LMS, kjer bodo volili tudi delegate za kongres.

Glavni referat na kongresu bodo posvečeni uveljavljanju mladine v našem družbenem in političnem življenju.

Studente še bolj kritični k problemom krunen

Zadnji sestanek predsedstva CK LMS in predsedstva ljubljanskega Univerzitetnega odbora Zveze stu-

dentov Jugoslavije je imel namen, urediti še konkretnije sodelovanje med tema dvema organizacijama, posebno glede štipendiranja, izbire kadrov, kreditiranja itd.

Z nedeljskega slavlja v Zagradu

Več sto domačinov in Novomeščanov se je v nedeljo zbralo pri odkritju spominskih plošč na Beceletovi hiši in ob Faderšičevi jami v Zagradu. V lepem programu so sodelovali recitatorji novomeške osemletke, mestna godba na pihala in harmonikarji iz Glasbene šole, vod JLA pa je izstrelil častno salvo. Razen domačih predstavnikov in sorodnikov padlih so se slavnosti udeležili preživeli člani Beceletove družine: Slavka Rankovič-Beceletova in Frenk Becele, narodna heroja Jože Borštnar in Vinko Robek in več prvoborcev. Obe plošči je v imenu KO ZB Otočec odkrila Ana Florjančič ter jo predala v varstvo odborniku OBLO Ivanu Vidrihu, lep spominski govor pa je prebral Jože Zamljen-Drežnje.

BELO IN ČRNO V GLOBOKEM

Rudnik Globoko je še mlado in malo podjetje. Osamosvojl se je šele leta 1951, prej pa je bil pod upravo senovskega rudnika. Zaposluje le 120 ljudi, pa vendar mladi kolektiv dosega lepe uspehe. Tu delajo beli in črni rudarji. Beli kopljejo kremenčev pesek. Leta 1958 so ga nakopali 1500 ton, naslednje leto je proizvodnja narasla na 22.000 ton, lani pa so ga vagončki odpeljali iz jaskov že 32.000 ton. Dosedanje raziskave so pokazale, da znašajo zaloge kvalitetnega kremenčevega peska več milijonov ton.

Delavna je tudi sindikalna organizacija. Predlagala je, najse uvede topel obrok hrane. Uprava je zahtevala že ugodila. — Globoko je precej oddaljeno od kulturnega središča. Da bi se rudar po napornem delu nekoliko razvedril, so kupili televizijski sprejemnik, ki je nameščen v rudniški čakalnici. V želja

ALI ŽE VESTE?

- da so rudarji prispevali 300.822 dinarjev za družine ponesrečenih rudarjev v Zagorju.
- da je šest vester premoga: kremenčev, njegova prodajna cena je 6.600 din za tono, kockovec (6.200 din), orohovec (6.700), grabrovec (6.000 din), zdrob (4.700 din), prah (3.000 din). Zato je razumljiva ugovoritev delavskega sveta, da je treba nakopati čimveč debelejših vrst premoga in rasti drobnih.
- da je bilo v razdobju mesecov januar — maj nakopane 99.900 ton premoga in tako presežen plan za 2.410 ton ali za 2,7% odst.
- da je v maju znašala proizvodnja premoga 17.700 ton, planirano pa je bilo 17.375 ton.
- da je rudnik Senovo na drugem mestu v slovenskem in jugoslovanskem merilu glede odnosa med osebnimi dohodki po tarifni postavki in vsemi izplačanimi osebnimi dohodki.
- da je bilo na zadnji seji DS

Srečno, tovariši rudarji!

Obisk v rudniku na Senovem pred letošnjim 3. julijem

Ko sem nedavno obiskal rudnik na Senovem, je življenja tega dne potekalo vsakdanje. Iz rova so prihajali vagončki, naloženi s premogom, vesten uslužbenec jih je zaploval in jih odpremljal naprej na separacijo. Električna lokomotiva se je s tovornim škripaj premaknila in zdrvela proti železniški postaji v Brestanici. Kdo ve, koliko vagončkov premoga je že bilo prepeljanih po tej progi in koliko jih še bo!

Senovo živi v ritmu napredka, temu napreduka pa nedvomno botruje kolektiv rudnika, ki s svojimi delovnimi uspehi omogoča nagel razvoj kraja. In kdo se udeležuje v družbenem javnem življenju v Svobodi, Partizanu, Planinskem društvu, organizaciji SZDL, ZK in drugod? Udeležuje se zopet ta črni človek, ki ga imenujemo rudar. Ni dolgo, odkar je bila seja delavskega sveta, in že se je pokazala potreba, da so se sesta-

li predsednik delavskega sveta, sindikalne podružnice in direktor. Potrkal sem na vrata. Ko sem vstopil, sem z njihovih resnih obrazov razbral, da se po pogovarjali o nečem važnem. Prišel sem ob pravem času. Zaprtil sem tovarise, naj kaj povedo o svojih uspehih in problemih. Uthitnili so in se spogledali. Prišel je direktor rudnika tov. inž. Tone Koželj:

«Če že govorimo o uspehih našega kolektiva, potem moramo te uspehe primerjati z obveznostjo in realizacijo prvih štirih mesecev lanskega leta z enakim letošnjim razdobjem. Lani je bila vrednost bruto proizvodnje 417 milijonov dinarjev, letos pa 428 milijonov dinarjev. Dejanski učinek lan 1.275 ton, letos pa 1.062 ton ali za 3,41 odst. več. Proizvodnje gre na račun boljše organizacije dela in velikega interesa zaposlenih do ekonomskih enot. Tako smo

če je ta naša rešitev z gospodarskega vidika najboljša. Preglavice nam delajo tudi dolžniki, saj imamo že za 200 milijonov din neporavnanih računov.

tem gospodarskim ukrepom so predvsem prizadeta podjetja z amortiziranimi obratnimi sredstvi in v večji storilnosti. Po načelih nove gospodarske politike je treba vendar omogočiti obnovo in napredek tistim gospodarskim organizacijam, ki imajo izrabljena osnovna sredstva.

«Ko v jubilejnem letu revolucije praznujemo rudarski praznik, smo tembolj ponosni nad uspehi, ki jih je dosegel naš kolektiv. — je dejal predsednik delavskega sveta Franc Škofe in po kratkem premisleku nadaljeval: «Vendar nas ti uspehi ne smejo zavesti. Od našega dela so odvisni naši prejemki. Naj še povem, da smo na zadnji seji delavskega sveta sklenili osnovati obratne delavske svete v Jamskem strojnem in zunanem obratu. Proizvajalec se bo tako še bolj približal neposrednemu upravljanju podjetja.»

«Preden smo se razšli, so mi povedali, da morajo hiteći na delovna mesta. Želijo, da bi pred obratnikom rudarjev nakopali čimveč ton premoga. Predpostavili smo se z besedo SREČNO DA SREČNO. TOVARIŠI RUDARJI!

Drago Kastello

Družbena potreba bo merilo

ki bo predvsem odločalo o obstoju ali prenehanju kakšnega kulturnega društva - Odmev ukrepov v novem gospodarskem sistemu čutimo tudi v kulturni politiki - V komuni je treba na širši osnovi odločati, kaj bo s kulturno dejavnostjo

Poročilo predsednika okr. sveta Svoboda Janeza Gartnerja je zajelo pomembne osnovne probleme, ki jih bodo morale prerešati letošnje občinske skupščine Svobode v jeseni. Delovanje novega gospodarskega sistema je čutili tudi na področju kulturne prosvetne dejavnosti, vendar smo zaradi skrbnejšega gospodarjenja z dinarjem, ki prav zato obeta v prvem obdobju malo manj sredstev, morda preveč zaskrbljeni. To je upravičeno toliko manj, ker je prav letošnje leto bilo eno najplodnejših na kulturno prosvetnem področju. Dramske revije, revije pevskih zborov in recitatorske revije so dokazale lep napredek v kvaliteti, saj smo ponekod že krepko prerazdelili delovne sile in prešli na nivo najboljšega amaterskega ustvarjanja.

Svobode in kulturna društva so dokazala, da so pomemben organ v kulturnem življenju, zato jih bomo morali v okviru komune ceniti bolj kot do sedaj. Kulturna politika v komuni mora postati stvar vseh državljanov. Praksa je pokazala, da je odločanje v ozkem krogu posameznih občinskih organov, koliko bomo dali za kulturno prosvetno dejavnost, enostransko in škodljivo. Svobode in prosvetna društva so organizacije s politično kulturnim programom, ne pa strokovno združenje ali celo servis za pridrevite, kot ponekod ugotavljajo. Takšne napačne ocene bomo odpravili le s tesnejšim sodelovanjem Svetov za kulturo pri občinskih in občinskih svetov Svobode. Amaterska gledališka dejavnost mora gledalca predvsem vzgajati, hkrati pa mu mora nuditi tudi koristno razvedrilo. Obe nalogi bomo lahko opravili le s kvalitetnimi uporištvami. Potrošniku kulturnih dobrin moramo torej nuditi to, kar zahteva, hkrati pa mu moramo dopovedati, da kulturno prosvetne usluge ne morejo biti zastojni.

Zagotoviti je treba enakomeren, ostalemu napreduju v komuni skladen razvoj kultur-

no prosvetne dejavnosti. Morada ne bo odveč v komunah resneje razmišljati o posebnih fondih za kulturo. S pomočjo takšnih fondov bi odpravili subjektivno odločanje posameznikov v organih, ki odločajo o dotacijah in vse preračunaj poudarjajo nerentabilnost kulturnih dejavnosti. Zgrešena subjektivna merila te vrste naj nadomesti edino opravilno, vendar so vsa sredstva žal največ samo na papirju, ker ne dotekajo vzporedno z realizacijo družbenih planov. Občine so dotacije sicer povlele (od 12 do 116 dinarjev na prebivalca).

Poročilo o sredstvih Svobode je v nekaterih občinah razveljavilo, drugod spet zastražilo, vendar so vsa sredstva žal največ samo na papirju, ker ne dotekajo vzporedno z realizacijo družbenih planov. Občine so dotacije sicer povlele (od 12 do 116 dinarjev na prebivalca).

Clani plenuma so na koncu ugotovili, da so na kulturno prosvetnem področju enaki pojavi kot drugod. Zaradi močnih premikov, ki jih je povzročil novi gospodarski sistem, teh pojavov ne smemo ocenjevati statično. Res je, da

ostale strokovnjake, ki nam primanjkujejo. Recitatorske revije smo izvedli samo v našem okraju. Na njih se je predstavlilo občinstvu preko 100 dobrih, mladih recitatorjev iz 61 šol.

Poročilo o sredstvih Svobode je v nekaterih občinah razveljavilo, drugod spet zastražilo, vendar so vsa sredstva žal največ samo na papirju, ker ne dotekajo vzporedno z realizacijo družbenih planov. Občine so dotacije sicer povlele (od 12 do 116 dinarjev na prebivalca).

Clani plenuma so na koncu ugotovili, da so na kulturno prosvetnem področju enaki pojavi kot drugod. Zaradi močnih premikov, ki jih je povzročil novi gospodarski sistem, teh pojavov ne smemo ocenjevati statično. Res je, da

so velike težave zaradi pomanjkanja sredstev, vendar je čutili dobro voljo. Kulturno prosvetna dejavnost bo v bodočnosti dobila pripadajoč prostor in pomen. Podjetja ji bodo nato, ko se bodo utrdila, morala posvečati več pažnje in stremeti za tem, da bodo kulturno prosvetno dejavnost navedovala na podjetje, saj je od kulturne prosvetnosti človeka odvisen njegov odnos do kolektiva, podjetja in družbe kot celote. Kulturno delo vpliva na oblikovanje in humanizacijo človeka ter odnosov med ljudmi, prav človek pa je v našem razvoju največja vrednota in najpomembnejši ustvarjalec. Kulturno prosvetno dejavnost bomo morali zato v bodočnosti ocenjevati s širšimi merili. Zrasti bo moral zato v bodočnosti ocenjevati s širšimi merili. Zrasti bo moral zato v bodočnosti ocenjevati s širšimi merili. Zrasti bo moral zato v bodočnosti ocenjevati s širšimi merili.

V turek, 27. junija, je bila v Novem mestu redna seja upravnikov delavskih in ljudskih univerz, seji pa so prisostvovali tudi predsedniki nekaterih občinskih odborov Socialistične zveze. Po uvodnem poročilu o delu univerz, v katerem je predsednik komisije za ideološko izobraževanje v novomeškem okraju Marjan Lah orisal nekatere spremembe v zvezi z novim načinom izobraževanja se je razvila živahna razprava, v kateri so povedali, kakšno naj bo prihodnje delo delavskih in ljudskih univerz. Več bomo o posameznih vprašanih poročali v prihodnji številki.

Bo novomeška knjižnica le dobila prostore?

Svet za kulturo pri občinskem ljudskem odboru v Novem mestu je na zadnji seji razpravljalo o knjižnicah, njihovih pogojih dela in dotiranju. Clani sveta so sklenili, da bodo pripravili občinskemu ljudskemu odboru, naj doleti novomeški javni knjižnici prostor poleg sedanje knjižnice. Številno izposojevalcev knjig stalno narašča, knjižnica pa ima le nekaj kvadratnih metrov prostora. Zaradi pomanjkanja prostorov tudi ne more kupiti novih knjig, ker jih ne bi imela kam dati. V nič kaj bližnjem položaju niso nekatere knjižnice v občini, med njimi tudi šentjernejska in bršlinska. Predlagana rešitev za novomeško knjižnico bi bila le začasna. V načrtu je namreč dozidava sedanje študijske knjižnice, ki naj bi jo opravili v treh etapah. V zgradbene prostore bi se razen študijske knjižnice preselile še ljudska in pionirska knjižnica, zgrajena pa bo tudi razstavna dvorana.

O vlogi delavskih in ljudskih univerz

V turek, 27. junija, je bila v Novem mestu redna seja upravnikov delavskih in ljudskih univerz, seji pa so prisostvovali tudi predsedniki nekaterih občinskih odborov Socialistične zveze. Po uvodnem poročilu o delu univerz, v katerem je predsednik komisije za ideološko izobraževanje v novomeškem okraju Marjan Lah orisal nekatere spremembe v zvezi z novim načinom izobraževanja se je razvila živahna razprava, v kateri so povedali, kakšno naj bo prihodnje delo delavskih in ljudskih univerz. Več bomo o posameznih vprašanih poročali v prihodnji številki.

Deset let Slovenske izseljenske matice

Slovenska izseljenska matica je bila ustanovljena pred desetimi leti - 9. januarja 1951 - na načelih rodoljubnega sodelovanja in posredovanja kulturnih dobrin našim izseljencem, njihovim organizacijam in društvom. Z dostojnim izvajanjem teh nalog si je Slovenska izseljenska matica pridobila zaupanje in si na široko utrla pot v domači vse državi, kjer so naseljeni naši ljudje. Ustanovitev take organizacije pa je narekovala tudi dolžnost do izseljenih rojakov, ki so prispevali pomemben delež k osvoboditvi naših narodov in povojni graditvi.

V desetih letih je Slovenska izseljenska matica zabeležila nad 5.000 obiskovalcev iz prekomorskih in nad 15.000 rojakov iz evropskih držav. K tako številnim obiskom domovine je prav gotovo največ pripomogel velik ugled, ki ga uživa danes Jugoslavija v svetu.

Slovenska izseljenska matica posveča izseljencem na obisku vse pozornost. Na obmejnih postajah organizira zanje sprejeme, nato pa prireditve, ogleda in izlete, med »izseljenskim tednom« pa tudi krožno potovanje po Jugoslaviji. Med ameriški rojaki so zlasti poznani sedaj že ustaljeni vsakoletni ameriški pikniki v starem kraju.

Trden most med staro in novo domovino sta matični publikaciji, »Rodna gruda« in Slovenski izseljenski koledar. S posiljanjem teh dveh publikacij, številnih slovenskih knjig, notnega gradiva, gramofonskih plošč, filmov ter s posredovanjem gostovanj domačih umetniških ansamblov med izseljenci Slovenska izseljenska matica seznanja rojake s splošnim napredkom Jugoslavije, ohranja in podaljšuje slovensko narodno življenje med našimi ljudmi v tujini, pri njihovih potomcih pa tudi zavest narodnega porekla.

Ob desetletnem jubileju se Slovenska izseljenska matica zahvaljuje vsem rojakom po svetu za prijateljsko sodelovanje, za njihovo pomoč pri širjenju resnice o novi Jugoslaviji, za njihovo materialno pomoč našim številnim ustanovam in želi, da bi se krog naših prijateljev še razširil in naše delo v korist slovenskih izseljencev še poglobilo!

Program osrednje proslave »IZSELJENSKEGA TEDNA« 1961

- 2. julija: Ob 8. uri zvečer sprejem in pozdrav gostov iz drugih republik v hotelu »Bellevue«. Svečana večerja.
- 3. julija: Ob 8. uri zjutraj zbirališče v poslovalnici »KOMPASA«. Skupen ogled mesta Ljubljane z avtobusi; izlet na Ljubljanski grad in ogled Muzeya narodne osvoboditve. Ob 13. uri skupno svečano kosilo v hotelu »Bellevue«. Ob 20. uri slavnostna gledališka predstava na čast izseljencem. Prenočišče v hotelu Union.
- 4. julija: Po zajtrku odhod z avtobusi v Postojno in ogled svetovno znane Postojnske jame. Nato celodnevno praznovanje »Dneva borec« in ameriškega »Dneva nedvisnosti« s VI. tradicionalnim ameriškim piknikom v starem kraju. Večerja in prenočišče v Postojni.
- 5. julija: Zajtrk v Postojni, nato odhod proti Bledu. Med potjo obisk grobov talcev v Dragi. Po prihodu na Bled ogled kraja, Blejskega gradu in izlet s čolni na Blejski otok. Ob 13. uri skupno kosilo na Bledu. Popoldne prosto: možnost kopanja v jezeru ali izleti v okolico. Zvečer prijetna zabava in prenočišče na Bledu.
- 6. julija: Po zajtrku povratek v Ljubljano.

»BOREC« za jubilejno leto

Spet je izšla vrsta knjig pri kulturno-prosvetnem-zgodovinskem zavodu »BOREC« v Ljubljani, ki je svoj letošnji knjižni program v celoti posvetil počastitvi dvajsetletnice začetka revolucije. Prav gotovo bo imel letos »BOREC« bogato in hvaležno žetev, saj si ves njegov kolektiv kar naprej prizadeva dati na naš knjižni trg od dobrega najboljši.

»Ljubezan za roščkami« je kronika mladega makedonskega pisatelja Koča Urdina; posvetil jo je življenju, delu in smrti narodnega heroja, revolucionarja in prvoborca Blagoja Jankova-Mučeta. Vse-skozi pa je pričujoča tudi predvojna in medvojna zgodovina Makedonije, razvoj NOB v

teji naši deželi (zlasti v nekaterih makedonskih mestih). Knjiga, ki nas hkrati uči in daje užitek.

V elitno oficirsko menzo nemških osvajalcev v Nišu je nekega junjskega večera 1941 priletela bomba; 20 oficirjev je obležalo mrtvih. Na mah je bilo konec nadutega nemškega šopirjenja; začel se je organiziran boj proti okupatorjem v niškem okrožju. Aleksander Vojnovič, ki je takrat vrgel med Nemce bombo, je o tem delanju napisal napeto knjigo »Hotel Park«. Napisano je verito in s spretnim pesom.

V knjižni zbirki »DOKAZI« - doslej so v njej izšle knjige: Celjski Stari pisar, V obsevu podzemlja. Bolnica Franja, Kragujevska tragedija - so te dni izšle še »Mučniške Begunje«, ki jih je napisal dr. Janez Gerčar. Drobno knjižno delo pretresljivo govori o vseh strahotah nemškega fašizma in o junastvu žrtev, ki so šle skozi pekel mučnice v Begunjah.

V zbirki »VIHARNI ČASTI« pa je izšla tretja knjiga: »Spomini na partizanska leta«. Medtem ko sta 1. in 2. knjiga iz te zbirke obsegali natisk najlepših radijskih oddaj »Se pomnite, tovariši«, je 3. knjiga posvečena desetletnici revije BOREC. Ponatisnjeni so nekateri najlepši prispevki različnih avtorjev, ki jih bomo vedno jemali v roko z vsem spoštovanjem in z vedno enako napestvom. To so resnični dogodki iz najbolj viharnih časov vseh vinarjev, kar smo jih v naši tisočletni zgodovini prešli.

Eden najhujših udarcev je zadel ustaške krovolce, ko je v NOB iz okupiranega Zagreba odšel med partizane sivolasni slavni in najbolj popular-

Akvarel stoletij v Novem mestu

V turek popoldne, 27. junija, so v drugem nadstropju gimnazije odprli razstavo reprodukcij akvarelov svetovnih mojstrov v zadnjih stoletjih. Izbor je pripravil UNESCO, novomeško razstavo pa Okrajni svet Svobode in prosvetnih društev

v Novem mestu s sodelovanjem Kulturno-prosvetnega sveta Jugoslavije. V imenu Okrajnega sveta Svobode in prosvetnih društev je razstavo odprl književnik Severin Šalj in poudaril, da pomeni ta razstava za novomeške ljubitelje likovne umetnosti velik kulturni dogodek. O slikarskih zvrsti, v kakršni je prikazanih 72 akvarelov, je

spregovoril akademski slikar Vlado Lamut in podrobneje razlagal značilne slike - tokrat žal, maloštevilnim obiskovalcem.

Razstava je vsekakor zanimiva in bo nudila obiskovalcu splošen pregled nad dosežki svetovnega slikarstva, saj si bo lahko ogledal dela umetnikov z daljnega vzhoda, ki so živeli pred nekaj stoletji, pa vse do sedaj živečega Picassa. Zato obisk razstave zelo priporočamo.

VLADO LAMUT: Mladenka (1960)

Prometna vzgoja na brežiški osnovni šoli

Pred II. osnovno šolo v Brežicah je bilo v sredo zjutraj nenavadno živo. Marsikdo mimo idočih se je spraševal, kaj neki se delajo otroci v šoli, ko je pouka že konec. Odgovor učencev, ki so se tokrat zbrali s kolesi: »Pravkar opravljamo izpite iz prometne vzgoje.«

Predmet, ki vsekakor zasluži vlogneje mesto v izobraževanju mladih, smo na naši šoli uvedli v II. polletju za vse učence višjih razredov. Med šolskim letom so poslušali predavanja o prometni vzgoji, nato pa svoje znanje pokazali pri praktični vožnji s kolesi skozi mesto. Na pregi so člani komisije ocenjevali pravilnost vožnje pri vsakem posamezniku.

Vendar praktični del ni zadostal za znak AMZ, temveč so učenci

pisмено odgovorjali še na 18 vprašanj iz prometne vzgoje. Pozitivni odgovori in dobca ocenja pri vožnji sta pogoj, da se učencem prizna druga zvezda.

In rezultati? Od 206 kandidatov jih je vožnjo opravilo brez napačne 2%, ostali pa le z manjšimi napakami.

Znanje, ki so ga učenci pridobili pri urah prometne vzgoje, bo vsekakor vplivalo na njihovo varnost pri vožnji, s tem pa tudi na varnost na cesti sploh.

V. J.

V vsako hlvšo Bele krajine, Spod. Posavja in Dolenjske: DOLENJSKI LIST!

Mala galerija plastik v Kostanjevici

Letošnji mednarodni simpozij kiparjev v Portorožu in Kostanjevici je vzbudil splošno zanimanje med našimi ljudmi, zlasti pa med ljubitelji likovne umetnosti, ki se bodo tokrat lahko seznanili z nekaterimi priznanimi umetniki evropskih in azijskih držav. Namen srečanja umetnikov je pravzaprav prikazati nastajanje umetnin iz preprostih materialov, lesa in kamna, hkrati pa bo simpozij srečanje umetniških smeri; oziroma tokov modernega, lahko rečemo, izrazito abstraktnega izražanja.

V Kostanjevici se bo simpozij začel 4. julija. Umetniki bodo predvidoma delali v dopoldanskem času od pete do desete ure, vmes pa bo potekal in čas za razgovore z novinarji in drugimi obiskovalci, popoldne pa bodo nadaljevali in delali nekako od sedemnajste do dvajsete ure. Plastike bodo dobile dokončno obliko šele po dveh mesecih, od 3. do 5. septembra pa jih bo ocenila nacionalna žirija, ki jo sestavljajo ljubljanski, mariborski, zagrebški in beograjski stro-

kovnjaki. 11 plastik bo potem razstavljenih v Kostanjevici na prostem. Vsa dela ostanejo v novomeškem okraju kot last organizatorja simpozija OLO v Novem mestu, umetniki pa bodo zanje dobili primerno odškodnino. V tem je tudi razlika letošnjega simpozija od avstrijskega, ki je bil lani; takrat so dela odkupovali posa-

Krajevni odbor Šentjerneji o šoli

Na zadnji seji krajevnega odbora v Šentjerneju so razpravljali o gradnji šole, ki jo bodo začeli graditi prihodnji mesec. V šoli bo 10 učilnic in vsi pripadajoči prostori. Prvi, razkošnejši načrt za gradnjo šole bi zahteval 130 do 140 milijonov dinarjev sredstev, zato so se raje odločili za skromnejšega, ki zahteva le 75 milijonov in hkrati omogoča šolo tudi pozneje, če bo potrebno, še dograjevati. Prebivalci pridno sodelujejo pri zbiranju sredstev za gradnjo. Doselej so zbrali za približno 500

tisoč dinarjev lesa raznih vrst in obljubili v obliki prostovoljnega dela in voženi prispevati še 2 milijona dinarjev. Gradbeni odbor je les, da se ne bi kvaril, ker ga je lep čas ne bodo potrebovali, prodal Milozarstvu v Šentjerneju.

Gorje omahljivcu in strahopetnežu!

(Odlomek iz knjige »S PARTIZANI« Vidimira Nazorja - Izdal »BOREC« v Ljubljani v počastitev dvajsetletnice začetka vstaje jugoslovanskih narodov)

Nekje v Hercegovini, marca 1943. Tovariši in bratje Dalmatinci! Od nekdaj veličastnih planin, ki tvorijo zaledje vašim jadranskim obalom, vam pošiljam pozdrav in tele besede!

Pobegnili sem iz suženjstva in sramote tako imenovane »Nezavisne države Hrvatske«, da se tukaj nadiham svobode in da se prežmem s čustvom narodne časti in človeškega dostojanstva. Izpostavil sem se trdemu življenju, pomanjkanju najskromnejšega udobja, telesnim naporom in trpljenju, ko spim včasih pod drevjem, s kamnom pod glavo, toda Človek v meni se je osvobodil teže, dobil nove peruti, našel cilj, h kateremu mora težiti v teh dneh, ki niso usodni le za naš narod, marveč tudi za vse človeštvo.

Kako beden je, kdor sedi v tem usodnem spopadu in obračunavanju na hišnem pragu, pa premišlja strahopeten, mlahav in neodločen samo o svojih drobnih osebnih koristih!

Bratje in tovariši iz moje rojstne pokrajine; nihče nam ne more očitati, da smo bili kdajkoli omahljivi. Ljudje brez ponosa in brez hrblenice, krotka človeška čreda v tuji suženosti. Pri nas je bila ustanovljena starodavna hrvaška država pod narodnimi vladarji; bili smo se s Be-

nečkami in branili naše zalive in otoke; Neretljani so bili strah in trepet nekdanjih Benečanov na morju; senjski uskoki so bili naše primorske krvi. Ravni Kotari so bili zibelka junaških src; zagorski Dalmatinci so se bili s Turki, a v zadnjem času so se Poljčani upirali generalom velikega zavojevalca cesarja Napoleona; pri Visu smo potapljali ladje italijanskega generala Persana, uničili sta jih spretnost in pogum dalmatinskih mornarjev.

Hrvaški ponos, hrvaška kljubovalnost in hrvaško junastvo so se izpričevali skozi stoletja v delih naših očetov in pradedov.

Omahljivost, ravnodušnost, prilaganje avtoritativnim zahtevam, upogibanje vratu pred roparjem in pred krvnikom, odrekanje svojemu jeziku in svojim občutjem, plazenje pod tujevo peto; vse te sramote in vse te grde lastnosti niso nikoli umazale Dalmatince.

In ga ne bodo niti v teh dneh, ki jih preživljamo zdaj.

V zaledju Dalmacije se je razplamtela in gori z vedno večjo močjo partizanska vojna proti fašizmu. Hrvači in Srbi, katoliki, pravoslavni in muslimani, krepko združeni v nesreči, so se dvignili proti okupatorju, proti Nemcem, Italijanom in njihovim blapocem ter sužnjem, usta-

šem in četnikom, ki požigajo hiše, koljejo ljudi, uničujejo premoženja, vasi in mesta.

All se damo zaklati in iztrebiti za zmeraj ali pa se upremo in se obranim.

Tretjega ni.

Gorje omahljivcu in strahopetnežu!

Zanj ni rešitve; zgrabil ga bo vihar, pa če bi se še tako sklanjal, varoval ali skrival.

Tovariši in bratje Dalmatinci!

Partizani so sestavili sami in brez kakršnekoli pomoči iz nekdanjih posameznih, skoraj neoboroženih skupin čete in bataljone, brigade in divizije, razrasli so se v korpuse, v celo vojsko, ki - pod dobrim vodstvom in zmeraj boljše oskrbovana - blje v naši deželi tujeja, mu prizadeva škodo in težave, blje, preganja in kaznuje pa tudi četnike in ustaše ter brani ljudstvu življenje in premoženje.

Njen končni cilj je pregnati tujeja iz vseh naših pokrajin, očistiti jih domačih izdajalcev, uvesti nov družben red, ne da bi komu jemala vero očetov, tlačila narodna čustva, jemala pravico lastnine.

Naši napori so veliki, kajti sovražnikov je veliko in so močni, vendar naša moč neprestano, iz dneva v dan raste in množe se naši uspehi, področja, ki jih osvobajamo, pa se kar naprej širijo.

nja se - kjerkoli - zbirati, se organizirati in vstopati v preizkušeni in uspešni partizanski boj.

Obstaja že cela hrabra dalmatinska partizanska divizija, a Dalmatinci so se izkazali že tudi pri osvoboditvi Jajca, Prozora in Jablanice.

Vsaka dalmatinska gora naj se spremeni v partizansko trdnjavo, vsak naš zaliv v gusarsko gnezdo proti roparjem našega morja, vsak naš otok v skalo, ob kateri se bo razbila ladja grabežljivega okupatorja!

Dalmatinsko Zagorje in Primorje naj vstane kot en moč!

Vse je mogoče, če se hoče!

Tovariši, vstopajte v partizanske vrste, uprite se, začnite kar najživahnije delovanje, kjerkoli in kakorkoli, in uspeh je gotov, zmaga nam ne uide.

Tudi mi pomagajmo Slovanstvu! Proslavimo Hrvaščino, ki so ga izdajali in omahljivo umazali! Tudi mi Dalmatinci bodimo delavci na novi stavbi človeške usode!

Varujmo svojo čast in svoj obraz! In ko nas bo ovenčala zmaga, bomo s ponosom zrl na pretekla napore in muke.

Veselili se bomo novega, pravičnejšega družbenega reda in sreče svojega naroda in svojih družin pa rekli:

Tudi mi smo prispevali uničenju Zla in povišanju Dobrega.

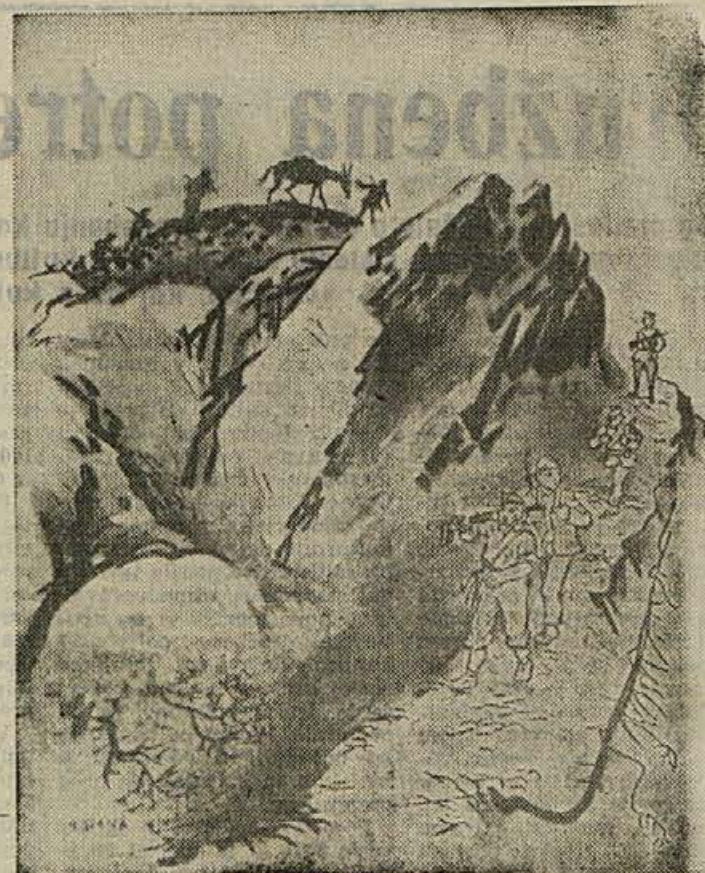
Tudi mi smo vredni živeti na goncu božjem v novi bratski zvezi osvobojenih in prerojenih narodov.

Jakov Ševinc: Detalj z novega kipa na Gričku v Crnomlju

S.G.P. »PIONIR«

V vseh dosedanjih gibanjih, v zavestnih socialističnih akcijah, v radostih in stiskah človeštva smo jugoslovanski komunisti zmerom pogumno, z visoko dvignjeno glavo gledali naravnost v oči slehernemu položaju. Zato se s ponosom spominjamo prehojenih 20 let in pozdravljamo letošnji DAN BORCA!

NOVO MESTO

Pozdrav vsem, ki so sodelovali v naši revoluciji in nadaljujejo z izgradnjo socialistične domovine!

»Keramika«

NOVO MESTO

Ponosni smo na velike pridobitve naše borbe in revolucionarno preobrazbo dežele! Ponosni smo na naše borce in na slavno partizansko vojsko, ki nam je priborila svobodo!

Trgovsko podjetje

»IZBIRA«

NOVO MESTO

Ustvarjamo obilje dobrin za lepše in boljše življenje naših ljudi! To je nadaljevanje leta 1941 začete vseljanske revolucije naših narodov!

Občinski ljudski odbor
Občinski odbor Zveze borcev
OBČINSKI ODBOR ZVVI
OBČINSKI ODBOR ZROP
NOVO MESTO

Pozdrav vsem borcem in aktivistom iz NOV s področja novomeške občine!

Vsakemu po njegovih sposobnostih, vsakemu po njegovih potrebah — za to se borimo vsa povojna leta in s tem nadaljujemo bitko za socializem, začeto z našo revolucijo!

Občinski komite ZKS NOVO MESTO Občinski odbor SZDL MESTO

Pozdrav vsem prvoborcem, aktivistom in voditeljem naše revolucije!

Pozdrav vsem borcem NOV, pozdrav vsem graditeljem socializma!

TRGOVSKO PODJETJE

»ŽITO«

Ljubljana — skladišče

NOVO MESTO

Slava in čast vsem padlim borcem, graditeljem nove Jugoslavije!

Kmetijska zadruga

NOVO MESTO

Iskrene čestitke za DAN BORCA!

Delovni kolektiv
TISKARNE
KNJIGOVZNICE
KARTONAŽE

Knjigotisk

NOVO MESTO

čestita ob 20. obletnici vstaje in za DAN BORCA vsem pripadnikom naše partizanske vojske, vsem aktivistom iz NOV in vsem borcem za socializem!

Ob DNEVU BORCA in slavni obletnici naše revolucije iskreno pozdravljamo bivše partizane, želeč jim tudi v izgradnji socializma bleščečih uspehov!

TRGOVSKO PODJETJE

»PETROL«

Ljubljana — skladišče

NOVO MESTO

Kolektiv podjetja

»ELEKTRO«

Novo mesto

se pridružuje čestitkam delovnih kolektivov ob 20-letnici vstaje in DNEVU BORCA!

Iskrene pozdrave in tople čestitke vsem članom Zveze borcev!

OBRTNA DELAVNICA

»Tapetnik«

NOVO MESTO

Vodna skupnost Dolenjske

Zivel 4. julij — DAN BORCA!

Zivel 22. julij — DAN VSTAJE!

Vse, kar smo doslej naredili, smo naredili skupaj z našo Partijo, vse, kar je narejeno — vse je naredila Partija skupaj z ljudstvom!

Članom ZB in ZVVI najpriskrneje čestitam!

Industrija obutve

NOVO MESTO

Pozdrav DNEVU BORCA — prazniku jugoslovanskih narodov!

Okrajni ljudski odbor

Okrajni odbor Zveze borcev

OKRAJNI KOMITE ZKS

OKRAJNI ODBOR SZDL

OKRAJNI ODBOR ZROP

OKRAJNI KOMITE LMS

OKRAJNI ODBOR ZVVI

OKRAJNI SINDIKALNI SVET

NOVO MESTO

Tovarišem in tovarišicam, ki so se v času NOB hrabro borili v enotah naše partizanske vojske, aktivistom, ki so na terenu opravljali neprecenljive usluge in vsem, ki so sodelovali z NOB — priskrne čestitke s toplimi pozdravi ob 20. obletnici naše ljudske revolucije!

DELOVNI KOLEKTIV PODJETJA

»Kremen«

NOVO MESTO

pozdravlja dvajsetletnico revolucije – za dan borca pa pozdravlja in čestita vsem borcem in aktivistom NOB!

Tople čestitke za DAN BORCA in za 20. obletnico vstaje naših narodov!

Knjigarna n papirnica
Gostilna
»Lovski rog«
ČRNOMELJ

Ob DNEVU BORCA, našem prazniku, znova poudarjamo: vse sile za nenehen razvoj proizvodnih sil! Le to je pot do višje življenjske ravni!

Kmetijsko gozdarsko posestvo
NOVO MESTO

Pozdrav vsem prvoborcem, aktivistom in voditeljem naše revolucije!

Kmetijska zadruga
METLIKA

TRGOVSKO PODJETJE

Straža

pozdravlja vse, ki so sodelovali v naši revoluciji in nadaljujejo z izgradnjo naše socialistične domovine!

Ponosni smo na velike pridobitve naše borbe in revolucionarno preobrazbo dežele, ki stopa med industrijsko razvite države!

Občinski ljudski odbor Trebnje

Občinski komite ZKS – Občinski odbor ZB – Občinski odbor SZDL – Občinski odbor ZROP – Občinski odbor ZVVI ter ostale organizacije in društva

Pozdrav dvajsetletnici revolucije in vsem, ki so v njej sodelovali!

Občinsko podjetje
»REMONT«
MIRNA PEČ

Pletilnica v Dobovi

pozdravlja vse borce za svobodo napredek in mir, za srečnejše življenje vsega človeštva!

Prelita kri, napori in trpljenje naših narodov niso bili zaman: izbojevali smo si svobodo in gradimo svoj dom in svetle perspektive! Pozdravljamo 4. julij – DAN BORCA, praznik vseh jugoslovanskih narodov!

»IMPERIAL«

tovarna čokolade in likerjev, Videm-Krško

Vsem delovnim ljudem naše republike pošiljamo borbene pozdrave za 4. JULIJ 1961!

Mizarsko podjetje
»HRAST«,
Šentilovrenc

Prisrčne pozdrave vsem jugoslovanskim revolucionarjem!

Elektrotehnično podjetje Novo mesto

Razvijamo in krepimo socialistični demokratizem, veliko pridobitev naše revolucije!

Splošno obrtno podjetje
VIDEM-KRŠKO

Živel DAN BORCA — 4. julij!

DELOVNI KOLEKTIV PODJETJA

Mesoizdelki

MOKRONOG

pozdravlja vse borce NOV, graditelje jugoslovanske socialistične skupnosti in jim čestita za DAN BORCA!

Za DAN BORCA, za DAN VSTAJE in ob 20. obletnici naše ljudske revolucije čestitamo narodom Jugoslavije!

„MESO“

VIDEM-KRŠKO

Bodimo še naprej zvesti revolucionarnemu ustvarjalnemu duhu marksizma! Naj živi DAN BORCA – naš veliki praznik! Naj žive vsi nekdanji borci in aktivisti!

Občinski ljudski odbor Metlika

OBČINSKI KOMITE ZKS ● OBČINSKI ODBOR ZB ● OBČINSKI ODBOR SZDL ● OBČINSKI ODBOR ZROP ● OBČINSKI ODBOR ZVVI ● OBČINSKI KOMITE LMS

Priporočamo se za nakup in čestitamo udeležencem NOB za DAN BORCA ter za 20-letnico ljudske revolucije v FLRJ!

TRGOVSKO PODJETJE

„PROMET“

VIDEM-KRŠKO

Nezlomljiva enotnost naših narodov je dragocena pridobitev NOV. Ob 4. juliju, DNEVU BORCA, se tega še prav posebej zavedamo. Iskreno čestitamo nekdanjim borcem in aktivistom iz vse Bele Krajine!

»BELSAD«

PREHRAMBENA INDUSTRIJA

ČRNOMELJ

Pozdrav dvajsetletnici revolucije in čestitke za 4. julij!

Trgovsko podjetje
»POTROŠNIK«
ČRNOMELJ

Svojim gostom, zlasti pa nekdanjim partizanom prisrčno čestitamo in se priporočamo za obisk v novem hotelu Lahinja!

GOSTINSKO

PODJETJE

ČRNOMELJ

Pozdrav narodom, ki se še bojujejo za svobodo, pozdrav narodom, Jugoslavije ki so jim vzgled!

TRGOVSKO PODJETJE, Trebnje

Med NOB je bila skovana nezlomljiva enotnost Titove Jugoslavije, v kateri korakata složno po isti poti delavski razred in vse naše ljudstvo!

DANA

destilacija, tovarna likerjev, sadnih sokov, promet z vinom, pivom, gostinstvo
MIRNA NA DOL.

Delovni kolektiv in organ samoupravljanja

Pozdrav vsem borcem, podoficirjem in oficirjem v vrstah JLA – slavne naslednice naših partizanskih brigad!

Za obisk se priporoča

Zdravilišče
Šmarješke Toplice

Trgovsko obrtno podjetje

Naši izdelki MOKRONOG

čestita za 4. julij vsem udeležencem NOV in članom Zveze borcev, zlasti pa prebivalcem Mokronoga za krajevni praznik!

Za DAN BORCA in krajevni praznik čestita

Telekomunikacije

Industrijsko podjetje za elektrovezve – obrat

Mokronog

Okrajnega zavoda za socialno zavarovanje v Novem mestu

s podružnicami: Brežice, Črnomelj, Videm-Krško z izpostavo v Sevnici

iskreno pozdravljajo in čestitajo vsem nekdanjim borcem in voditeljem naše slavne partizanske vojske, želeč jim tudi v izgradnji socializma mnogo uspehov!

Okrajna zadruga in Okrajna kmetijsko gozdarska zbornica, Novo mesto

Nadaljujmo delo naših revolucionarjev in vlagajmo vse sile za napredek in socializacijo vasi!

Dolenjski list še vedno vodi

Naše predstavnike v napovedovanju športne napovedi moramo pohvaliti. Redno so med najboljšimi in četudi je v kakem kolu kolic presenečen, vmlaj vsaj pet ali šest zadetkov.

Lep uspeh v zveznem merilu

Po uspešnem nastopu na republiškem turnirju mladincev v namiznem tenisu (tam je osvojila 2. mesto) se je Irena Miklec (Partizani, Novo mesto) udeležila tudi zveznega turnirja, ki je bil preteklo sredo in nedeljo v železarskem središču Bosne in Zenice. Med desetimi najboljšimi mladinkami iz vse države je Mikleva delila 5.-6. mesto z Mitrovičev iz Zenice, ki je letošnja pionirska prvakinja FLB.

Priprave za državno prvenstvo

Zadnji junjski dnevi so polni toplote, sonce neusmiljeno pripekalo. Vse lase senca in se hladi v kriki, le 20 mladincev nogometarjev se tuji v tej vročini vneto pripravljajo na državno prvenstvo. Mladinci so se zbrali iz cele Slovenije, da bi v skupnem treningu v Novem mestu izpopolnili svoje znanje in zasedli kar najboljšo mesto na državnem prvenstvu. Trenirajo se naporni, trenerji zahtevni, časa je malo.

Ljudska tehnika - šola za strokovnjake

Na okrajnem občnem zboru Ljudske tehnike, ki je bil v nedeljo, 25. junija, v Novem mestu, so se spet križala mnenja, namreč kakšno dejavnost naj zajame ta organizacija in v kakšnih oblikah naj se razvija v prihodnje. V razpravi, v kateri je sodeloval tudi predsednik okrajnega odbora Socialistične zveze delovnega ljudstva v Novem mestu, Viktor Zupančič, so poudarili, da mora biti Ljudska tehnika vključena v komunalno dogajanje, njena naloga pa je krepitev izobraževalni sistem, torej tisto znanje, ki ga človek ne more dobiti v šoli, tovarni in kjerkoli je dela.

Uvodna poročila so temeljito razpravljala o dobrih in slabih straneh dosedanje dejavnosti Ljudske tehnike, pri čemer so ugotovljala, da za tehnično dejavnost ni bilo pravega zanimanja in tudi ne pomoči drugih organizacij, da pa nekatera društva kljub temu dosega dostojno raven kvalitete in kvantiteta dela. Imamo vse premalo sposobnega tehničnega kadra, da bi mogli tehnično dejavnost razviti do popolnosti, kakršno zahteva splošen razvoj gospodarstva.

vedno upoštevali načelo, da ni dovolj poznati svojega delovnega mesta (kar bi veljalo za delavce in tehnične osebe v proizvodnji), pač pa bi moral vsakdo dobiti vsaj splošne pojme o drugih tehničnih zvrsteh, tehnične zvrsti se torej med seboj ne smejo izključevati, ampak dopolnjevati.

Ljudska tehnika, ki vzgaja, krepi in vodi bodoče strokovnjake do določenega mesta v proizvodnji, ima veliko težav pri izpolnjevanju programa. Že dokaj slaba povezava z občinskimi odbori LT, nedeljavni koncilij za poživitev tehnične dejavnosti in še vrsta drugih problemov skušajo zmanjšati njeno vlogo; če pa bomo razvijali njeno dejavnost v skladu z resničnimi potrebami in če bo LT res družbeno aktualna, bo njeno delo slej ko prej uspešnejše. Potrebo bo začel razmišljati o gradnji tehničnih domov, ki bodo še bolj mikali ljudi, da se bodo začeli zanimati za dejavnost te široke ljudske organizacije.

NAS OBISK

»Nisem razočarana...«

»Naj odgovorim kar preprosto: doma sem v Krmelju, učim pa v Trzinu. V službi sem drugo leto.« V Krmelju jo poznajo vsi in tudi v Trzinu. Pravi, da je Gusta Stanogl najljubša prizadevna učiteljica v tem rudarskem predelu. Zlasti je priljubljena med otroki. »Kar 42 otrok učim,« je povedala.

la nekaj let, in vsega, kar je doživela v zgodnji mladosti. »Ali ste se že dokončno živeli v vlogi učiteljice na vasi?« »Mislim, da še ne. Rada pa bi še študirala: defektologijo ali mladinsko psihologijo. Ne razumem, zakaj se vsi tako hitro zadovoljujejo s tem, kar so se naučili v srednji šoli. Meni se namreč šele zdaj poraja želja, da bi študirala, kajti spoznala sem, da me položaj — biti nekje učiteljica — ne zadovoljuje. Toliko novega in lepega sem se v tem kratkem času naučila! Razkrivajo se nove, še nezanežane oblike dela; do tega hočem. Vsak dan doživim kaj novega. Tega mi pa doslej šola ni dala.«

bi stanovala v Trzinu. Ko sem prišla z učiteljskega posla, da bom tam res imela vse, kar bom hotela. No, saj nisem razočarana...«

Krmelj je manjša industrijska središča, a se še razvija. Rudnik gradi nove bloke. Ljudi je vedno več. Osnovna šola pa ima samo štiri razrede. V Trzinu in Sentjanžu sta osemletki. Prav to je tudi vzrok, da domači učitelji poučujejo drugje. Učiteljica Gusta Stanogl je povedala, da bi bilo delo doma vse drugačno, lažje. »Več časa bi imela tudi za druge stvari, predvsem za mladinsko organizacijo.«

BRANKO ELZENER, predavatelj na Visoki šoli za telesno kulturo v Ljubljani: Presenetilo me je, da imate lepo urejene objekte. Vsi pogledi so za nas zelo primerni. Za hrano se restavracija trudi, da bi bila čimbolj prijetna. Vse je urejeno, da bi bilo prijetno. Vse je urejeno, da bi bilo prijetno.

Dviganje uteži: KOČEVJE : NOVO MESTO

Preteklo sredo je bilo v osnovnošolski telovadnici v Novem mestu prijateljsko srečanje dvigalcev uteži kočevskega in domačega Partizana. Srečanje ni bilo javno in je bilo predvsem namenjeno posredovanju izkušenj novomeških dvigalcev mladim dvigalcem iz Kočevja, ki so šele pred kratkim ustanovili svojo sekcijo pri Partizanu. To je bilo za goste iz Kočevja prvo tekmovanje, zato je razumljivo, da so podlegli novomeški ekipi, čeprav ta ni nastopila popolna. Gostje so pokazali precejšnjo moč, primanjkuje pa jim še tehnike dvigavanja. Končni rezultat dvoboja je 87,5 kg : 316,5 kg za novomeške Partizane.

»BOREC« - OKRAJNI POKALNI PRAVK V nedeljo je bila odigrana zadnja tekma za pokal v novomeški nogometni podzvezi. To pot sta se v Novem mestu srečala domači Borec in NK Brezice. Srečanje se je končalo z zmago domačinov 2:1 (1:0). Tekma je bila tipično prvenstvena, kljub vročini, ki je bila ta dan. Gladavcevi ni bilo veliko, saj je vse zavrnila krta. Tekma je bila vsekar ob neprimernem času. Borec se je tako plasiral kot predstavnik nogometne podzveze v republiški tekmovalni, v katerem bo sodelovalo 8 klubov, predstavnikov podzveze. Če jim bo zreb naklonjen, bomo imeli priložnost tudi v Novem mestu gledati kakšno zanimivo srečanje. Borec pa želimo mnogo uspehov pri nadaljnjem tekmovalju!

Slaba igra novomeških odbojkaric

Republiško odbojkarstvo prvenstvo za mladinke, ki je bilo preteklo nedeljo na Bledu, je prineslo precej razočaranja. To razočaranje gre na račun slabe igre. Glavni vzrok je v tem, ker ekipa ni bila vsgrana in ni pokazala niti najmanj poštovitosti. Prvo mesto so osvojile mladinke Fužinarja z Raven na Koroskem. Kljub veliki poštovitosti pa ni bilo pokazale, kakšne odbojke, kot bi jo lahko. Končni vrstni red je naslednji: 1. Fužinar (Ravne), 2. OK Jesenice, 3. OK Triglav (Kranj), 4. OK Branik (Maribor), 4. TVD Partizan (N. m.).

Imenovana je komisija za šah pri OZTK

Okrajni odbor Okrajne zveze za telesno kulturo v Novem mestu je na svoji sedli 12. junija imenoval člano Komisijo za šah, ki je prevzela celotno delo in nalogo bivše Okrajne šahovske zveze Novo mesto. V komisijo so bili imenovani dr. L. Golež, L. Mrvar, A. Radanovič, S. Štjar in A. Škerlj. Predsednik komisije je Slavko Štjar. Komisija ni nekaj dolgoletnih in zaslužnih odbojnikov bivše Okrajne šahovske zveze Novo mesto. (Nika Belopavloviča, Slavka Dokla, Leona Škrabla), ker so zaradi službene preobremenjenosti morali prenehati z aktivnim delom v šahovski organizaciji. Komisija za šah trehna imenovanim tovarišem za njihovo dolgoletno poštovitost in vestno delo iskreno zahvalju.

Imenovana je komisija za šah pri OZTK

Okrajni odbor Okrajne zveze za telesno kulturo v Novem mestu je na svoji sedli 12. junija imenoval člano Komisijo za šah, ki je prevzela celotno delo in nalogo bivše Okrajne šahovske zveze Novo mesto. V komisijo so bili imenovani dr. L. Golež, L. Mrvar, A. Radanovič, S. Štjar in A. Škerlj. Predsednik komisije je Slavko Štjar. Komisija ni nekaj dolgoletnih in zaslužnih odbojnikov bivše Okrajne šahovske zveze Novo mesto. (Nika Belopavloviča, Slavka Dokla, Leona Škrabla), ker so zaradi službene preobremenjenosti morali prenehati z aktivnim delom v šahovski organizaciji. Komisija za šah trehna imenovanim tovarišem za njihovo dolgoletno poštovitost in vestno delo iskreno zahvalju.

Balinarski pokal za Poštarja

Balinarski klub Zvezničar je organiziral 24. in 25. junija pokalni balinarski turnir na svojem igrišču pred Kurilnico. Udeležilo se ga je sedem ekip, kar je zelo lepo število za novomeške balinare. V soboto so bila izločilna tekmovalna, zmagovalci pa so se plasirali za finalni turnir. Rezultati predtekmovalja: Poštar: OBLO 13:3, Pionir: Zvezničar II 13:8, ONZ: Novotek 13:7, Zvezničar I: Zvezničar II 13:8. V finalni turnir, ki je bil v nedeljo dopoldne, so se plasirale ekipe Poštarja, Pionirja, ONZ in Zvezničarja I. Igrali so vsak z vsakim. Finalne igre so bile zelo lepe in borbene predvsem zaradi izenačenih ekip. Prijetno nas je presenetila ekipa Poštarja, ki je zmagala na vseh štirih tekmah ter zasluženost osvojila prvo mesto in pokal. Sicer je bila v igri z ONZ še na robu porazita, toda nasprotnik ni znal izkoristiti zaključnih krogele. TEHNIČNI REZULTATI: Poštar: Zvezničar 13:7, Poštar: Pionir 13:8, Poštar: ONZ 13:12, Zvezničar: Pionir 13:3, Zvezničar: ONZ 13:11, Pionir: ONZ 13:7. Končni vrstni red: 1. Poštar - 6 točk, 2. Zvezničar (4 točke), 3. Pionir (3), 4. ONZ - 0 točk.

Nogomet pripada mladini

Kot smo že poročali, trenira te dni v Novem mestu slovenska mladinska nogometna reprezentanca za državno prvenstvo, ki bo od 2. do 9. julija v Beogradu. Kdor zaide na novi stadion ali gre mimo telovadnice na Loki, lahko vidi, kako temeljit in naporen je trening nogometarjev. Trenirajo potekajo glavni v največji vročini, to pa predvsem zato, da se bodo mladinci privadili na vročino, ki jim bo velik nasprotnik tudi pri srečanjih v Beogradu. Da bi poleg kondicije in tehnike pridobili še na povezanosti in se vigrali, je bilo že odigranih nekaj prijateljskih srečanj. Tako so Eian premagali z 11:3 (5:0, 1:2, 5:1), igrali so trikatno po 30 minut, zato da je trener mladinske reprezentance preizkusil vse igralce. Eian ni bil kos razigranim mladincem, posebno ne v prvi tretlini. Drugo tekmo so igrali v Crnomlju proti Beli krajini in zmagali s 3:1 (2:0). Tudi to pot so mladinci igrali zelo dobro in so zasluženost zmagali. V programu je še srečanje z Borcec.

Brzopotezno prvenstvo LRS v Novem mestu

Sahovska zveza Slovenije je ponudila Komisiji za šah pri Okrajni zvezi za telesno kulturo Novo mesto izvedbo letošnjega brzopoteznega prvenstva Slovenije, kar je komisija sprejela. Turnir bo 16. julija v vaškoliški ulici, udeležijo pa se ga lahko vsi šahisti, ki žele SAH V SEVNICI 22. junija je bil v sevniški kolo-dvorski restavraciji šahovski brzoturnir Svobode. Udeležilo se ga je 15 šahistov. Do zadnjega kola so bila ostre borbe za prvo mesto. Ne pričakovano ga je zasedel Voljo Dvojmoč iz Boštana, ki je v zadnjem kolu premagal zmagovalca predzadnjega turnirja Dušana Brehliha. Rezultati: 1. Voljo Dvojmoč 13 točk, 2. Jože Koleč 12 točk, 3.-4. Pucej in Maurer po 11,5 točk, 5. Janko Blas 11 točk, 6. Dušan Brehli 10,5 točk, 7. Jože Timer 10 točk, 8. Ivan Franca 9 točk, 9. Eorostanski 6,5 točk.

»ZORA« lesna predelovalna industrija ČRNOMELJ

Pozdrav vsem prvoborcem, aktivistom in voditeljem naše revolucije za letošnji DAN BORCA in za 20-letnico revolucije!

»ZORA« lesna predelovalna industrija ČRNOMELJ

»ZORA« lesna predelovalna industrija ČRNOMELJ. Pozdrav vsem prvoborcem, aktivistom in voditeljem naše revolucije za letošnji DAN BORCA in za 20-letnico revolucije!

V PONEDELJEK, 10. JULIJA bo v NOVO MESTU žrebanje srečk JUGOSLOVANSKE LOTERIJE

Žrebanje bo ob 9. uri na Glavnem trgu. Pridite k žrebanju!

»ZORA« lesna predelovalna industrija ČRNOMELJ

»ZORA« lesna predelovalna industrija ČRNOMELJ. Pozdrav vsem prvoborcem, aktivistom in voditeljem naše revolucije za letošnji DAN BORCA in za 20-letnico revolucije!

»ZORA« lesna predelovalna industrija ČRNOMELJ

»ZORA« lesna predelovalna industrija ČRNOMELJ. Pozdrav vsem prvoborcem, aktivistom in voditeljem naše revolucije za letošnji DAN BORCA in za 20-letnico revolucije!

»ZORA« lesna predelovalna industrija ČRNOMELJ

»ZORA« lesna predelovalna industrija ČRNOMELJ. Pozdrav vsem prvoborcem, aktivistom in voditeljem naše revolucije za letošnji DAN BORCA in za 20-letnico revolucije!

Te dni popravljajo tudi cesto Novo mesto-Vavta vas-Dol Toplice. Potem, ko jim najprej zakrpajo luknje, jo obložijo še z drugo asfaltno prevleko. Na cesti, ki je vedno bolj živahna — vabijo nas Dolenjske Toplice z odprtim olimpijskim bazenom, Partizanski Rog in obnovljena cesta po dolini Krške skoki v Suho krajino! — so sedanja dela posebno pomembna. Ta predel je za turizem praveci še neodkriti in še vse premalo poznani dolenjski paradizi!

Vsem rudarjem našega okraja čestitamo za njihov praznik 3. julij in jim želimo nadaljnjih delovnih uspehov! Prizrčne čestitke tudi za DAN BORCA!

PREMOGOKOP IN GLINOKOP GLOBOKO

Opozorilo naročnikom

Pri vsaki spremembi naslova obvezno sporočite stari (dosedanji) in novi naslov, na katerega ste prejeli ali želite vnaprej prejemati naš tednik. Pri nakazilih denarja za naročnike, ki so pri vojakih, navedite vedno tudi točen naslov prejemnika časopisa.

UPRAVA LISTA

Lepo soče ovanje v Orenovici

V nedeljo, 18. 6. je bila v Orenovici praznovana 60-letnica GD v Orenovici. Sonce je prijetno grelo, tako da je bila praznovanja lahko na šolskem igrišču. Ob dveh popoldnih so prikorakali gasilci, gasilke, pionirji in častni članarji izprej tribun. Tu je govoril tov. Janez Šiško o delu in težavah, ki jih je imelo v tem razdobju društvo. Dal je tudi nekaj smernic za nadaljnje delovanje. Komandant brigade OGZ tov. Ludvik Selan je

društvo izročil diplomo ter mu čestital. Tov. Martin Cvelbar, predsednik občinske gasilske zveze Novo mesto, je izročil priznanja za dolgoletno službovanje članom tega društva. Po končanem govoru so nastopili pionirji. Nastop je treba pohvaliti, saj so se otroci naučili sami brez pomoči starejših. Pevski zbor pionirjev je pod vodstvom tov. Missona zapel nekaj izbranih pesmi. Deklice so pod vodstvom tovarišice učiteljice izvedle telovadni nastop.

sem zadovoljne starše, ki so z veseljem ogledovali delo svojih otrok in se tudi njihovi pripravi, tu si lahko videl ribse, zvezke, pridvižne zemljevide, vezene prtičke, blazine, lesene vozčke, punčke, avtomobilčke in drugo. Razstava je bila res vzorno urejena. Pri tem ima velike zasluge šolsko vodstvo. ANICA SELAN

2. julija: konjske dirke v Šentjerneju

Klub za konjski šport v Šentjerneju priredi v nedeljo, 2. julija, ob 14. uri na šentjernejskem dirkališču konjske dirke. Tekmovali bodo kasaški in galopski konji. Tudi letos bo hudo boj za prvo mesto, zato si ogledite to zanimivo prireditev. Za okrepljena priskrbljeno.

Novo iz Šmarjete

Na nedeljo, 18. junija, je prvič sestaj novi zadrugi svet kmetijske zadruga v Šmarjeti. Ob tej priliki so oblikovali tudi upravni odbor. Poročila o dejavnosti zadruga v prejšnjih letih so doglajala, da je zadruga kmetijstvo le doseglo uspehe, čeprav je bilo vedno težav. Na seji so se odločili, naj ostane zadruga še v prihodnje v Šmarjeti, če pa bi se morala združiti, pride v poštev le nova kmetijska zadruga, ker bi imela v tem primeru precej več ugodnosti, kot če bi se združila s šentjernejsko kmetijsko zadrugo.

Pionirji šmarješke osemletke so pred kratkim igrali štiridejansko »Kekec«. Z denarjem, ki so ga dobili, so šli na izlet po Slovenskem Primorju.

Na seji krajevne odbora v Šmarjeti, ki so ji prisostvovali tudi zastopniki množičnih organizacij, so razpravljali o novem komunalnem sistemu, o šolskih odborih, organizaciji šolstva in o zdravstveni dejavnosti. Menili so, da bodo sredstva, ki bodo ostala po ukinitvi šole v Šmarjetih Toplicah (če bo do tega prišlo), obdržali v Šmarjeti za gradnjo nove šole. Izvolili so odbor, ki bo reševal šolsko vprašanje, predvsem pa odločil o gradnji nove šole. V stari šoli se v dveh stavbah stiska čez tri sto učencev, sedanjih prostorov pa niso higijenski. Sola tudi nima vode. Nujno bi bilo rešiti vprašanje vodovoda in zdravstvene postaje v Šmarjeti. Ljudje hodijo k novomeškemu zdravniku in največkrat ne pridejo na vrsto. D.P.

Ob koncu šolskega leta je topliška osemletka priredila razstavo likovnih, tehničnih in drugih ročnih izdelkov ter nekaj risb. Razstavljeni predmeti so zelo lepo izdelani. Največ pozornosti je vzbudil model ladje z vgrajenim motorjem. Učenci topliške osemletke so razstavili tudi precej letalskih modelov, senčnikov za električne luči in hišice iz lepence. Več so razstavili fantje, manj dekleta. Na splošno je razstava govorila o trudu učencev in njihovih učiteljev, ki so pomagali izbrati najboljše izdelke.

Iznajdljivost topliških učencev

Na nekdanjem Gregorčičevem vrtu ob Vrhovčevi ulici je pretekli teden začelo podjetje Pionir kopati temelje za novo upravno poslopje Ljudske milice. V bližnji Sedlovi hiši na Glavnem trgu, kjer ima podjetje Obrtniki sodoben lokal, bodo sredi julija odprli še enega, ki je postavljen v stranski ulici. Tudi ta bo najmoderneje urejen; v njem bo tudi potrebščine za pripadnike JLA in športne rekvizite. Prenovitev lokalov bo stala okoli 3 milijone dinarjev. To je prvi moderen lokal v stranski ulici mesta.

Gibanje prebivalstva: rodila sta: Vajsa Fujs iz Poersterjeve ul. 2. dek. in Ana Sustaršič iz Nassehova ul. 12. dek. - deklica. - Poročila sta se: Franc Berus, čevljar iz Trdinove 43. in Ljudmila Dejak, uslužbenka iz Kettejevega dvorca. Umrli je Novljan Angela, delavka iz Kostlove ulice 2. - Poročila sta se: Vilma Božeklav, kuharica iz Partizanske ul. 4. ki je padla in si pokodovala desno roko.

Cerkljanci in Rdeči križ

O organizaciji RK v Cerkljah smo doslej pisali zelo malo, čeprav smo dosegli kar lepe uspehe. Januarja smo imeli tečaj RK za dekleta in žene. Pridobile so veliko, zato si takih tečajev še želimo. Naše območje je precej obširno in zavzema tudi hribovite predele. Iz tega razloga in zaradi temeljiteje propagande o pomenu in nalogah RK smo povečali stari 8-članski odbor na 15 ljudi. V odboru so ljudje, ki ne gledajo, kaj bodo dobili od RK, temveč so pripravljeni pomagati in delati. Prvi uspehi so že tu: na osnovi pravilnega tolmačenja smo v RK vključili 175 novih članov. Pri tem imata največ zaslug Stane in Marija Zabret.

Pred kratkim je naša organizacija 30 najpoboljšanih prebivalcev razdelila nekaj sladkorja, makaronov in mila. Na zadnji seji odbora smo sklenili, da bomo za nekaj vasi nabavili omarice za prvo pomoč. Ta material bodo predvsem dobile po več kilometrov oddaljene hribovite vasi. Nekaj ljudi pa bomo naučili vse o prvi pomoči. Tudi v prihodnje bomo imeli več akcij, ki bodo v korist delovnega človeka.

Naše območje je precej obširno in zavzema tudi hribovite predele. Iz tega razloga in zaradi temeljiteje propagande o pomenu in nalogah RK smo povečali stari 8-članski odbor na 15 ljudi. V odboru so ljudje, ki ne gledajo, kaj bodo dobili od RK, temveč so pripravljeni pomagati in delati. Prvi uspehi so že tu: na osnovi pravilnega tolmačenja smo v RK vključili 175 novih članov. Pri tem imata največ zaslug Stane in Marija Zabret.

Ameriški Slovenec med šentrupertskimi pionirji

Zadnji dan pouka. Izbrali smo učnost enega leta. Poslednji dan pouka smo izkoristili tako, da so šli pionirji osnovne šole v Šentrupert nabirati borovnice. Potrebujemo denar. Pionirski park belih brez, ki so ga sami napravili, bi radi še polepsali. Z denarjem, ki ga bodo dobili za borovnice, bodo napravili še več cvetličnih otokov. V ponedeljek, 19. junija, je šel z njimi tudi simpatični rojak James Pekol, ki velikokrat pride iz Amerike na obisk v preljubi Šentrupert. Kako prijetno je bilo! Postali so pravi prijatelji. Tovariš Pekol je ves čas z zanimanjem spraševal pionirje, kako se učijo in kaj delajo v šoli. Seveda vedno odprt mladim ustom ni zmanjkalo odgovorov. Njihov novi prijatelj je, kljub temu da je star že nad 70 let, dolgo časa hodil med njimi in čebljanja ni bilo konca. Ko so se dodobra spoznali, je tovariš Pekol šel sedet na gozdni obronek, kjer nas je počakal in se nam smejan slikal z borovničarji. Vse borovnice je kupil on, po vrh pa je podaril pionirski organizaciji 1000 dinarjev. James Pekol je že okrog 50 let v Ameriki. Rad se vrača v domovino in je kljub številnim

Cerkljanci in Rdeči križ

O organizaciji RK v Cerkljah smo doslej pisali zelo malo, čeprav smo dosegli kar lepe uspehe. Januarja smo imeli tečaj RK za dekleta in žene. Pridobile so veliko, zato si takih tečajev še želimo. Naše območje je precej obširno in zavzema tudi hribovite predele. Iz tega razloga in zaradi temeljiteje propagande o pomenu in nalogah RK smo povečali stari 8-članski odbor na 15 ljudi. V odboru so ljudje, ki ne gledajo, kaj bodo dobili od RK, temveč so pripravljeni pomagati in delati. Prvi uspehi so že tu: na osnovi pravilnega tolmačenja smo v RK vključili 175 novih članov. Pri tem imata največ zaslug Stane in Marija Zabret.

Pred kratkim je naša organizacija 30 najpoboljšanih prebivalcev razdelila nekaj sladkorja, makaronov in mila. Na zadnji seji odbora smo sklenili, da bomo za nekaj vasi nabavili omarice za prvo pomoč. Ta material bodo predvsem dobile po več kilometrov oddaljene hribovite vasi. Nekaj ljudi pa bomo naučili vse o prvi pomoči. Tudi v prihodnje bomo imeli več akcij, ki bodo v korist delovnega človeka.

Naše območje je precej obširno in zavzema tudi hribovite predele. Iz tega razloga in zaradi temeljiteje propagande o pomenu in nalogah RK smo povečali stari 8-članski odbor na 15 ljudi. V odboru so ljudje, ki ne gledajo, kaj bodo dobili od RK, temveč so pripravljeni pomagati in delati. Prvi uspehi so že tu: na osnovi pravilnega tolmačenja smo v RK vključili 175 novih članov. Pri tem imata največ zaslug Stane in Marija Zabret.

Ameriški Slovenec med šentrupertskimi pionirji

Zadnji dan pouka. Izbrali smo učnost enega leta. Poslednji dan pouka smo izkoristili tako, da so šli pionirji osnovne šole v Šentrupert nabirati borovnice. Potrebujemo denar. Pionirski park belih brez, ki so ga sami napravili, bi radi še polepsali. Z denarjem, ki ga bodo dobili za borovnice, bodo napravili še več cvetličnih otokov. V ponedeljek, 19. junija, je šel z njimi tudi simpatični rojak James Pekol, ki velikokrat pride iz Amerike na obisk v preljubi Šentrupert. Kako prijetno je bilo! Postali so pravi prijatelji. Tovariš Pekol je ves čas z zanimanjem spraševal pionirje, kako se učijo in kaj delajo v šoli. Seveda vedno odprt mladim ustom ni zmanjkalo odgovorov. Njihov novi prijatelj je, kljub temu da je star že nad 70 let, dolgo časa hodil med njimi in čebljanja ni bilo konca. Ko so se dodobra spoznali, je tovariš Pekol šel sedet na gozdni obronek, kjer nas je počakal in se nam smejan slikal z borovničarji. Vse borovnice je kupil on, po vrh pa je podaril pionirski organizaciji 1000 dinarjev. James Pekol je že okrog 50 let v Ameriki. Rad se vrača v domovino in je kljub številnim

Novo iz Šmarjete

Na nedeljo, 18. junija, je prvič sestaj novi zadrugi svet kmetijske zadruga v Šmarjeti. Ob tej priliki so oblikovali tudi upravni odbor. Poročila o dejavnosti zadruga v prejšnjih letih so doglajala, da je zadruga kmetijstvo le doseglo uspehe, čeprav je bilo vedno težav. Na seji so se odločili, naj ostane zadruga še v prihodnje v Šmarjeti, če pa bi se morala združiti, pride v poštev le nova kmetijska zadruga, ker bi imela v tem primeru precej več ugodnosti, kot če bi se združila s šentjernejsko kmetijsko zadrugo.

Pionirji šmarješke osemletke so pred kratkim igrali štiridejansko »Kekec«. Z denarjem, ki so ga dobili, so šli na izlet po Slovenskem Primorju.

Na seji krajevne odbora v Šmarjeti, ki so ji prisostvovali tudi zastopniki množičnih organizacij, so razpravljali o novem komunalnem sistemu, o šolskih odborih, organizaciji šolstva in o zdravstveni dejavnosti. Menili so, da bodo sredstva, ki bodo ostala po ukinitvi šole v Šmarjetih Toplicah (če bo do tega prišlo), obdržali v Šmarjeti za gradnjo nove šole. Izvolili so odbor, ki bo reševal šolsko vprašanje, predvsem pa odločil o gradnji nove šole. V stari šoli se v dveh stavbah stiska čez tri sto učencev, sedanjih prostorov pa niso higijenski. Sola tudi nima vode. Nujno bi bilo rešiti vprašanje vodovoda in zdravstvene postaje v Šmarjeti. Ljudje hodijo k novomeškemu zdravniku in največkrat ne pridejo na vrsto. D.P.

Ob koncu šolskega leta je topliška osemletka priredila razstavo likovnih, tehničnih in drugih ročnih izdelkov ter nekaj risb. Razstavljeni predmeti so zelo lepo izdelani. Največ pozornosti je vzbudil model ladje z vgrajenim motorjem. Učenci topliške osemletke so razstavili tudi precej letalskih modelov, senčnikov za električne luči in hišice iz lepence. Več so razstavili fantje, manj dekleta. Na splošno je razstava govorila o trudu učencev in njihovih učiteljev, ki so pomagali izbrati najboljše izdelke.

Iznajdljivost topliških učencev

Na nekdanjem Gregorčičevem vrtu ob Vrhovčevi ulici je pretekli teden začelo podjetje Pionir kopati temelje za novo upravno poslopje Ljudske milice. V bližnji Sedlovi hiši na Glavnem trgu, kjer ima podjetje Obrtniki sodoben lokal, bodo sredi julija odprli še enega, ki je postavljen v stranski ulici. Tudi ta bo najmoderneje urejen; v njem bo tudi potrebščine za pripadnike JLA in športne rekvizite. Prenovitev lokalov bo stala okoli 3 milijone dinarjev. To je prvi moderen lokal v stranski ulici mesta.

Gibanje prebivalstva: rodila sta: Vajsa Fujs iz Poersterjeve ul. 2. dek. in Ana Sustaršič iz Nassehova ul. 12. dek. - deklica. - Poročila sta se: Franc Berus, čevljar iz Trdinove 43. in Ljudmila Dejak, uslužbenka iz Kettejevega dvorca. Umrli je Novljan Angela, delavka iz Kostlove ulice 2. - Poročila sta se: Vilma Božeklav, kuharica iz Partizanske ul. 4. ki je padla in si pokodovala desno roko.

V TEM TEDNU VAS ZANIMA

Tedenski koledar

Cetrtek, 29. junija: Peter Petek, 30. junija: Emilija Sobota, 1. julija: Bogos Nedelja, 2. julija: Marija Ponedeljek, 3. julija: Nada Torok, 4. julija: Dan barca Sreda, 5. julija: Ciril in Metod Cetrtek, 6. julija: Dušica amer. Petek, 7. julija: Dan vstaje Srbije Sobota, 8. julija: Mlajka Nedelja, 9. julija: Veronika Ponedeljek, 10. julija: Ljubica Torok, 11. julija: Olga amer. Sreda, 12. julija: Mohor.

KINO

Črnomelj: 2. julija: amer. barv. film »Davy Crockett in Pirati«, 4. in 5. julija: amer. barv. film »Izredni nastopi«, 7. in 8. julija: amer. barv. film »Čas življenja in čas smrti«, 11. in 12. julija: sovj. barv. film »Ivan Gromov« - I. del. Metlika: 1. in 2. julija: amer. film »Mož, ki ga ni bilo«, 3. julija: ameriški film »Moderna deklica«, 8. in 9. julija: amer. barv. film »Tisti njen nasmeh«, 12. julija: sovjetski barv. film »Pet minut raja«. Črnomelj: 29. junija: ameriški barv. film »Slab dan v Black Rocku«. Novo mesto: »Krkca«: od 30. junija do 2. julija: ital. barv. film »Gola Maja«, od 3. do 6. julija: sovj. film »Foma Gordejev«, od 7. do 10. julija: jugoslov. film »Ni malih bogov«, od 11. do 13. julija: amer. film »Kot v tvojih rokah«. Novo mesto - Dom JLA: od 28. do 30. junija: ital. film »Preiskovalni sodnik«, od 29. junija do 2. julija: jugoslov. film »Partizanske zgodbe«. Semič: 2. julija: amer. film »Dama iz Sanghaja«, 9. julija: amer. barv. film »Doživljaj kapetana Vajsa«. Trebnje: 1. in 2. julija: italijanski barv. film »Benetke v mesečini«. Predstava v soboto ob 20. uri in v nedeljo ob 14. in 16.30. 3. julija: ital. barv. film »Aida«. Predstava v soboto ob 20. uri in v nedeljo ob 14. in 16.30. 12. julija: amer. barv. film »Pusača ziv«. Predstava v sredo ob 20. uri.

PREKLICI

Preključimo izgubljene zdravstvene izkaznice št. 232799 - Matija Brajdič, št. 481063 - Emica Brajdič, 481063 - Matija Brajdič, št. 481061 - Srečko Brajdič in št. 481062 - Milena Brajdič. Kmetijska zadruga, Zuzembek.

IZ MNOVOŠKE PORODNIŠKE

Pretekli teden so v novomeški porodnišnici rodile: Angela Gajner iz Breznice - deklica, Karolina Smrke iz Grobnice vasi - deklica, Martina Mihelič iz Črnomolja - deklica, Karolina Zupančič iz Vel. Podljubna - deklica, Tereziya Sever iz Erublanje vasi - deklica, Rozalija Pavlin z Sel - deklica, Hermina Jakše iz Nuskovega - deklica, Valerija Pirh iz Loke - deklica, Jozefa Simonič iz Vratnega - deklica, Darinka Menz iz Mokrega polja - deklica, Anica Macekovič iz Bršlina - deklica, Anica Gosonar iz Blatinke - deklica, Tereziya Ghiz iz Decje vasi - deklica, Alojzija Stanič iz Rogarje vasi - deklica, Matilda Skornik iz Homa - deklica, Marija Berus s Kala - deklica, Dora Perko iz Vidna-Krškega - deklica, Tereziya Hirbar iz Kriza - deklica, Marija Pezdire z Otoka - deklica, Pepca Plut iz Stolpe dve deklici in deklica - Anica Mihelič iz Smolenje vasi - deklica, Marija Marelje iz Sevnice - deklica, Marija Streljak iz Dol. Praproč - deklica.

IZ BREŽIŠKE PORODNIŠKE

Pretekli teden so v brežiški porodnišnici rodile: Anica Jurajna iz Zatreba - deklica, Silva Bizjak iz Ribnice - deklica, Danica Šparc iz Zg. Pohance - deklica, Ana Kostomaj iz Gor. Plavniškega - deklica, Parizka Krejan iz Rožnega - deklica, Irbica Eran s Kapeleškega vrha - deklica, Velkoslava Butara iz Cerčkov - deklica, Ana Humek z Je-

OBVESTILA

IZPITNA KOMISIJA PRI OBRTNEM IZOBRAŽEVANEM CENTRU v Vidnu-Krškem središču vsem zainteresiranim na območju občine Videm-Krško, Breznice in Sevnica, da je prišla poslovali in sprejema

RACUNOVODSKO sprejemo ta...

koj. Zazelenka 8-letna praksa. Plačilo po tarifnem pravilniku ali dogovoru. »Tapekrik«. Novo mesto. Cesta Kraljev 1. MOSKEGA nad 20 let sprejme v stalno službo za nabavne in kurirske posle Dom na Kravcu. Informacije daje Planinski društvo v Kranju.

TRILANSKA družina sprejme ta...

koj gospodinj. Poudube na Jože Vidic, Radovljica, Linhartov trg

ODAM samsko sobico v Novem mestu za pomoč v gospodinjstvu

Naslov v upravi lista (606-61). KMETIJSKA šola na Grmu bo prodala hišo na nunskem. Licitacija bo v Cetrtek, 13. julija, v prostovoljni šoli ob 16. uri, kjer so na vpogled tudi dražbeni pogoji.

MELBROSIN, preparat cvetnega prahu in matičnega mlečka

(Gele Royale), garantirano zdravstveno stabiliziran, proizvod Zavoda za čebelarstvo, dobiče v vseh lekarnah. Le-karne, ki pripravata še nimajo, naj ga nabavijo pri »Kemofarmaciji« v Ljubljani.

SANDOLIN poceni prodam. Jankovci, Jenkova 1-II, od 18. do 19. nov. Naslov v upravi lista.

SPREJMEM mizarskega pomočnika, vojaškega prostega, Stanovarske preskrbljenosti. Ostalo po dogovoru. Zgodov. in izdelovalca rolet, Ljubljana, Stožice, Zupanova ulica.

KMECKO DEKLE za hišna dela sprejeme gostilna Cirman, Medno, P. Senvitid, Ljubljana. Nastop službe takoj.

NOVO MESTO

V času od 19. do 26. junija se je rodila 11 dečkov in deklic. Porodili so se: Rudelj - stopar, ključavničar iz Senovega, in Ana Kozole, uslužbenka iz Bresterne; Kozmir Vurošič, delavec, in Nevenka Mihelič, delavka, oba iz Zaloge; Mirko Sustar, delavec, in Ivanje vasi, in Vladimir Cestnik, uslužbenka iz Smilhe; Ladislav Vidic, delavec iz Prečne, in Nada Kasek, delavka iz Vavte vasi.

UMRILA sta: Jože Bačar, otrok z Vrha pri Dolzu, star 2 leti; Marija Panjan, upokojenka iz Črnomolja, stara 68 let.

IZ MNOVOŠKE PORODNIŠKE

Pretekli teden so v novomeški porodnišnici rodile: Angela Gajner iz Breznice - deklica, Karolina Smrke iz Grobnice vasi - deklica, Martina Mihelič iz Črnomolja - deklica, Karolina Zupančič iz Vel. Podljubna - deklica, Tereziya Sever iz Erublanje vasi - deklica, Rozalija Pavlin z Sel - deklica, Hermina Jakše iz Nuskovega - deklica, Valerija Pirh iz Loke - deklica, Jozefa Simonič iz Vratnega - deklica, Darinka Menz iz Mokrega polja - deklica, Anica Macekovič iz Bršlina - deklica, Anica Gosonar iz Blatinke - deklica, Tereziya Ghiz iz Decje vasi - deklica, Alojzija Stanič iz Rogarje vasi - deklica, Matilda Skornik iz Homa - deklica, Marija Berus s Kala - deklica, Dora Perko iz Vidna-Krškega - deklica, Tereziya Hirbar iz Kriza - deklica, Marija Pezdire z Otoka - deklica, Pepca Plut iz Stolpe dve deklici in deklica - Anica Mihelič iz Smolenje vasi - deklica, Marija Marelje iz Sevnice - deklica, Marija Streljak iz Dol. Praproč - deklica.

IZ BREŽIŠKE PORODNIŠKE

Pretekli teden so v brežiški porodnišnici rodile: Anica Jurajna iz Zatreba - deklica, Silva Bizjak iz Ribnice - deklica, Danica Šparc iz Zg. Pohance - deklica, Ana Kostomaj iz Gor. Plavniškega - deklica, Parizka Krejan iz Rožnega - deklica, Irbica Eran s Kapeleškega vrha - deklica, Velkoslava Butara iz Cerčkov - deklica, Ana Humek z Je-

RACUNOVODSKO sprejemo ta...

koj. Zazelenka 8-letna praksa. Plačilo po tarifnem pravilniku ali dogovoru. »Tapekrik«. Novo mesto. Cesta Kraljev 1. MOSKEGA nad 20 let sprejme v stalno službo za nabavne in kurirske posle Dom na Kravcu. Informacije daje Planinski društvo v Kranju.

TRILANSKA družina sprejme ta...

koj gospodinj. Poudube na Jože Vidic, Radovljica, Linhartov trg

ODAM samsko sobico v Novem mestu za pomoč v gospodinjstvu

Naslov v upravi lista (606-61). KMETIJSKA šola na Grmu bo prodala hišo na nunskem. Licitacija bo v Cetrtek, 13. julija, v prostovoljni šoli ob 16. uri, kjer so na vpogled tudi dražbeni pogoji.

MELBROSIN, preparat cvetnega prahu in matičnega mlečka

(Gele Royale), garantirano zdravstveno stabiliziran, proizvod Zavoda za čebelarstvo, dobiče v vseh lekarnah. Le-karne, ki pripravata še nimajo, naj ga nabavijo pri »Kemofarmaciji« v Ljubljani.

SANDOLIN poceni prodam. Jankovci, Jenkova 1-II, od 18. do 19. nov. Naslov v upravi lista.

SPREJMEM mizarskega pomočnika, vojaškega prostega, Stanovarske preskrbljenosti. Ostalo po dogovoru. Zgodov. in izdelovalca rolet, Ljubljana, Stožice, Zupanova ulica.

KMECKO DEKLE za hišna dela sprejeme gostilna Cirman, Medno, P. Senvitid, Ljubljana. Nastop službe takoj.

NOVO MESTO

V času od 19. do 26. junija se je rodila 11 dečkov in deklic. Porodili so se: Rudelj - stopar, ključavničar iz Senovega, in Ana Kozole, uslužbenka iz Bresterne; Kozmir Vurošič, delavec, in Nevenka Mihelič, delavka, oba iz Zaloge; Mirko Sustar, delavec, in Ivanje vasi, in Vladimir Cestnik, uslužbenka iz Smilhe; Ladislav Vidic, delavec iz Prečne, in Nada Kasek, delavka iz Vavte vasi.

UMRILA sta: Jože Bačar, otrok z Vrha pri Dolzu, star 2 leti; Marija Panjan, upokojenka iz Črnomolja, stara 68 let.

IZ MNOVOŠKE PORODNIŠKE

Pretekli teden so v novomeški porodnišnici rodile: Angela Gajner iz Breznice - deklica, Karolina Smrke iz Grobnice vasi - deklica, Martina Mihelič iz Črnomolja - deklica, Karolina Zupančič iz Vel. Podljubna - deklica, Tereziya Sever iz Erublanje vasi - deklica, Rozalija Pavlin z Sel - deklica, Hermina Jakše iz Nuskovega - deklica, Valerija Pirh iz Loke - deklica, Jozefa Simonič iz Vratnega - deklica, Darinka Menz iz Mokrega polja - deklica, Anica Macekovič iz Bršlina - deklica, Anica Gosonar iz Blatinke - deklica, Tereziya Ghiz iz Decje vasi - deklica, Alojzija Stanič iz Rogarje vasi - deklica, Matilda Skornik iz Homa - deklica, Marija Berus s Kala - deklica, Dora Perko iz Vidna-Krškega - deklica, Tereziya Hirbar iz Kriza - deklica, Marija Pezdire z Otoka - deklica, Pepca Plut iz Stolpe dve deklici in deklica - Anica Mihelič iz Smolenje vasi - deklica, Marija Marelje iz Sevnice - deklica, Marija Streljak iz Dol. Praproč - deklica.

IZ BREŽIŠKE PORODNIŠKE

Pretekli teden so v brežiški porodnišnici rodile: Anica Jurajna iz Zatreba - deklica, Silva Bizjak iz Ribnice - deklica, Danica Šparc iz Zg. Pohance - deklica, Ana Kostomaj iz Gor. Plavniškega - deklica, Parizka Krejan iz Rožnega - deklica, Irbica Eran s Kapeleškega vrha - deklica, Velkoslava Butara iz Cerčkov - deklica, Ana Humek z Je-

Novomeška kronika

Na mestnem živilskem trgu so v ponedeljek ženske začele uvajati ceno »kar na uče«. Tako so na primer postavile ceno za jajca, ki se razlikujejo pa tudi sadje za vsako nakupovalno drugače. Najprej so jih premerile z očmi od vrha do tla, zatem pa po oceni oblike, cekarja in sorčnih očal določale ceno. Nekaterim so za to stvar postavile ceno kar za 50 din več - to je pa le malo preveč! Prodavalci so jajca po 20-22 din, peso v šopkih po 25 din, jaskode po 150 din, borovnice po 100 din, češnje po 50 din, jabolka po 100 din, češnje po 80 din, hruške po 150 din, mleko po 50 din, grah po 100 din, fižol po 100 din itd.

Za drva je bilo precej povpraševanja, pa jih ni bilo dovolj. V zadnjih dneh se je vročina še stopnjevala in doselja v nedeljo kar 31,4 stopinje (merjeno v senci). Vse, kar »leže ino gre« se je ta dan kopal, predvsem pa otroci. Ti so se kar po domače namazali tudi v vodni in glavni nem trgu, ki je sicer namenjen je za okras mesta.

Na nekdanjem Gregorčičevem vrtu ob Vrhovčevi ulici je pretekli teden začelo podjetje Pionir kopati temelje za novo upravno poslopje Ljudske milice.

V bližnji Sedlovi hiši na Glavnem trgu, kjer ima podjetje Obrtniki sodoben lokal, bodo sredi julija odprli še enega, ki je postavljen v stranski ulici. Tudi ta bo najmoderneje urejen; v njem bo tudi potrebščine za pripadnike JLA in športne rekvizite. Prenovitev lokalov bo stala okoli 3 milijone dinarjev. To je prvi moderen lokal v stranski ulici mesta.

Gibanje prebivalstva: rodila sta: Vajsa Fujs iz Poersterjeve ul. 2. dek. in Ana Sustaršič iz Nassehova ul. 12. dek. - deklica. - Poročila sta se: Franc Berus, čevljar iz Trdinove 43. in Ljudmila Dejak, uslužbenka iz Kettejevega dvorca. Umrli je Novljan Angela, delavka iz Kostlove ulice 2. - Poročila sta se: Vilma Božeklav, kuharica iz Partizanske ul. 4. ki je padla in si pokodovala desno roko.

KOLIKO ČASA ŠE ZASTRUPLJANJE S SLADOLEDOM?

V soboto, 24. junija, so se zastruplili s sladoledom iz Bajramovičeve slaščičarne v Novem mestu Ladislav Sustaršič iz Medvod, Armando Nerbo iz Trsta in in. Praznikova iz Novega mesta. Najbolj je bil prizadet tovariš Sustaršič, italijanski državljani Armando Nerbo pa manj. Oba sta se zdravila dva dni v novomeški bolnišnici. Praznikova (in verjetno še več drugih) se je zdravila doma. Občinska sanitarna inspekcija je skupaj z oddelkom za notranje zadeve prepovedala obratovanje slaščičarne do prejema izvidov oziroma do ustrežne dovoljenja.

Bajramovičeva slaščičarna je bila že trikrat pregledana (prvič pred leti, drugič pred približno tremi meseci in tretičko soboto). Pri vseh pregledih je bilo ugotovljeno, da vsebuje sladolede večje količine stafilokokov, enterokokov in kolibacilov, ki povzročajo vnetje čreves

77. Kako sem vedel, da so v utrdbi moji prijatelji, boste vprašali. Ben Gunn je prvi zagledal zastavo in me opozoril: »Tam so tvoji prijatelji, kajti roparji bi izobesili črno roparsko zastavo.« Hotel sem jo ubrati proti utrdbi, pa me je Ben ustavil in me prosil, naj sporočim zdravniku, da bi rad govoril z njim. V tem hipu je zagrmel strel in topovski ogenj je trajal dobro uro. K utrdbi zaradi krogel nisem mogel. Zato sem napravil velik ovinek. Sonce je zahajalo, zrak se je ohladil, da me je pošteno zeblo.

78. Nekaj časa sem mirno ležal v svojem skrivališču in opazoval »Hispaniolo«, ki je bruhala ogenj, in roparje, ki so razbijali naš ubogi čoln ter razposajeno kričali. Vedel sem, da so se nakresali rugna. Potem sem se spazil ob robu gozda, stekel do ograje, zaklicil tovarišem in se prevallil čez ograjo na varno. Hitro sem jim povedal, kaj vse sem doživel, in se začel ozirati okrog sebe. Koča je bila skoraj prazna, pri vratih je izviral studenček. Stirioglasta luknja v strehi je služila za dimnik in v kotlu je ležal stari Tom, pokrit z zastavo.

79. Če bi sedeli tako brez dela, bi nas prav kotovo vse od kraja zgrabila mrzlica. Ali kapitan Smollett ni bil človek, ki bi kaj takega dovoljeval. Poklical nas je predse in nas razdelil v straže. Zdravnika je postavil za kuharja, jaz sem stražil pri vratih. Zdravnik je zdaj pa zdaj prišel k vratom, da bi se nadihal čistega zraka, in tedaj sva se lahko pogovarjala. Vprašal me je: »Ali temu Benu Gunnu lahko verjamemo?« Povedal sem mu, da je Ben Gunn čuden svetnik, vendar naj govori z njim.

80. Pred večerjo smo pokopali starega Toma zrnaj koče in stali nekaj časa razoglabi ob njegovem grobu. Po večerji smo se posvetovali. Zaloga živeža je bila pičila in grozila je nevarnost, da se bomo morali predati zaradi gladi. Rešili bi se mogli le tako, da pobijemo čimveč roparjev; ostali bi morali sneti svojo črno zastavo in se vdati ali pa bi s »Hispaniolo« zbežali na morje. Od devetnajstih se je njih število zmanjšalo na petnajst, dva druga sta bila ranjena. Toda paziti bomo morali, da ne izgubimo nikogar od svojih.

PARTIZANI V ANEKDOTAH

Po običaju

Partizanski bataljon je zajel petdeset italijanskih vojakov. Komandir I. čete je dobil nalogo, da ujetnike zasliši. Po zaslišanju je prišel h komandantu bataljona in raportiral: »Tovariš komandant, kot običajno: vsi so komunisti!«

Ni sam kriv

Najstarejši kragujevski borec čika Miladin Petrovič sprva ni prišel v počev pri formiranju Prve proletarske, ker je tovariš Koča menil, da je prestar za tako hude napore. Ko je Miladin videl svoje kragujevčane, stoječe v vrsti, je poblisnil z očmi in šel naravnost h Koči:

»Tovariš komandant, tole bi rad povedal: moj najhujši sovražnik je tisti, ki me hoče ločiti od mojega bataljona.«

»Toda, Miladin, prestar si, mu je prijazno odgovoril Koča.«

»Prestar! Ali sem jaz kriv, če se revolucija ni začela prej,« je jezno odbrusil Miladin.

Kmalu zatem je stopil v vrste Prve proletarske.

Odčit položaj

Pop Dražoš je prebežal v partizane in že prve dni vpadel v najhujše bombardiranje. Dali so ga v neko zaledno enoto. Ko so prihrumeli prvi sovražni bombarderji, se je skrivil v pečino nad vasjo.

V bližini je neki kmet obrezoval trte in se ni zmenil za letala. Pop ga je zaprosil, naj se skrije, toda kmet je mirno delal naprej.

»Beži sem k meni!« je krepkeje zavpil pop, toda kmet ga je samo pogledal.

Ko je prva bomba tresčila v vas, je pop skočil iz pečine, stekel h kmetu in ga zgrabil za vrat.

»Tak beži v pečino, nesreča stara! Ali ne vidiš, da odkri-vaš moj položaj!«

»Blindirani vlak«

Prva dalmatinska proletarska brigada se je 1942 nepretrgoma borila v Bosni in prodrla na črto Vakuf-Komar-Tužbe. Sovražnik je začutil prihod brigade in se spustil v paničen beg.

Slavni komandant te brigade Bogdan Stupar, ki je takrat poveljeval I. bataljonu, je odločil, da pošlje v pogon sovražnikom »blindirani vlak«. Ker je že prej poznal lokomotive, je to lahko izpeljal.

Na postaji Vakuf je s skupino borcev stopil na lokomotivo in jo pognal. Ko je loko-

motiva dobila dovolj hitrosti, je komandant s svojimi borci skočil ven, »blindirani vlak« je pa sam odpeljal po tračnicah.

Ko je skozi noč puhala lokomotiva, so borci na vse na-čine zbijali šale iz »oborožene-

ga oklepika«. Borec Čeljo-Kozarčanin je ves vesel stopil h komandantu:

»Pri moji duši, tovariš komandant, če se naš blindirani vlak kje ne ponesreči, bo vse jenklo. Če pripuha v Zagreb, bo še Pavelič pobegil.«

Tokrat: žrebanje v Novem mestu!

Po več letih bomo imeli v Novem mestu v ponedeljek, 10. julija, spet žrebanje srečk 13. kolo »Jugoslovanske loterije«. Žrebanje bo na Glavnem trgu ob 3. uri.

Upajmo, da bo boben sreče tokrat le naklonil kakšen večji dobiček srečki, prodani v Novem mestu.

Od 25. junija do dneva žrebanja si bodo lahko vsi kupili dovolj srečk v redni prodaji, prodajali pa jih bodo tudi posebni prodajalci na Glavnem trgu. Prebivalec vabimo k javnemu žrebanju. L. S.

Praktičen bicikel

Strojnik Simon Goršič iz Zivnic je odkril enostaven in hiter način, da se moško kolo spremeni v žensko. Za svoj izum je uporabil dele običajnega bicikla. Z obračanjem pod sediščem se sname kovinski okvir in znova namesti na nižjem mestu. S tem bicikel postane ženski.

Za Goršičev izum je veliko zanimanja. Strokovnjaki sodijo, da je idejna zamisel izredna in bi jo z manjšimi izpopolnitvami lahko uporabili v serijski proizvodnji.

V Ameriki se zastuplja zlasti mladina

Po podatkih Ameriškega državnega odbora za varnost je lani umrlo 1200 ljudi, ki so se zastupili, 200.000 pa jih je samo zbolelo. Ko so natančneje raziskali vzroke, so ugotovili, da se je zastupilo največ (skoraj polovica) ljudi, starih manj kot 20 let, tri četrtine od teh pa še ni bilo starih 4 leta. Največ se je zastupilo eno in dveletnih otrok, 93 odstotkov se je zastupilo v hiši, ko je bil doma še kdo od staršev. Kakor menijo ameriški zdravstveni organi, bi lahko 95 odstotkov zastupitev preprečili. Seveda bi se morali tudi starši strogo ravnati po predpisih, ki jamčijo varnost otrok doma in na cesti.

BIVSIM PARTIZANOM IN VSEM, KI SO KAKORKOLI SODELOVALI V NAŠI LJUDSKI REVOLUCIJI, ČESTITAJO ZA DAN BORCA IN DAN VSTAJE:

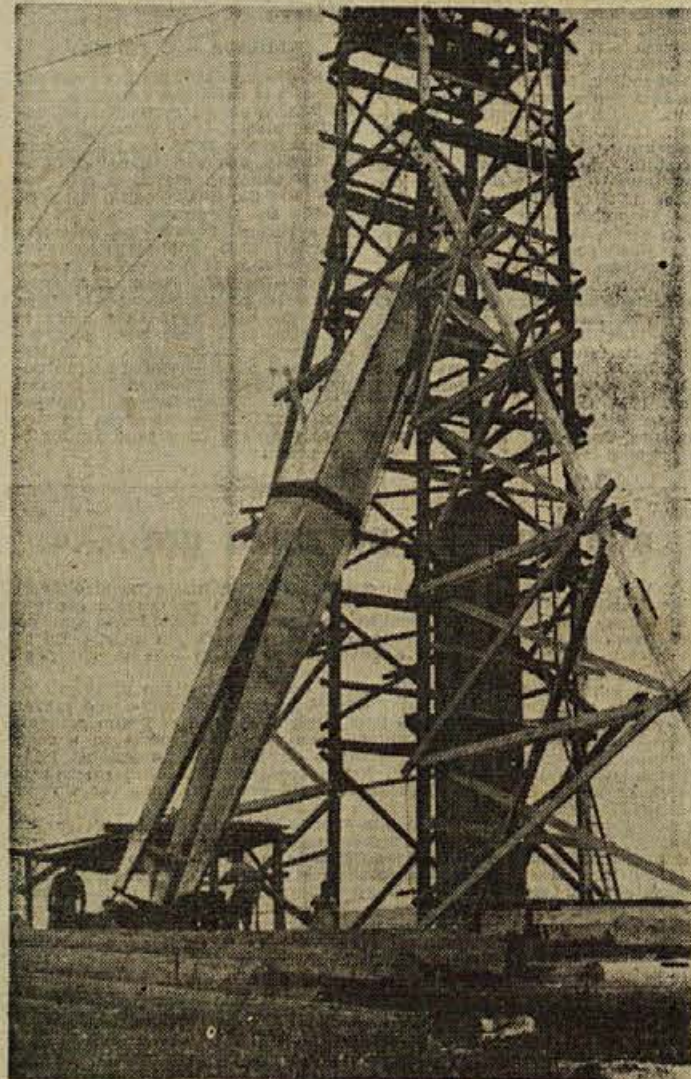
- Občinski ljudski odbor,
- Občinski odbor Zveze borcev
- Občinski komite ZKS - Občinski odbor SZDL - Občinski komite LMS - Občinski odbor ZVVI - Občinski odbor ZROP - Občinski sindikalni svet

SEVNICA

Kaj se vsak teden zgodi pri vas, vam pove DOLENJSKI LIST

Žužemberški spomenik

16 m aluminija in 8,5 m betona, je že na »nogah« - Kolektiv tovarno IMPOL iz Slovenske Bistrice je odlično rešil nekaj novih problemov v varjenju in površinski obdelavi zlitine »peral 4«, iz katere je zvarjen 4 in pol tonski spomenik

Novi spomenik - pravkar s škripci vlečejo v vrh lesenega stolpa, od koder so ga nato »nasadili« v betonski podstavek. Zadeva je bila res precej podobna kakšni znameniti raketni bazi. Požrtvovalnim tesarjem, drugim delavcem, tehnikom in inženirjem SGP Pionir, kakor tudi uslužbenec tovarne IMPOL iz Slov. Bistrice in sofrjem je treba čestitati za dobro opravljeno težko in nevarno delo!

Pretekli tetrtek je bilo na gričku nad Žužemberkom živahnje kot druge dneve. Že od Dvora se je na ovinkih ceste kazala nevaškdanja podoba: na visokem stopnju je bilo nastojeno vitko telo, se najbolj podobno svetilnikarji se raketi ali tudi ogromni ribi. Kmalu nato smo ob ogradi za novi spomenik srečali delavce Pionirja iz Novega mesta, ki so pod vodstvom inž. Cma-ka in inž. Turka dvigali veliki aluminijasti obelisk.

Nazoč je bil tudi inž. Juri Go-dec, šef površinske obdelave v tovarni IMPOL iz Slovenske Bistrice. Prosilil smo ga, da je za bralce našega tednika, povedal o novem spomeniku sledečo: »Obelisk za spomenik nad Žužemberkom je tako glede materiala kot izvedbe edinstveno delo v Jugoslaviji. V tovarni IMPOL smo odlični najprej osnovno ploščo iz »perala 4«, zmes aluminija in magnezija, v velikosti 10 x 2 metra. Spodnji del spomenika sestavljajo 12 mm debele plošče, v zgornjem delu pa so debele le 7 milimetrov. Naj poudarim izredno trdnost takega aluminijar njegova raztržna trdnost znaša 28 do 23 kg na kvadratni milimeter. Zato smo imeli velike težave z ravnanjem ploščevine, saj je tak aluminij trd kot betonsko jeklo. Se večji problem je nastopil pri varjenju. Strokovnjaki so menili, da se taka vrsta aluminija izredno težko varji oz. da bodo zvari luknjivi. S sodelovanjem strokovnjakov iz Varilnega inštituta LRS v Ljubljani smo uspešno rešili tudi ta problem: »peral 4« smo varili z argonskim aparatom, ki ga je posodil

inštitut. Zvari so lepo izdelani in homogeni. Obelisk je težak 4.300 kg; njegove »noge« so narejene takole: srednji drog je vilit v komad iz aluminija, ki je ustrezno obdelan, prav spodaj pa je privarjena debela ploščevina. Vsa konstrukcija je zaradi svoje posebne izvedbe prav zanimiv tehnični problem: to so 3 trapezi sestavljeni pod različnimi koti. Pri tem smo morali rešiti več nevaškdanjih konstrukcijskih problemov; zelo nazorno bo, če povem, da smo obdelovali spomenik kot če bi bil obesen na ražen. Zanimivo je rešen tudi problem površinske obdelave. S posebnim načinom marmoriranja smo dosegli različne svetlobne efekte. Da se bodo ti efekti ohranili, smo površino spomenika prelakirali s posebnim zaščitnim prozornim lakom, izdelkom znanega podjetja ANTIKOR iz Beograda. Spomenik bo s tem zaščiten proti oksidaciji in koroziji.

Spomenik brez nog je visok 15 metrov, njegov podstavek pa 8 in pol metra. Ko ga bomo dvignili s skripel nad podstavek, bo vanj zaklinjen. Točka, kjer stoji spomenik, je izredno vetrovna; ugotovljeno je, da lahko tu pričakujemo tudi veter z močjo do 140 km na uro. Za izredne razmere je dodanih še 30%, za varnost, kar vse smo seveda morali jemati v račun, ko smo ugotavljali, kakšne napore bo moral prenašati novi obelisk. Razen tega je spomenik sam na sebi izredno dober strelovod s prav posebno veliko površino. Zaradi tega smo ga temeljito vzemili; izkopanih je več deset

PO DESETIH LETIH SPET TROJČKI V NOVOMEŠKI PORODNIŠNICI!

V nedeljo zjutraj se je novomeškimi reševalcem še prav posebno mudilo: iz Stišč je bilo treba prepeljati v porodnišnico 38-letno Pepco Plut, uslužbenko stopiškega obrata hotela KANDIJA. Čeprav je šofer hitel, kar je le mogel, je moral njegov spremljevalec vendarle še na Glavnem trgu med prevozom pomagati na svet punčki, ob 9.20 pa sta v porodnišnici zajokala še njen bratec in sestrica. Dežurna babica Martina Kobe je pomagala fantku (tehtal je 2500 gramov), dežurna instrumentarka Zdenka Kaplan pa deklici (1330 gramov), medtem ko je tehtala med prevozom rojena punčka 1650 gramov. V porodnišnici, kamor so nas povabili kmalu po uspelem porodu, smo še zvedeli, da je bil to že tretji porod matere, katere mož je lesni manipulant v Črnomlju. Otroška negovalka Milena Sattler nam je povedala, da so imeli zadujkrat trojčke v novomeški porodnišnici leta 1950 oz. 1951. V ponedeljek so Pepco Plut in njene tri dojenčke prepeljali v Ljubljano, kjer bodo trojčkam in materi nudili prav posebno skrb in pozornost, ki je v takih redkih primerih vsekakor nujno potrebna. - Srečni družini Plutovih naše tople čestitke ob nevaškdanjem dogodku!

Rimski vodovod na Dobu

Prejšnji teden so pri gradbenih delih v KPD na Dobu pri Mirni naleteli na glinast cevovod rimskega vodovoda. Cevovod je speljan v globlino do enega metra in pol in teče v vzpetine na severu, kjer je bilo zajetje, proti jugu, kjer je stala hiša oz. posestvo. Vodovod je sestavljen iz čvrstih glinastih cevi, ki so 34 cm dolge, v premeru pa merijo 6 cm. Te cevi so žgane iz odlične rdeče ilovice in so še danes, po 1800 letih, kot nove. Cevi niso imele

posebne vezave, temveč so bile samo tesno staknjene skupaj, na stičiščih pa zamazane z glino. Zanimivo je tudi to, da še danes teče čista voda po tem rimskem vodovodu. Nadaljnja polizkusna izkopavanja bodo pokazala smer in razdaljo tega vodovoda. Po sedanjih rezultatih sklepamo, da smo v tem primeru našli vodovod, ki je s pitno vodo oskrbeval neko večje rimsko posestvo, ki je stalo na področju KPD na Dobu. Naša

želja je, da bi odkrili in raziskali še temelje rimske hiše, kateri je pripadal ta vodovod. Najdba z Doba je obogatila naše znanje o preteklosti Miren-ske doline, ki je že doslej dala lepo število arheoloških najdb. Obenem se želimo zahvaliti vzgojnemu referentu KPD na Dobu tov. Mucu, ki je najdbo zaščetil in takoj obvestil Dolenjski muzej.

Tone Knez

Tol. 12 dni staro srnico je prinesel pred kratkim eden izmed delavcev metliške tovarne BETI iz Gradca. Revije je bilo izgubljeno in brez matere ne bi več dolgo živel. V tovarni pa so mu poskali krušno oz. »mlečno« mater: z razredčenim kravjim mlekom, stekleničko in cucljem je revcu pomagal na noge vrnar tovarne BETI, ki pravkar krmji ljubljeno vsega kolektiva. Ko bo dorasla, jo bodo seveda spustili v gozdove

PRED 20 LETI SO SE NASI TOVARIŠI BOJEVALI ZA SVOBODO NAŠE DOMOVINE, DANES NADALJUJMO NJIHOVO DELO V BOJU ZA SOCIALISTIČNO IZGRADNJO - ZA NAPREDEK NAŠIH VASI IN MEST!

KMETIJSKA ZADRUGA BIZELJSKO

Obvestilo bralcem

Zaradi tehničnih vzrokov smo morali danes izpustiti nadaljevanje romana »NEVIDNI GO-SPODAR«. Uredništvo